

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

In Paßionem D. N. Iesu Christi iuxta quatuor Euangelistarum narratione[m]
Exegesis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

EXEGESIS IN PASSIONEM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, IVXTA QVATVOR EVANGELISTARVM

NARRATIONEM, SENSVM ORTHODOXO-
*vum Patrum luculenter referens: atq; ad compassionem gra-
tiarum actionem, & imitationem quemque vehe-
menter extimulans.*

P R A E F A T I O.

*Dedit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus
est, & ipse peccata multorum tulit, & pro trans-
gressoribus rogavit. Esaiâ LIII.*

Harissimi filij, licet passionem Domini nostri Iesu Christi quo-
tidie dignum sit cogitare, tamen hodie maximè cum omni
deuotione tenemur rememorari, compati Christo, & gratias
agere: quando vniuersalis Ecclesia tristitiam & compassi-
onem repræsentans, eius memoriam agit in omnibus quæ-
rit, scilicet in Missa, in cantu, in pulsu, in signis, alijsq; ritibus & ceremo-
nijs. Omnia etenim membra corporis, languente capite, dolent. Et nos,
si membra Christi sumus, non possumus non dolere ipso dolente, non pos-
sumus non compati, ipso patiente: maximè cum non pro se, sed pro nobis,
id est, pro liberatione & salute nostra patitur, quicquid patitur. Si ergo
ei non compatimur, signum est, quia membra eius non sumus, nec despi-
ritu eius vegetamur. Sol & luna hodie obscurantur, terra tremit, petra
scinduntur, & etiam creatura suo creatori compatitur irrationalis: & ho-
mo (pro quo creator patitur) rationalis, non compatitur? Cogitet vnus-
quisque, si ego fecissem malum, propter quod Pater meus, vel mater mea
occisa esset, nõne pro morte eius merito dolerem? Et si non dolerem,
nõne & similiter morte dignus essem? Verum iam malum feci ego, pro-
pter quod non solum Pater meus, sed & Deus meus occisus est, quomodo er-
go non dolebo? Quapropter de hac die intelligitur, quod in Leuitico scri-
bitur: *Omnis anima que afflicta non fuerit die hac, peribit de populo meo.* Non
ergo est hodie licitum ridere, propter fletum Christi. Quia qui hodie non
compungitur circa passionem Christi, timendum est quod per totum an-
num non compungatur, id est, timendum est, quod non sit de illorum nu-
mero, qui redemptus sit passione Christi, hoc est, cui proficiat virtus pas-
sionis Christi. Non tantum tamen hodie solum memores esse debemus
eorum, quæ pro nobis passus est Dominus, sed quotidie. Quia dignum est,
vt quotidie de illo cogitemus, cuius fructum quotidie percipimus. Talis
est passio Christi, quæ nos in susceptione baptismatis, quando ad fidem in-
gredimur ab omni peccato nos purgat, Christo incorporat, contra tenta-
tiones

*Matth. 27.
Marci 15.*

Leuit. 27.

tionis roborat, ad virtutes instruit, meritum conquirat, & in morte, id est, in exitu ab hoc mundo ad æternam felicitatem nos educit. Vnde & homo per meditationem Dominicæ passionis maiorem utilitatem consequitur, quam per aliqua alia exercitia corporalia in Dei acceptatione, teste Alberto Magno, qui in tractatu de missa dicit: Simplex recordatio vel meditatio passionis Christi, plus valet, quam si quis per annum ieiunaret in pane & aqua qualibet sexta feria, vel disciplinaret se qualibet hebdomada per annum vsque ad effusionem sanguinis, vel quotidie legeret vnum Psalterium. Vnde hortatur Bonauentura: Si vis, inquit, homo de virtute in virtutem, de gratia in gratiam, de bono in melius proficere, quotidie quanta potes deuotione, mediteris Domini passionem. Nil enim in anima ita operatur vniuersalem sanctificationem, sicut meditatio passionis Christi. De huiusmodi autem utilitatibus & dictis sanctorum persudantibus ad meditandum possent multa dici, sed temporis angustia non admittit; quia restat nobis adhuc diu historiam Dominicæ eiusdem passionis recensere & declarare. Hoc tantum dicere expediat, quod etiam in thematis præscripti verbi insinuatur, quod in meditatione Dominicæ passionis tria querere debemus, siue triplicem finem intendere: scilicet vt ad compassionem nos excitemus, vt ad imitationem prouocemur & instruamur, & vt ad deuotionem & charitatem affectum nostrum inflammemus. Vt autem hæc proficere valeamus pro gratia impetranda dicamus ad honorem amarissimæ passionis Dominicæ, & tristissimæ dolorosissimæque matris eius, vnum Pater noster, & Ave Maria. Dedit in mortem, &c. vt supra dixi filij charissimi, quod vtilissimum sit, passionem Dominicam quotidie meditari: hodie autem omnino necessarium, & quod in eius meditatione, tria debemus intendere ac querere: Primo, debemus meditando passionem Domini elicere compassionem. Ad sentiendam autem compassionem erga Christum, & compassionis deuotionem valent hæc sequentia: Primo pensare amarissimum excellentissimumque dolorem passionis eius. Fuit autem dolor eius duplex, scilicet in corpore, & in mente: externus & internus. Vterque commemoratur in præallegatis verbis: dedit in mortem animam suam: ad quam vtique per multas passiones peruenisse intelligitur. Ecce dolor corporalis, Et cum sceleratis reputatus est: in quo famæ ablationem, & ignominiam, & per consequens spiritualem dolorem, sicut in alijs multis sentit. De vtroque dolore intelligitur, quod in Threnis in persona Christi dicitur. *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor sicut dolor meus.* quasi dicat, non. Secundum omnes enim communiter doctores dolor Christi fuit maximus, super omnes dolores huius vitæ. Rationes sunt, primo, propter nobilitatem & teneritudinem complexionis eius. Secundum Ioannem Chrysostomum, Ea quæ sunt à Deo per miraculum preciosiora & meliora sunt his, quæ sunt per naturam. Quia ergo Christus fuit miraculose formatus in vtero virginis per Spiritus sancti virtutem, idcirco melioris fuit & delicatioris complexionis, & sensu viuacioris præ hominibus totius mundi. Quanto autem aliquid nobilior, preciosius, tenerius, delicatius est, tanto facilius læditur, tanto grauius & acrius affligitur,

Passionis Christi fructus.

Albertus Magnus. Meditatio Christi passionis quæ sit euerget Bonauentura.

Tria meditatio passionem Domini necessaria.

Compassionem per quendam adiuuati.

Dolor Christi vt fuerit duplex.

Thren. 1.

Dolor Christi vt fuerit maximus.

Ioannes Chrysostomus.

cum cruciatur: Sicut differentia ista patet in rustico laboribus attrito, & nobili in homine & bestia: in oculo & calcaneo. Cum autem nemo in æqualitate teneritudinis, & nobilitatis, & perceptibilitatis possit Christo æquari (quia tenerior fuit in calcaneo, quam tu in oculo, & clauus magis afflixit Christum, quam ignis Laurentium) Ideo nullus etiam dolor ei comparari potest. Secundo, propter satisfactionem peccatorum totius humani generis. Quia non pro vno peccato, nec pro vno homine, sed pro totius mundi peccatis satisfacere voluit, & satisfecit: non secundum quod sufficiebat secundum dignitatem suæ personæ, quia, vt sic, vna gutta fusa sanguinis sufficisset. Secundum ergo quod congruebat & requirebatur, scilicet secundum demerita hominum, per viam iustitiæ voluit pro nobis satisfaciendo nos liberare, & non per potentiam, ponderando omnia peccata totius mundi, & passionis suæ dolorem quasi in statera. Vnde dixit Esaias: *Posuit, scilicet Deus Pater iniquitates omnium nostrum super eum.* Satisfecit itaque pro omnibus, & omnium nostrum peccatis, pro omnium miseris, pro omnium pœnis, & tristitia, & dolore, quæ homo debuit habere pro culatu huius miseræ. Tertio, dolor maximus fuit, quia multa accidentia habuit valde dolorem suum grauantia. Primo, acerbissimus fuit propter generalitatem, quia in omnibus membris doluit. Secundo, quia sine culpa, scilicet propria, sed aliena. Idcirco, quia tu causa fuisti omnis passionis eius, merito dolere debes. Tertio, quia in vilissimo loco. Quarto, in selectorum consortio. Quinto, in festino tempore. Sexto, coram populi multitudine. Septimo, turpissima mortis conditione. Octauo, quia omnes dolores, & omnes pœnas vniuersaliter & singillatim sensit. Nos si plura habemus vulnera, hoc quod acrius nos molestat obliuisci facit ceterorum, vel non sentire, sicut magnus dolor dentium facit obliuisci doloris in pede. Christus autem distinctè & experimentaliter nouit & apprehendit omnium membrorum dolores singulos: & ideo maximum dolorem habuit immitigabiliter, propter suæ personæ maiestatem, quia scilicet Deus & homo. Et ideo in omnibus quæ auditis de Christo, cogitate, quod non solum homo mitissimus, humillimus, pulcherrimus, gratiosus, piissimus, dulcissimus, & amantissimus, sed etiam Deus est reuerendus, metuendus, adorandus, omnipotens, creator, & iudex noster, qui saluabit aut damnabit nos. Causas autem interni doloris & tristitiæ, infra dicam, quum opportunum fuerit.

Secundo, in passione Domini debemus videre, & attendere gestus, mores, & virtutes Domini nostri Iesu Christi ad imitandum, quia quicquid in terris dixit & fecit Christus, disciplina & morum perfectio fuit. Et ideo quando auditis, aut cogitatis, quod Christus dixit, aut fecit hoc, vel illud, inspicatis, quomodo se habuit, exterius, & interius: quomodo stetit humiliter parum loquens, cum disciplina, leniter & piè absque rancore, absque inuidia, quiescens, & tranquillus corde, diligens omnes, cupiens omnibus bene, & faciens, atque compatiens. Idcirco in verbis allegatis supra ad excitandum in nobis imitandi studium dicitur, quod pro transgressoribus, hoc est, pro crucifixoribus orauit, dans nobis exemplum veræ charitatis. Tertio, Dominicam passionem cogitando, debemus a fructum nostrum ad deuotionem & amorem erga Christum inflammare. Ad hoc

Esaias 53.

Dolorem
Christi maxi-
mum quæ-
rã auxerit.Quoniam
modo Christi
in omni-
bus suis ver-
bis & factis
nos docue-
rit.

Esaias 53.

hoc valet quod cogitemus, quod omnia quæ sustinuit, non propter se, sed sine culpa propria pro nobis, ad delenda, scilicet peccata nostra, ad acquirenda nobis merita, & gaudia cælestis gloriæ, tolerauit. Vnde & Esaias de eo dicit: *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Et, *Disciplina pacis nostre super eum, & liuore eius sanati sumus.* Vnde in the-mate dicitur: Peccata multorum tulit, non solum multorum, sed omniū: Quia quantum in se est, pro omnibus satisfecit. Ad excitandū tamen maiorem charitatē, debet vnusquisque Domini passionem cogitare, ac si pro se solo Dominus passus esset. Et reuera, quia & si non nisi vnus fuisset peccator, qui redemptione indiguisset, æque crucem pro eo, & mortem, sicut pro multis sustinuisset. Aut si vnus adhuc superesset, cui passio tolerata non sufficeret, Christus denuo rediret, & iterum semel, vt ante moreretur, ne salutis remedium cupiam deesset. Nunc verò, quia secundum morem Ecclesiæ congruit vobis prædicari passionem, distinximus totam passionem in articulos LXV. vt eò facilius retineatis, quæ circa huiusmodi articulos sic distinctè dicuntur. Ad quemlibet etiam articulum aliquid morale, vel instructoriū, quod ex gestis Domini elicitur annexui. Et licet summarie in tot articulos distinxerim Domini passionem, nihilominus tamen vt magis condescendam vobis, ordinabo & referam articulos singulos ad Horas canonicas, secundum quas gestæ sunt, ad aliquas paucas, ad aliquas plures, secundum quod circa vnā horam plura euenerunt, quam circa aliam. Sicut ad primas Vesperas quatuor, ad Completorium septem, ad Matutinas XVIII. ad Primam quinque, & sic de alijs Horis. Antequam tamen procedatur ad distinctionem Horarum, præmittenda sunt quedam, quasi præambula, & introductoria in ipsam Domini passionem: Post quæ subnectuntur duo articuli, de quibus non constat, qua hora factum sit, quod circa illos geritur.

imitari vt
debeamus
Christum
patientem.
Esaiæ 53.
Ibidem.

Meditas pas-
sionem Chri-
sti, quinam
charitatem
erga ipsum
excitet.

PRAEAMBULA PASSIONIS DOMINI
nostri Iesu Christi.

Prædicante Domino nostro Iesu Christo penitentiam, dum propter nimiam dulcedinem doctrinæ eius, & propter innocentem, benignam amabilemque eius conuersationem, sed & obstupendam miraculorum eius choruscationem, & variam beneficiorum exhibitionem fama eius vndique divulgaretur, & populi vbique relictis Phariseis ad eum confluere. Scribae, Pharisei, & principes Iudæorum, quia erant inanis gloriæ cupidi, inuidebāt illi: & potissimum, quia hypocrysim & iniquam eorum simulationem Dominus arguebat, & contraria operibus eorum malis docebat. Idcirco ceperunt ei vbique detrahere, opera & verba eius mendacijs pervertere, ipsum blasphemare, persequi, quæstionibus tentare, prædicationem eius callidè obseruare, & ex omni parte quarere, si quid possent inuenire, vbi possent eum accusare, & tanquam iniustum diffamare & punire. Sed Dominus, qui eorū occultas machinationes, & versutas cogitationes nouerat, ita prudenter & innocenter in omnibus se habuit, quod ipsi amplius confundebantur, & omnis eorum subdola cogitatio frustrabatur. Vnde ipsi maiori inuidia furebant contra ipsum: & tunc maximè, postquam Do-

Matth. 1. 9
& 23.

Luce 12.
Matth. 21.
Luce 10.
Luce 11.
Ioan. 6. & 8.

plena erat pietate & compassione: & libenter ipsamet fecisset tale quid: sed pauper erat, nec emere poterat, ideo forsitan hæc & similia cogitabat eleuata mente ad Deum: Gratias vobis & sempiterna laus celestis Pater omnipotens, sempiternæque Deus, qui dedisti in cor huius filia vestra, vt ipsa sic honoraret, sic amaret filium vestrum, & meum: permaneatque quæso mercator illius vobiscum in æternū. *Videntes autem discipuli indignati sunt, murmurantes, & dicentes: vt quid perditio hæc? Potuit enim venundari multo. & dari pauperibus.* Non par ratio, nec similis fuit intentio murmurantium Apostolorum ad reprehendendum hoc opus pietatis. Nam ceteri Apostoli præter Iudam murmurabant solum contra Magdalenam, quia sciebant quod Dominus de tali honore non curaret, nec talia medicinalia affectaret. De pauperibus: verò & de danda elemosyna sepe mandauerat: ideo arguebant mulierem ex compassione ad pauperes. Iudas autem murmurabat ex infidelitate & auaritia, quia putabat totum perditum, quod sebat ad honorem sui magistri. Et licet verbotenus, ad colorandam nequitiam suam, videbatur habere sollicitudinem pro pauperibus, tamen nulla erat sibi cura de pauperibus, sed quia ipse oculos habebat, furabatur ex his quæ mittebantur elemosynaliter Christo, & sustentabat inde vxorem & liberos suos. Quia ergo istud vnguentum potuisset vendi, (sicut ipse taxauit) trecentis denarijs, & pecunia venisset in manus suas, vnde potuisset furari decimū denarium, ita quod habuisset inde triginta denarios (qui quæstus iam sibi petijt) ideo murmurat, non solum contra Magdalenam, sed etiã contra Dominum iratus. Et amissio huius pecuniæ fuit sibi occasio quod vendidit Iesum. Sed quid faciebat deuota mulier Maria Magdalena, quando discipuli murmurabant contra eam? Humiliter tacebat, sicut enim facere solebat. Nam & ante quando Simon contra eam murmurabat, quia lauerat lachrymis pedes Iesu conuersa ad ipsum, & quando soror sollicita in ministerio Domini murmurauit contra eam quiescentem ad pedes Domini, similiter tacuit. Et ideo Dominus etiam nunc, sicut semper excusauit eam, dicens, quod bonū opus operata esset in se, & quod vnixisset se ad sepulturam. In quo ostendit in proximo assuturam sibi passionem & mortem. Hoc verbum, scilicet quod esset vnctus in sepulturam, fuit gladius scindens cor virginis Mariæ, quæ non poterat audire de morte Filij.

Sequenti die in Dominica scilicet Palmarum, iuit Dominus manè ad Hierusalem, & cum appropinquasset ciuitati præmissis duobus discipulis, qui adducerent sibi asinam, intrauit ciuitatem. Antequam autem venerat vsque ad ciuitatem, exierunt ei obuiam turbæ, quæ conuenerant ad diem festum Paschæ cum ramis palmarum & oliuarum (quia audierant de miraculo resuscitationis Lazari) sternentes vestimenta sua in via, & facientes Domino honorem, qualem nunquam ante fecerant. Clamabant enim, & laudabant eum, dicentes *Benedictus, qui venit in nomine Domini. Osanna filio David. Benedictum quod venit regnum David patris nostri.* Dominus Iesus autem non multum lætatus fuit in tali honore, quia ipse videns ciuitatem, fleuit super illam, non solum ob excidium urbis, & murorum futurū: sed magis propter peccata inhabitantiū: & quod tantū facinus perpetraturæ erat, occiduri Dominū suum, regem & creatorē. Intrauit itaq; Dominus in

Matth. 26.

Murmur Apostolorum quale fuerit.

Lucæ 11. 12.

Murmur Iudæ vnde prodierit. Ioan. 12.

Lucæ 7. Lucæ 10.

Matth. 26.

Dominica Palmarum, quid Christus egerit.

Matth. 21.

Luc. 9.

Ioan. 12.

Ioan. 11.

Matth. 21.

Marc. 11.

Lucæ 9.

Ioan. 12.

Lucæ 19.

Matth. 11.

ciuitatem, sedens super asinam, & statim intravit templum, prædicans vsq[ue] ad vesperam. Et post tantum honorem (quod dolenter dicendum est) nõ fuit in tota ciuitate qui reciperet eum ad hospitium, vel qui daret ei manducare. Prohibuerat enim principes sacerdotum, ne quis confisteretur cum esse Christum: & quod non reciperent eum, alioquin fieret extra synagogam. Sic Dominus de sero cogebatur redire Bethaniam adhuc ieiunus, & sine cibo. Eat & vos cum eo, & **compatiamini** ei, quod ille, qui cuncta creatur, & omnibus creaturis alimenta ministrat, non habet qui det ei buccellam panis. O Deus vbi nos manebimus, qui sumus tam solliciti, quomodo repleamus ventrem nostrum? Cogitate de beata virgine, quæ ante receperat consolationem de mane, quando audiuit, cum quanto honore introductus fuerat filius suus in urbem: sed quando iam redit ieiunus, intelligebat quod talis honor fecerat maiorem inuidiam in Iudæis, contra eum.

Die Long post diē Palmæ quid egerit Christus.

Oratio Mariæ ad Filium Iesum.

Ioan. 1. & 9. Colloquium Iesu & Mariæ eius.

Sequenti mane quando redire voluit Hierusalem, potuit mater dicere ad Filium: Charissime Fili, ego aduerto, quod Principes & Scribæ insidiantur tibi, rogo te igitur, noli amplius redire inter eos, sed mane nobiscum. Cui respondit Iesus: Charissima mater, oportet me facere voluntatem Patris, & perficere opus propter quod veni. Sunt enim adhuc quos me oportet attrahere ad agnitionem Patris mei. Quare tristaris pro me? Quare times? Tu scis tamen, quod nemo potest mihi aliquid facere, contra voluntatem meam. Tu scis propter quod veni. Tempus meum breue est. Oportet me loqui & prædicare, quod loquendum est. Cui mater suffusa lachrymis. Ego, inquit, nihil cupio contra voluntatem Patris, aut tuam: nec intendo te retrahere à saluatione animarum. Sed velim vt saltem per istos dies pauca nobiscum maneat, si non possum te semper habere. Interim forsitan ira Iudæorum quiescet, & tunc iterum prædicabis. Respondit Iesus: Charissima mater, esto contenta. Ego viuus & sanus adhuc redibo. Et sic iterum iit ad Hierusalem cum discipulis suis, prædicans in templo vsque ad vesperum. Et nemo inuitauit eum ad prandium: sed ieiunus redijt iterum Bethaniam. O quis est tam duri cordis, qui non cõpatitur pijsimo IESV, cui pro tanta charitate sua, nemo est qui respondeat, nemo qui gratias agat, nemo qui recognoscat? quem post tantum laborem prædicationis, post tantam fatigationem totius diei esurientem & ieiunum, nemo est qui vel modico panis refocillet. Nemo qui vel dicat: Magister, per totum diem prædicasti, veni & comede. Sed quali ignotus egreditur de sero pauper & famelicus, cuius est cælum & terra. Sed dicit forsitan quis: quia fuit Deus, non esuriebat. Verum est, si voluisset, potuisset non esurire: sed nõ utebatur remedio diuinalis potentia suæ, ad consolationem suam. Imo esuriijt & sitiijt, fatigabatur, patiebatur calorem & frigus, vt cæteri homines, tamen differenter, quia patiebatur nõ nisi volens. Nos verò patimur nolentes, & volentes. Redijt ergo Iesus hoc sero feria secunda rursus in Bethaniam. Cogitate quomodo Martha sollicita est in domo. vt Dominus reficiatur. Maria vero mater Iesu loquitur interim cum Filio plena mærore, interrogans eum, & Dominus respondet. Magdalena interim sedet ad pedes eius, diligenter auscultans, quia nunquam poterat satiari in verbis Christi, quæ fuerunt ei melle dulciora. Feria tertia, Dominus redijt in Hierusalem, & rogat beata Maria Apostolos, vt intro-

Christus vt patiebatur differenter à nobis famem, sitim, frigus, calorem, &c.

Die Martis post Palmam

Die Mercurij post Palmam quid egerit Christus.

Matth. 29. Marc. 14. Luc. 22.

Matrem matris etu studuisse iude proditoris malitiam conceptam lenire.

Ioan. 15.

Matth. 26. Luc. 22.

Ioan. 3. Ioan. Gerson.

Verba B. Marci ad Iudam proditorem. Ioan. 3. & 10.

terrogent & scrutentur consilia Iudæorum. Rogat illos, ut si quid sinistri audirent contra Iesum, in bonum interpretentur. Ad quod libenter annuunt, quia Apostolis cæteris, præter Judæam, erat maxima dilectio ad Iesum: & maxime timebant, & dolebant de discessu eius. Sed quum de sero redisset ieiunus, & Apostoli nunciaret matri, quia Iudæi omnino conspirauerant in mortem eius, rogauit mater Iesum, ut feria quarta maneret in Bethania. Cuius precibus annuit Iesus, & mansit ibi in domo Marthæ. Iudas verò erat plenus cogitatione iniqua, & maxime turbatus, propter effusum vnguentum, quod ablata sibi fuerat occasio furandi. Quum itaque Dominus maneret in Bethania, accepit inde opportunitatem ad complendam malitiam suam: quia cognouit per suggestionem, & instinctum diaboli, quod tunc Iudæi conueniebant in illo die, quomodo vel quando Iesum interficerent. Timebant enim hoc facere in die festo propter turbationem populi. Simulauit ergo Iudas, quasi pro necessitate se oportere ingredi ciuitatem, vel alibi alio: sed intendebat vendere Dominum. Et licet alij Apostoli nihil suspicarentur mali, eò quod magistraliter celare nouerat malitiam suam, tamen non potuit fieri, quin aliquid deprehenderet domina Maria: quia erat etiam docta ex prophetis, quod Christus Filius suus erat tradendus per vnum, qui reputabatur singularis amicus eius. Et diabolus qui regebat Iudam, inquietabat eum, nunc huc, nunc illuc ire, interdum occultè ad Iudæos loqui, & redire ad Iesum. Ex quo beata domina studebat etiam Iudam singulariter blanda lenitate alloqui, beneficia, & dilectionis signa exhibere, & interdum ipsum admonere per dulcia, sed potentia verba, cum dulci benignitate, sed honestissima grauitate: si forte respiceret, & placaretur, & deponeret conceptus iniquos. Hoc enim pie credi potest de beata Virgine: quoniam & Filius eius, quantum in se fuit, conabatur eum reuocare à malo proposito, etiam post sui venditionem aggrediendo eum beneficijs, scilicet lauando pedes eius, dando illi corpus suum, monendo, comminando & huiusmodi, ut infra dicitur. Potuit ergo benedicta Domina (sicut venerabilis Gerson ponit) in hunc modum alloqui, tentans si fortè durum cor ipsius posset mollificare. Vides o Iuda charissime, quomodo Iudæi conspirauerunt in mortem magistri tui filij mei, quo pacto quarunt eum perdere. Sciisti (aderas enim) quomodo nuper tulerunt lapides, ut iacerent in eum, quando vix viuus euasisti è templo. Nunc precor te per societatem nostram conuictum, & per, si quid ipse totus bonus & nos omnes bene vnquam de te meruimus, roga Iudæos ea, quæ ad pacem sunt: Is enim & redis ad eos. Ostende nihil esse in Filio meo dignum morte, qui infirmos eorum curauit, qui doctrinis erudiuit, qui solùm Dei honorem & gloriam viuèdo prædicando quæ quæsiuit. Cur in huius morte peribimus omnes? Scis quod ex eius vita pender mea. Quinetiam tu ipse qualem alium Dominum vel Magistrum habiturus es, in quo plus benignitatis, gratiæ & fauoris expectas? Elegit te in Apostolum, in fratrem, in amicum: pauit te, ministravit tibi, potestate miraculorum cum autoritate prædicandi dotauit te, dispensatorem suum constituit te: denique maiora sunt quæ promittit.

Sed quid respòdebat putatis ad hæc, similiaq; verba, & ad pios gestus Virginis versutus ille & pseudoapostolus? qualem faciem ostendit? Facile fu-

KK it ci

VI
21

Matth. 25.
Marc. 14.
Lucæ 22.

it ei fingere falsam promissionem. Verispellis enim erat, nequam: & simulare potuit pietatem in verbis, qui plenus erat dolo & iniquitate. Quid mirum, si putauit se decipere posse Dominam Mariam, vt malitiam cordis sui non posset agnoscere, quando etiam putauit nequissimam simulationem suam in osculi prodicione Christum non posse intelligere? quando putauit, quod per signum falsum amicitie crudelissimam eius traditionem magistro posset deregere (vt infra sequitur) Dicebar enim ei: Aue Rabbi, interim osculans eum: quasi Dominus osculum attenderet, & prauitatem cordis sui non intelligeret. Sic etiam: nunc matri potuit fisco pietate respondere: Charissima Domina, nihil mali timeatis Filio tuo, charissimo magistro meo. Non enim aliquid mali eueniet ei. Neque putetis quoddam male affecti sancti-li Scribae & Pharisei. Ex prædicationibus ipsius liberioribus contra ipsos, sunt non nihil commoti: sed cito cessabit illa commotio cordis eorum. Sed tamen si mali aliquid illi machinati fuerint, hoc ipsum tibi protinus nota faciam, illi usque ad mortem adstanti fideliter, illumque defendam quantum poterero. His similibusque verbis vulpinis & simulatorijs ab illo nequam proditore prolatis, beatissima Virgo Maria non quidem omnino simpliciterque fidem adhibens (quandoquidem spiritus eius nondum quiescere ad plenum potuit) sed tamen aliquo modo ab extra videbatur, animo acquire & contenta magis.

IESVS A DISCIPULO PROPRIO
est venditus. *Articulus I.*

Matth. 26.
Marc. 14.

Lucæ 23.

Interea Iudas avarus & nequam dolens adhuc de ablata occasione illius furandi scilicet triginta denarios de precio vnguenti, & volens illos recuperare, considerauit Iudæos conspirasse, quomodo Iesum occiderent, & tractare inter se quomodo hoc fieri posset sine tumultu. Et videns se opportunitatem habere exequendae propriae voluntatis prauæ, eod quibus Dominus iam non erat Hierosolymis, sed mansit in Bethania, perrexit Hierosolymam solus, quasi aliquid negocij habens, & verè magnum negocium habebat, & tractabat. Inuenit autem principes, & seniores Iudæorum, & scribas tunc congregatos in consilio contra Iesum, ad quos intravit, non rogatus, non vocatus, sed propria sua malignitate instigatus, & dixit illis: *Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?* Ego scio quid tradatis, videlicet, quomodo occidatis magistrum meum, ego noui etiam quid timeatis, scilicet tumultum populi. Quid ergo dabitis mihi, & ego tradam eum vobis sine turba? Et notate quam vilem aestimauit Dominum Iudas: Non dixit: Tantum mihi dabitis, sicut solet fieri pro re chara, vel præciosa, sed: Quid vultis mihi dare? Quasi diceret: Ego constituo in voluntate vestra, quid decis mihi: quia non magnipendo, non preciosum facio magistrum meum. At illi promiserunt, & pacti sunt pecuniam se daturos. Et constituerunt ei triginta argenteos. Si minus constituisset, minus accepisset. Pensate quantum tristitiam inde habuit piissimus Dominus, quãtam ignominiam sustinuit, & quantum dolorem suum hæc auxit, quod ipse qui est summum bonum & infinita bonitatis, vilipensus est adeo, & pro tam vili precio venditus, & hoc à discipulo suo, præsertim cum talis vilipensio redun-
in Pe

in Patrē: quia filijgnominia, dedecus est sui patris. Sed quid debemus
discere ex hoc Articulo? Primo, quā verum sit quod Apostolus dicit: *Ra-
dix omnium malorum est cupiditas.* Ecce in quantam cecitatem cordis venit Iu-
das, ex cupiditate pecunia, vt videlicet magistrum suum, authorem vitæ
traderet in mortem. Videte quāta peccata veniunt ex avaritia. Vnde furtū,
larcinia, prædationes, odia, vsuræ, innumerabilia mendacia, & fraudes,
iurationes falsæ ementium & videntium, nonne ex avaritia? Secundo in-
firmur, vt nos non vendamus Christum. Ecce quomodo detestamur &
maledicimus Iudam, quod Christum vendidit, & nos sepe Christum vendi-
mus. Quomodo? In omni peccato, præsertim mortali. Intendite quæ dico.
Quisquis est sine peccato mortali, quisquis charitatem habet, Deum habet:
quia Deus (inquit Ioannes in epistola) est *charitas.* Ecce habes charitatem, ha-
bes Deū in anima tua. Anima tua est hospitium in quo Christus habitat. Ad-
uertit hoc ille pessimus mercator, imo spoliator humani generis inimicus,
vult tecum mercari, vt tibi tollat Christum, non vt ipse habeat: (ipse tamē
non cupit eum, quia non diligit eum, nec potest habere eum) sed vult tibi
tollere, vt tu nō habeas. Quare? Ex inuidia. Scit enim magnum bonum esse
habere Deum, & quia ipse non potest habere hoc bonum, non fauet tibi vt
tu habeas. Quomodo hæc facit? Proponit tibi species rerum, delectationes
creaturarum illicitas, Deoq; contrarias, & cum quibus Deus non potest esse,
vt cum illas admiseris, Deus à te fugiat. Verbi gratia: Proponit tibi speci-
em mulieris, suadet tibi delectationem peccati, quā fortē aliquando ex-
perius es, aut si adhuc virgo es, suadet tibi vt experiaris. Incendit curiosita-
tem in te, id est, magnum desiderium sciendi. Quid tamen sit in hoc pecca-
to luxurie, pro quo homines a deo insaniunt (ō quot virgines in veroque se-
xu ita perierunt, magis ducti curiositate, volentes experiri, quā tentatio-
ne carnis, id est, libidine) quando sic tibi suadet, & ex officina sua varias spe-
cies peccatorum tibi proponit, quasi species mercantium, secundū vari-
as concupiscentias tuas, quid aliud facit, quā, quasi dicat, Deponē te Chri-
stum, exclude Deum à corde tuo, & ego dabo tibi illam, & illam delectatio-
nem peccati pro illo? Si iam tu adeo fatuus es, & consentis ei, & peccas: quid
aliud fecisti, quā quod vendidisti Christum Deum, & Dominum, & cre-
atorem tuum, pro vna modica delectatione peccati, quæ ad momentū vix
durat & transit, & finitur? Ecce qualem negotiationē fecisti. Cōparasti bre-
uissimā delectationē peccati (quæ in suo initio extinguitur & finitur) ab ho-
stio tuo crudelissimo, qui interfecit animam tuam: cōparasti etiam tibi eter-
nas miseras, æternum ignem, pœnam nunquam terminandam: & pro illis
dedisti Dominum Deum tuum, qui vitam præstabat animæ tuæ, & voluit
te introduxisse ad regnū sempiternæ beatitudinis, vbi nulla est miseria, sed
semper na letitia. Si iam interrogarem vnumquemq; vestrum, vtrumvis
ex duobus quod preciosius, dignius, & vilius est, an hoc quod vilius, indi-
gnius, deploratius? Omnes diceratis. Quod melius & dignius est. Quis ali-
ter diceret? Si iterū interrogō, quid est melius, Deus cum regno suo cælortū,
an luxuria cū inferno? quis est qui nō dedignetur talē questionem, & dicat:
Quæ comparatio Dei ad luxuriā? Ecce quomodo tunc cōtemnitur, & vendi-
tur Deus, quasi vilius, & luxuria eligitur, & præfertur quasi melior. Nonne

vēditio Chri-
sti quid my-
stificē.
1. Timoth. 6.

Mala quanta
veniunt ex
avaritia.

1. Ioan. 4.

Mercator
qualls sit
diabolus.

Curiositas in
virginibus
quā peti-
culosa sit.

Negotiatio
omnium da-
mnatissima
quæ.

hoc est Christum Deum tuum vendere, quando ipse reprobatur, & luxuria eligitur? Sic est de vnoquoque peccato mortali. Hinc videtis modo, quod non semel venditus est Christus: sed quotidie venditur pro turpissimis peccatis, quæ nefas est nominare.

IESVS A MATRE SVA EST LICENTIA, Articulus II.

IAM dixi ante charissimi, Dominum Iesum quarta feria remansisse in Bethania, cum matre, & cæteris amicis. Quid autem tunc fecerit vel dixerit, non est scriptum in Euangelio. Piè tamen creditur & sentitur à doctoribus ac deuotis, quod passionem suam prædixerit matri, sicut prædixerat ante discipulis, quod quæ præmonuerit & consolatus sit matrem blandè, & quod mater rogauerit eum, si possibile sit alium modum eligere humanæ redemptionis, quam moriendo. Si tamen à Patre sic decretum sit, ut scilicet morte sua mundum viuificet & saluificet, se non contradicere: sed hoc rogare obnoxius sibi concedi, ut cum moriente possit mori, & cum sepeliendo, sepeliri. Iesum verò respondisse hoc fieri non debere nec expedire, ut ipsa moriatur: sed oportere superstitem relinqui in consolationem discipulorum, in firmamentum fidei, & fundamentum Ecclesiæ noui Testamenti. Quinta igitur feria, cum Dominus Iesus disponebat ire Hierosolimam, ut comederet ibi Pascha, & inciperet passionem suam, valedixit matri suæ. Cogitate vos cum quali tristitia, cum quibus lachrymis. Si tam triste est diuortium infans, & cæco amore amantium se (hoc sciunt qui in talibus sunt experti) quam tristis putatis fuerit separatio talis matris, & talis filij sic amanti? Putatis quod Maria non fleuerit, quod non intimos gemitus de corde suo virginali emisit pro filio suo, pro magistro suo, pro Domino suo, pro Deo suo, pro creatore suo? Hic omnia erat ei suus Iesus, caro ipsius & sanguis. Ad id certum est, ut si etiam velim dicere contrarium, vos non crederetis mihi. Sed fortè incidit cuiquam, quod Dominus Iesus occultè recesserit à matre, & ei nihil dixerit. Ego credo quod hoc ridiculum sit etiam cogitare, Dominum ita indiscretum ac immodestum fuisse, ut contra euentum talis calamitatis & tristitiæ, quæ matri accessura erat ex passione sua, non præmoneret eam, & solaretur. Si curam illius habuit patiens, & iam penè moriens in cruce, quomodo non carasset eam ante passionem, & tunc cum in tali specie vltra ipsum non esset visura? Vidite namque eum postea in cruce, sed non ut modo: verum, sicut non habentem speciem neque decorem, ut leprosum & percussum à Deo, ut nouissimum virorum, virum scientem dolorem & infirmitatem. Sed dicit quis: An etiam fleuerit Iesus valedicendo & recedendo à matre. Ego non audeo dicere ipsum non fleuisse (licet non sim certus) Nos scimus ex Euangelio ipsum valde amare fleuisse pro morte Lazari, quem tamen parabat resuscitare: Unde & qui astabant, videntes ipsum sentem, dicebant: Ecce quomodo amabat eum. Piè igitur æstimandum est, quia plus amauit Mariam, quam Lazarum ex naturali affectu filij ad matrem (quia vere homo erat & passionem naturalem habebat, sub imperio tamen rationis, & sine peccato) quod recedendo fleuerit. Quantumcunque tamen triste fuerit illi à matre recedere: & se-

Matth. 20.
Marci 10.
Lucæ 18.

Diuortium
Christi à sua
matre quam
fecit triste.

Isaia 59.

Isaia 59.

Ioan. 11.

& separari eundo ad passionem, non tamen propter hoc voluit deferere obedientiam sibi à Patre iniunctam: sed potius voluit matrem deferere, & exponere illam meritori & tristitia, quam redemptionem nostram præterminere. Ex hoc habemus documentum, quod Deum debemus diligere super omnia, & præ omnibus, quod nullus debet esse amor ad parentes, nulla amicitia ad socios, quæ sit contra Deum. Nihil debet fieri, nihil omitti propter amicum, quod sit contra voluntatem Dei. Vnde ipse Dominus Iesus dicit in Evangelio: *Qui amat patrem suum, vel matrem suam plus quam me, non est meus agnus.* Nos verò tenemur diligere etiam inimicos propter Deum, & tamen iubemur propter Deum odire parentes & amicos, si impediunt nos in via Dei, vel sunt contrarij nobis, ut propter ipsos negligamus Dei voluntatem, ad complacendum illis, & non contristandum eos. Quod nequaquam fieri licet.

Amor ad patres & proximis habendus.

Math. 10.
Math. 5.

Vesperæ Primæ hic incipiunt, quæ continent articulos quatuor, quorum primus est.

IESVS MANDUCAVIT PASCHA CVM DISCIPULIS SUIB. *Articulus III.*

Quinta feria, cum Iesus valedixisset matri, præmisit duos discipulos Hierosolimam parare Pascha. Qui cum nescirent ubi deberent parare, indicavit eis introeuntibus in civitatem obuium futurum hominem amphoram, seu lagenam aquæ portantem, hunc deberent sequi in domum, quam intraverit, & dicere Domino domus (qui occultus erat discipulis Domini Iesu) *Magister scilicet noster dicit: Tempus meum scilicet patiens prope est. Apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Ac si diceret: Volo ut pares mihi necessaria ad commessionem agni Paschalis, locum, cibum, & cætera necessaria. *Euntes autem discipuli fecerunt sicut dixit illis Iesus.* Et ostendit eis ille paraverit familias cenaculum grande strarum, sicut Iesus prædixerat discipulis. Ibi, id est, in monte Sion, paraverunt Pascha.

Math. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.

Appropinquante vespera, Dominus intravit civitatem cum alijs discipulis, & peruenit ad locum, ubi parabatur Pascha. Aspicite nunc Dominum in aliqua parte domus sedentem, & salubria cum discipulis loquentem, in tantum quod paraverunt Pascha. Vespere autem facto, cum parata essent omnia, intraverunt cenaculum Dominus Iesus, & discipuli eius cum eo. Non solum Apostoli tunc fuerunt præsentés, sed etiam alij LXXII. minores discipuli. Omnes lauant manus, & desertur eis agnus Paschalis assus, panis azymus, vinum & ius lactucarum agrestium. Hæc enim necessaria erant ad agnum agni, sicut Dominus præceperat per Moysen filiis Israel, quando exierunt terram Aegypti. Hoc Pascha erat figura veri agni, id est, Domini nostri Iesu Christi, qui tali die erat immolandus pro nobis, & etiam manducandus à fidelibus suis in sacramento sub specie panis. Licet enim Dominus non sit mortuus in quinta feria ad vesperam, tamen incepit passionem suam hac nocte, qua agnus immolabatur & celebris erat apud Iudæos, & etiam instituit Sacramentum sui corporis & sanguinis, ut sequetur infra. Iudæi quinquagesimæ dies suos numerant, ita ut à serò quinquagesimæ dies suos numerant.

Exod. 12.

Die quoniam Dominus Iesus passus sit.

Iudæi quinquagesimæ dies suos numerant.

te ferix, quando luna oritur, vsque ad vesperam sexte ferix computant vnum diem: & ideo quicquid inter duas vesperas factum est, ad vnum diem computari potest. Benedictione igitur data à Domino, comedunt omnes. Scribit Comestor in Scholastica historia, Dominum nunquam legi comidisse carnes, nisi agni Paschalis, propter obseruantiam legis. Sed est hic dubium, quomodo Euangelista dicit Dominum discubuisse, id est, sedisse ad mensam, cum lex præcipiat, vt stantes & erecti comedant agnum. Dicitur secundum Theophylum, quod primo stantes comederat agnum secundum ritum legis: deinde sedentes, alium, vel alios cibos comederunt. *Edeat autem illa agnum Paschalem, dixit Iesus: Desideria desiderauit, id est, vult desiderari, hac Pascha manducare vobiscum, antequam patiar, id est, moriar. Quartum. Vt finiam vetus Testamentum, & incipiam nouum, vt perficiam opus redemptionis vestrae.*

Cucurrit post nos Dominus Iesus omnibus diebus vite sue, in sui feruentissimi desiderij salutis nostrae. Et ista sitis, siue desiderium fuit protelatum ad XXXIII. annos. Discamus & nos patientiam habere, si aliquando bona nostra desideria protelentur apud Deum: quia qui facit nos desiderare, velle bonum, scit quomodo & quando debet exaudire, & quando expectet nobis. Habemus ex illo articulo etiam aliquod documentum: Documentum scilicet vere paupertatis, cuius nobis exemplum magnum hic dedit Dominus: quia ita pauper erat, quod nec domiciliū, nec habitaculum habebat, vbi Pascha feruaret, nec vnde agnum & cætera emere potuisset. Ideo enim discipuli missi ab illo, antequam indicasset eis locum interrogabant: Vbi vis paremus comedere Pascha? Ac si dicerent: Tu mitti nos parare Pascha, & scis, quia non habemus locum, vel cibum, nec tu habes. Vx nobis, quid dicimus quod vitam Christi, & paupertatem volumus imitari, & tamen in operibus nostris nihil simile videtur: quia vita nostra valde contraria est vite Christi, studia nostra non tendunt post eum. Et notandum, quod multa requirebantur ad usum agni, vt habetur in Exodo: quæ Dominus obseruauit, & illa mysticè intellecta instruunt nos, quomodo debemus verum agnum comedere, cuius ille agnus in lege fuit figura. Primo comedebant agnum typicum cum azymis panibus, id est, sine fermento, & significat, quod non sine fermento malitiæ, cū sinceritate & munditia cordis agnum Christum debemus sumere in Sacramento. Secundo, cum lactucis agrestibus, id est, cum contritione cordis & amaritudine penitentis. Tertio, accincti ramentis pedibus: per quod significatur, quod affectus nostri non debent inhaerere terrenis. Quarto, tenentes baculum in manibus, id est, quod debemus vigilantes esse, & diligenter nos custodire contra tentationes inimicorum nostrorum. Sexto, comedentes festinanter, id est, feruenter per spiritualem auiditatem & deuotionem.

Petrus Comestor.

Exod. 12. Theophy.

Pauper as Chisum do micelij carentia.

Exod. 12.

Phase comedendi ritus mysticè quis sit. 1. Cor. 5.

IESVS LAVIT PEDES DISCIPULORUM SUORUM. Articulus IV.

Discumbens sic Iesus Magister cum discipulis, Dominus cum seruis, pater cum filiis, tanquam amicus & socius familiariter, voluit ostendere maiorem humilitatem, & se exhibere vt seruum, ad ostendendam suam

VI
E)

suam magnam humilitatem, & ad confundendam nostram superbiam. Quid ergo fecit? Recitemus textum ex Euangelio Ioannis, quia valde pulcherrime: *Sciens Iesus, qui venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem: cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Quid est, in finem? perseveranter, & vsque in mortem. Non quod morte terminaret dilectionem, sed in tantum dilexit, quod dilectio perduxit eum, vsque ad mortem. Et *certa facta, scilicet agni Paschalis cum diabolus iam misisset in cor, ut traderet eum Iudaeo Simonis Ischariotis.* Non est intelligendum, quod diabolus possit immittere cogitationes malas, sed suggerit & intentat, & potest presentare species rerum & phantasias, ut inde sumamus occasionem cogitandi, desiderandi, &c. Et ideo principium omnis tentationis est ex nobis, & ipse suggerit & insidet, quando percipit cogitationes nostras per aliqua signa exteriora. Non enim potest scire cogitationes nostras, nisi per signa. Ipse tentat nos, ab intra species obijciendo, & persuadendo, & alluciendo quod sit bonum, sicut faciunt mali homines ab extra: veruntamen voluntatem nostram non potest cogere: & ideo non potest nos deicere, nisi nos ipsos deiecerimus, & arma nostra ei tradamus: hoc est, nisi suggestioni consentiamus. Sed de hoc satis.

Ioan. 13.

Cogitationes malas diabolus tantum suggerit.

Dæmones quomodo tentant homines.

Sciens itaque scilicet Iesus, quia omnia dedit ei Pater in manus, scilicet persecutores, traditorem, & omnia, & quia à Deo exiit, & ad Deum vadit, non nos deserens, sed omnia Patri acquirens, & reducens. Quamvis ergo hæc sciret, suam sublimitatem, scilicet potestatem & maiestatem, quod esset Dominus dominantium, Rex regum, Dei Filius, creator vniuersorum, non tamen suam exhibet sublimitatem, sed humilis serui implet officium, & humilitatem. Quid fecit? *Surgit à cena.* Videte eo surgente, quomodo surgunt discipuli etiam, nescientes quo velint ire, aut quid velint facere. Descendit autem Iesus in locum alium inferius sub coenaculo. (Nam Palestini in superiore parte domus habent coenacula, & in inferiori cubicula) Sic erat etiam in illa domo, vbi Dominus erat, sicut scripserunt, qui viderunt locum. Superius enim habebat coenaculum, vbi coenauit, & inferius erat alius locus veluti camera, vbi lauit pedes discipulorum. Vbi etiam post resurrectionem suam, discipulis ianuis clausis apparuit. Ista duo loca erant post resurrectionem Domini, facta dux capellæ, quas tenebant canonici regulares. Cui loco contiguum est coemiterium bonorum virorum, vbi sepultus est Stephanus, Gura Jiel, Nicodemus, Abiba, David, Salomon, & boni reges alij. Sed quomodo tam est, quum ille locus sit sub potestate infidelium, nescio. Cum ergo Dominus descendisset, iubet sibi afferi aquam, *deponi vestimenta sua, & lauit eos se praecinxit.* Nihil omisit quod pertinet ad officium humilitatis. Deinde *misit aquam in peluum lapideum (vt scribit Ludolphus), cepit lauare pedes discipulorum suorum lutosos, quia discalciati erant & extergere linteo quo erat praecinctus.* Venit ergo ad Simonem Petrum. Petrus videns, quid facturus erat Dominus expauit, dicens: *Domine, tu lauas mihi pedes? Tu rex caelorum, Dominus Angelorum, Deus deorum, tu Filius altissimi, speculum sine macula maiestatis Dei, lauabis mihi mistro homini, pauperulo piscatori, misero peccatori pedes? Tu, cui fleatur omne genu, caelestium, terrestrium, & infernorum, flectis genua ante defectuosum, vilemque peccatorem: Absit hoc, non conuenit hoc.* Dixit ei Iesus: *Quod facio, tu nescis modo: scies autem postea.*

Apoc. 9.

Luc 24.

Ioan. 13.

Ludolphus Carthus.

Luc 1.

Sapient. 8.

Philip. 2.

K.K. 4 Bea.

*fta. Dixit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in aeternum. Non possum tolerare, non possum videre, quod tanta Maiestas se inclinat, & humiliatur ante me indignam creaturam. Petrus faciebat bona intentione, tamen indiscreta, quia non debebat contradicere, vel resistere Domini voluntati, qui non potuit errare. Petrus tenet hic speciem ignorantis discipuli, vel subiecti, qui indiscretè loquitur, vel resistit contra factum superioris sui, cuius ignorat rationem. Et quia nescit, vel non intelligit, iudicat sæpè irrationabile esse, quod tamen est rationabilissimum, & optime gestum. Et dicitur periculosum est valdè prælatum suum iudicare, vel murmurare, quia prætendunt multa sæpè benè, & ad diuersa respicere habent, & in occulto sciam sæpè multa, quæ non possunt, vel debent dicere, de quibus nos non aduertimus, nec cogitamus. Hoc transeat. Quid respondit Dominus Petro? *Petre si non laueris te, non habebis partem mecum.* id est, si persistis in inobedientia & pertinacia tua, contrarius voluntati meæ, non habebis partem mecum. Respondit Petrus: *Domine, non tantum pedes, sed & manus & caput.* Si sic necesse est, licet graue mihi sit te videre inclinatum & humiliatum ante pedes meos, tamen molestius longè est, à te separari. Si ergo non sufficiunt pedes, laua & manus & caput, id est, totum corpus. Dicit ei Iesus: *Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus,* scilicet præter pedes. Quare pedes non sunt mundi? quia pedibus calcamus terram, & non potest fieri, quin aliquid pulueris adhæreat pedibus, quibus calcatur terra, quod oportet abluere. Et licet hoc etiam ita veritatem habeat secundam literam, Dominus tamen dixit, & intelligi voluit spiritualiter. Qui lotus est in baptismo, non indiget, nisi vt pedes lauet. Per caput hominis, intelligitur intentio & voluntas: per manus, operatio: per pedes verdè, affectus & motus sensualitatis intelliguntur, qui dum in hoc mundi puluere graduntur, ex toto mundi esse non possunt. Licet ergo Apostoli, quantum ad conuersationem, intentionem, & opera, erant mundi: tamen quamdiu audiunt, tractantque terrena, non potuit fieri, quin desideria haberent, siue affectiones terrenas, à quibus habebant mundari: quomodo dicebat magnus Apostolus raptus ad tertium cælum (Paulum dico): *Sentio aliam legem in membris meis, & repugnantem legi mentis meæ.* Item: *Scio, quod non habitat in carne mea bonum.* Item: *Non quod volo, ago, sed quod nolo, hoc facio.* Habebat ergo, id est, sentiebat, Apostolus adhuc terrenas, vel peccati aliquas concupiscentias. Nolebat concupiscere, & tamen concupiscebatur. Ergo habebat adhuc pulueris aliquid in terra, licet alias mundus esset. Sed quid ipse dicebat? *Nihil damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu,* hoc est, qui sentiunt concupiscentias, sed non consentiunt. *Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim qui traditurus erat eum.* Duo sunt quæ mundant à peccato, eleemosyna, & charitas. De eleemosyna scriptum est: *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.* De secundo: *Charitas operis multitudine peccatorum.* Neutrum illorum habebat Iudas, sed contraria. Non eleemosynæ largitionem, quia fur erat, nec charitatem, quia proditor erat. Ergo non erat mundus. Habemus autem ex illo articulo, quantum prout nunc sufficit dicere, duo documenta. Primum exemplum, siue documentum, est maximè humilitatis, subiectionis fraternæ, & charitatis obsequiosæ. Postquam ergo Dominus omnium lauisset pedes, etiam proditoris, venisset &*

Petrus recusans lotionem pedum suorum, quorum personam gerat. Iudicare superiores quæ sit periculo sua.

Lauare manus, caput & pedes mystice quid sit.

Roma. 7.
Ibidem.
Ibidem.

Roma. 8.
Duo quædam sunt quæ mundant à peccatis.
Luce. 12.
1. Pet. 4.
Frouer. 10.
Ioan. 12.
Matth. 26.
Documenta huius articuli duo quæ.
Humilitas.

VI
21

set & osculatus esset, resumpsit vestimenta sua, & ascendit ad locum vbi prius cenauerat. Et cum recubisset iterum, dixit: Scitis, quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & magister, quanto magis & vos debetis alter alterius lavare pedes. Si ergo Dominus vester sum, praeceptum meum hoc servate. Si magister sum, doctrinam hanc meam custodite. Ego non solum hoc feci ob pedum corporalium emundationem, sed propter humilitatis eruditionem. Nec solum in lavandis pedibus hanc legem vobis statuo, sed volo vt in omnibus attendatis exemplum meae humilitatis, & discatis, quomodo debeatis vos vobis invicem inferiores facere, & humiliter & charitative servire. Aliud documentum est, quod Dominus discipulos mundos esse voluit, etiam a pulvere pedum ante sumptionem corporis & sanguinis sui. Per quod indicavit, quantum mundiciam requirat a nobis, & quantum diligentiam adhibere, & nos preparare debemus, vt pura conscientia ad hoc venerabile Sacramentum recipiendum, accedamus.

Lotionis pedum discipulorum ratio que.

Quantis cum puritate accedendum ad sacramenti sumptionem.

IESVS CORPORIS ET SANGVINIS SVI

Sacramentum instituit. Articulus V.

Conantibus autem illis, scilicet Iesu cum discipulis suis, hoc est, cenam Magni typici consummantibus & perficientibus, accepit Iesus panem, non fermentatum & eleuatis oculis, ad Patrem gratias agens, pro veteribus terminatis, & nouis inchoandis, benedixit, ac fregit, scilicet post consecrationem, dedit quae discipulis suis, dicens: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter accipiens calicem, & item gratias agens, benedixit & dedit illis, dicens: Accipite & bibite ex eo omnes. Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur. Illis verbis Sacramentum hoc instituit, & tacite Testamenti veteris caeremonias destituit, quia signum & figura sunt inania alicuius venturi, quando iam praesens ostenditur & habetur, quod figurabatur. Illis verbis iam dictis, scilicet, hoc est corpus meum, &c. Et hic est sanguis meus, &c. mutauit Dominus panem in carnem, & vinum in sanguinem suum. Et creditur tunc illis verbis dedisse efficaciam & virtutem in posterum, vt cum proferuntur eadem a sacerdote super debitam materiam & cum intentione consecrandi, fiat transsubstantiatio. Sequitur, & dicit: Hoc facite in meam commemorationem. Hic dedit Apostolis potestatem, & successoribus eorum, celebrandi hoc Sacramentum & frequentandi. Significauit etiam causam institutionis, scilicet, in sui memoriam. Et ideo admonemur memores esse sancti per cum magna gratiarum actione, & deuotissima huius celeberrimi Sacramenti veneratione, maxime charitatis, & dignationis diuinae, quod nobiscum voluit permanere, & permanebit vsque ad consummationem seculi, tam verus, perfectus, & in nullo minor, quam est cum beatis in caelo: nec aliqua differentia in eo est maioritatis, vel minoritatis, nisi qui beati vident eum fulgentem in sua propria specie sicuti est: nos vero sub aliena specie latentem, eundem tamen Deum, qui in caelo, & qui in Sacramento est. Ecce ille voluit nobiscum manere, cum peccatoribus ingratis, contemptoribus, transgressoribus, suum nomen blasphemantibus, & tantam irreuerentiam sibi facientibus, & indignè scienter cum sumentibus. Quod maior contumelia

Matth. 26. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Charitas Christi in hoc Sacramento quanto. Matth. 26.

est,

LL

est, quod ponitur in immundam conscientiam, quam si poneretur in cleam, ceteris paribus.

IESVS TRADITOREM SVVM CHARITATIVE CORRIPUIT. Articulus VI.

Ioan. 11.
Math. 16.
Auguſt.

Quum autem hac, id est, superiora in lotione pedum, & institutione sacramenti, Iesus dixisset, turbatus est spiritus. Quare? Super lapsu, periculo, & damnatione sui discipuli, qui in tam detestabile crimen ceciderat venditionis, videlicet innocentis sanguinis magistri sui, pro quo magis dolebat magister pius & misericors, compatiens illius infelicitati, quam pro seipso morituro. Et quia studuit eum ante per beneficia & signa familiaritatis & affabilitatis emendare scilicet lauando eius pedes & osculando, & (vt quidam doctor dicit, vt credo Augustinus) lachrymando tunc, & cobando illum corpore & sanguine suo: nec profecit, quia cor illius induruerat: adhibet nunc etiam verba reprehensionis, palam ostendendo se non peccatum eius, sub generalibus tamen verbis, & tacito eius nomine, ne alii eum notarent. Vnde dixit Dominus: Amen amen dico vobis, vnus ex vobis me tradet. Audientes hæc discipuli, turbati sunt, & vnus inspexit alterum, non auctores comedere: Quilibet formidabat pro conscientia sua: quia licet nihil mali sibi conscij essent alij discipuli præter Iudam, tamen credebant magis verbis magistri sui, quam propriè conscientia. Sciebant enim necesse esse verum & fiendum indubitanter, quod Dominus veritas ipsa dicebat. Vnde quilibet eorum dicebat: Nunquid ego sum Dominus? Aut illi Iesus: Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Ex hoc nondum clarè intellexerunt, quia minores discipuli comedebant in alia mensa, & soli Apostoli cum Iesu, ex vna scutella. Ideo solum intellexerunt, quod non ex minoribus discipulis, sed ex Apostolis aliquis traditurus erat Dominum. Subiunxit Dominus: Vt homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum esset ei, si natus non fuisset homo ille. Apostolis igitur interrogatibus quilibet pro se, quis esset, compulsi sunt etiam Iudas interrogare, vt non notaretur, & dicere: Non quid ego sum Rabb? Dicit illi Iesus: Tu dixisti. Credendum est Dominum hæc dixisse leniter, vt alij non audirent. Petrus autem zelosus pro Domino, cupiebat scire, quis esset. Innuit ergo discipulo, qui recubuit super pectus Iesu, id est, Ioanni, vt interrogaret Dominum. Interrogat igitur Dominum Ioannes, dicens: Domine, qui est qui tradet te. Iesus reuelat illi tanquam familiari, & qui scripturis erat in euangelium, dicens: Cui intinxi panem porrexero, hic me tradet. Et cum intinxi panem, dedit Iuda Simonis Ischarista. Et dixit Iesus: Quod facis facitius. Hoc non dixit imperando, sed ostendendo, quia spontè, & cum magna sui desiderio expectabat suam passionem, quam cupiebat accelerari, propter redemptionem nostram, & liberationem patrum ex limbo. Cum ergo hoc dicit Iesus Iuda tradidisset, post buccellam introuit in eum Satanas, hoc est, ampliore potestatem & damnationem in eo accepit, quia per malam voluntatem Iudas se magis illi subiecit, & exitus continuo, ad querendam cohortem, quam caperet Iesum. Ex isto articulo multa habemus documenta: Primum, quod debemus spiritualiter tristari de alterius, scilicet proximi nostri casu in peccatum, sicut Christus turbatus est propter lapsum Iudæ. Secundum, quod

De hoc odus uti in proximo lapsum in peccato.

debamus omnibus modis conari, quod resurgat & emendetur, qui cecidit, monendo, orando pro eo, reprehendendo, alijsque modis. Et licet hoc ad omnes, maximè tamè spectat ad prælatos, qui sunt pastores animarum. Vnde Dominus Iesus præbuit se exemplum, quadruplici via tentans Iudam reuocare: Primo beneficijs, vt exolliretur scilicet lauando ei pedes, & dando ei corpus suum, & sanguinem. Non enim exclusit eum à generali communiõne, propter occultum peccatum: sicut etiam nulli sacerdoti licet negare parenti Sacramentum in publico, licet sciat eum esse in mortali peccato occulto, & indignè sumpturum. Secundo, Dominus voluit Iudam retrahere pudore: Vnde dixit in generali: *Vnus vestrum me tradet.* Tertio, timore: Vnde comminatus est, ei dicens: *Va homini illi, per quem filius hominis tradetur.* Quarto, affectus offensione, & blanda allocutione, quum dixit reuertenti, & officulo prodenti se: *Amice, ad quid venisti?* Ex hoc debent discere prælati, quod non vno tantum modo, aut via, sed qualitercunque possunt, tentare debent & conari, vt reuocetur, qui declinat ad perditionem. Tertium documentum est, quod occulta peccata non sunt reuelanda, sicut Dominus non reuelauit peccatum Iudæ discipulis, nisi Ioanni sub missa voce, qui scripturus erat hoc Euangelium, & tenuit in secreto, nec reuelauit Petro interroganti. Et de hoc satis pronunc. *Cum autem exisset Iudas à cætu, & conuentu sanctorum discipulorum, quorum Abbas erat Dominus Iesus, scribit Euangelista, quod erat rex.* Et hoc bene conueniebat filio tenebrarum, vt ambulet in tenebris exterioribus, qui plenus erat interioribus. Incipiente igitur, & accedente nocte, & nos volumus hic terminare vesperam, id est, ea quæ Dominus gessit circa tempus vespertinum: & quæ sequuntur annumerare volumus completorio.

Iudam traditorè vii Christi Iudæ reuocare debent quædam corrigere.

Math. 26. Prælati quanto studio reuocare debeant ouem errantem. Ioan. 13.

Ioan. 14.

Completorium Primum hic incipit, habens articulos septem.

IESVS DISCIPVLIS PRÆDICAUIT. Articulus VII.

Quum Iudas exisset, incepit Iesus dulcissimum sermonem totum plenum igne dilectionis, & melle dulcedinis, in quo consolatus est discipulos, quasi vltimum vale cum illis loquens, & admonens, vt non tristerentur de illius passione, quæ iam instabat, nec turbarentur de sua persequutione euentura. Hunc sermonem solus Ioannes scripsit, quia super peccatum Domini recubuit, ex quo nisi paucissima tangam, ceteris omittis propter passionem: Dixit ergo Iesus discipulis suis. *Filii, adhuc modum vobiscum sum. Ecce nominat eos filios, ex teneritudine, & dulcedine amoris, quia in separatione amicorum, amor plus solito feruescit, & corda eorum magis liquefacit erga se mutuo. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. In hoc cognoscant omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Non turbetur cor vestrum propter ea quæ videbitis me passurum, neque formidet, scilicet ea quæ vos estis passuri. Si diligitis me, mandata mea seruate. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Non relinquam vos orphanos. Veni ad vos.*

Ioan. 11.

Ibidem.

Filios cur Christus Apostolos vocet.

Ioan. 14.

LL 2 Dein-

VI
E

Deinde præmonuit eos ad patientiam. *Si mundus vos odit, scitote quia me prius rem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat, diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Nominemote sermonis mei, quem ego dixi vobis: Non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Si sermonem meum seruauerunt, & vestram seruabunt. Absque synagoga facient vos, sed venit hora, ut omnis qui interfecit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Amen amen dico vobis: plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudet, vos autem contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Hæc locutus sum vobis, id est, ad hunc finem, ut pacem in me habeatis, id est, non queratis eam in mundo, quia ibi nihil nisi tribulationem habebitis: sed in tribulatione vestra queratis pacem in me. In mundo pressuram habebitis: sed confidite egredimini mundum.*

Post hæc subleuatis oculis in cælum, orauit pro se, dehinc pro discipulis, & vltimo pro omnibus qui credituri erant in eum. Oportet nos hæc relinquere, quia tam multa sunt & copiosa ad explanandum, ut si his vellemus immorari, non sufficeret tempus ad passionem, vel inciendam. Sunt etiam specialia documenta tot ibi, ut vix tribus verbis prolatis, doctrina dilcissima inueniatur. In generali tamen pro toto sermone hoc possumus accipere documentum, quod tristes & tentati, sunt semper sermonibus consolatorijs & dulcibus fouendi, quia sufficit eis propria tristitia, quæ non est exaggeranda, sed lenienda.

IESVS EXIIT AD MONTEM OLIUARUM. Articulus VIII.

Matth. 26.
Marc. 14.
Lucæ 22.

Hanno dicto, id est, gratijs, & laude Deo Patri exhibitis, Egressus est Iesus secundum consuetudinem in montem Oliuarum, quia consuevit hac via transire in Bethaniam: & quia sæpè pernoctauit in monte causa orationis in horto quodam, ad quem etiam modo exiuit, ut scilicet Iudas possit eum reperire in tali loco sibi optimè noto, & à turbis separato, vbi possit capi sine tumultu populi: In quo ostenditur, quam voluntariè pati voluit Dominus. Secuti sunt autem eum discipuli eius. Ibi dixit Iesus ad eos: Omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem & dispergentur oves gregis. Petrus hæc audiens, dixit: Et si omnes scandalizauerint, ego nunquam scandalizabor. Similiter & omnes dixerunt. Dominus respondit Petro: Antequam gallus cantet bis, ter me negabis. Petrus dixit: Et si oportuerit me mori tecum, ego te non negabo. Ego paratus sum tecum ire in carcerem, & in mortem. Petrus dixit hæc ex corde, & ita sibi pro tunc videbatur: sed post aliter euenit. Ipse nimis præsumebat de seipso, quia nondum expertus erat propriam fragilitatem, ideo permisit eum Dominus cadere postea, ut disceret quid esset. Habemus hic bonum documentum, ut ad patiendum, siue laborandum, siue operandum offeramus nos spontaneos pro honore Dei, sicut Dominus fecit: sed tamen cum humilitate, ut non confidamus in nobis ipsis, sed in sola miseratione & confortatione diuina, ne præsumentes caueamus, sicut accidit Petro.

Quanta cum humilitate resignare & esse te nos Deo ad ipsius in nobis perferendū beneplacitum debeamus.

IESVS

IN PASSIONEM DOMINI. **MAI**
IESVS COEPIT CONTRISTARI ET
mæstus esse. Articulus IX.

Cum peruenisset Dominus ad locum ubi traditorem suum volebat expectare, dixit octo discipulis suis in primo ingressu horri, *Sedete hic, donec vadim illuc & orem. Orate, ne intretis in tentationem, id est, ne capiimini à tentatione.* Et assumptis Petro & Iacobo & Ioanne: illi fuerunt cum eo in monte, quando coram eis transfiguratus est & viderunt claritatem eius: & ideo merito admittebantur videre infirmitatem passionis eius, etiam erant ei ceteris familiares. *Capit contristari & mæstus esse, pauere & tædere.* In Domino Iesu fuerunt etiam naturales passionis, tamen sine peccato, scilicet timor, tristitia, fames, sitis: sed differenter à nobis, quia tales communiter in nobis præueniunt rationem & voluntatem, nec subijciuntur rationi vel voluntati, vt possimus habere, quando volumus, vel non habere, quâdo nolimus. In Christo verò sequebantur rationem & voluntatem. Vnde non tristabatur nisi volens, non esuriebat nisi volens: volens timebat, volens gaudebat & ita de alijs. Et ideo non dicit Euangelista, contristatus est, sed cepit contristari. Sequitur, *Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem, id est, tanta, quantam viuens potest sustinere. Non mirum. Propter multa enim tristabatur Dominus, quæ iam in vnum conueniebant, & pissimum cor eius grauiter affligebant: Primum fuit, peccatorum multitudo. Contristabatur enim pro peccatis totius mundi. Ego si non nisi vnum peccatû mortale commisissem, deberem infinitam tristitiam habere, quia infinitum bonum offendi, id est, Deum. Quantam tunc tristitiam debeo habere, si fortè centies milies Deum offendi mortaliter? Certum est quod infinitam tristitiam non possum habere, sed si tantam habeo, quæ meæ possibilitati competit, reliquum supplicuit Dominus Iesus sua tristitia. Cum ergo tot peccata sùt quotidie in vna ciuitate, in vna prouincia, in toto mundo, quot in anno, quot in mille annis, quot in annis ab Adam vsque in finem Mundi, quandoquidem iam circa septem milia annorum fluxerunt ab origine mundi, & quot adhuc restent, Deus scit. Pro peccatis totius mundi doluit Dominus Iesus & pro singulis, quia in speculo suæ diuinitatis singula vidit facta & futura. Secundo doluit propter ingratitudinem Iudaici populi, quibus tot singularia beneficia contulit præ gentibus totius mundi, & adeo duri & ingrati, vt pro gratiarum actione ipsum parabant interficere. Tertio, pro perditione Iudæ. Adeo nobilis est vna anima, vt totus mundus deberet dolere & plorare, quando vna anima damnatur. Præligendum esset, vt totus mundus defineret, quàm vna anima periret. Si nos debemus tantum dolere pro perditione & damnatione vnius animæ, quantum putatis doluit ille, cuius omnes sunt animæ, qui omnes creauit, pro omnibus sanguinẽ suum fundere disposuit. Quarto, pro multitudine damnandorum. Iam dixi, quod doluit pro Iudæ damnatione. Si pro vna anima tantum doluit, quantum pro innumerabilibus, quibus sciuit passionem tantam, charitatemquẽ tantam nõ profuturam ex eorum culpa? & suum laborem & dolorem in illis perdit ac frustrari? Quantam hominum multitudinem præsciuit, qui passionis suæ oblituri, nec vnquam dicunt: Gratias tibi Deus, quia pro me passus es. Imo*

Matth. 6.

Marc. 14.

Luce 22.

Matth. 27.

Marci 9.

Luce 9.

Passiones naturales quales fuerunt in Christo.

II

Matth. 26.

Christus vti propter multas causas fuerit tristis vsque ad mortem.

I.

II.

III.

Animarum nobilitas & preciositas quanta.

quàm multos sciuit, qui etiam per passionem & crucem eius iuraturi & blasphematuri erant. Tristabatur de scandalo, & dispersione discipulorum suorum. Tristabatur etiam naturaliter maximè de morte sibi imminente, & ineffabilibus tormentis ac pœnis: quæ tamen secundùm rationem & voluntatem rationalem desideranter suscepit: secundùm sensualitatem uero, quia uerus homo fuit, expauit mortem. Hic consolamur, ut si in aduersitatibus nostris subrepat nobis tristitia & pusillanimitas, & liberer essemus liberati ab infirmitate vel passione, non debemus propterea desperare, vel existimare nos alienos à Christo, dum tamen secundùm rationem & voluntatem sumus resignati in beneplacitum diuinum, ut nihil yelinus secundùm rationem consensum voluntatis, quod sit contra Deum, sed facimus de necessitate virtutem, ut sensualitate etiam murmurante amplectamur Domini voluntatem in eo, quod citra voluntatem Domini esset molestum. Monemur ex hoc quoque Articulo, etiam tristari pro quibus est Dominus contristatus, maximè pro nobis ipsis, pro peccatis nostris proprijs & alienis, quæ causa fuerunt tristitiæ Domini & totius passionis. Item tristari debemus iam propter ingratitude nostram, tam multis beneficijs à Deo receptis. Item, ut tristitia nostra Deo sit accepta & nobis proficua, debemus unire tristitiæ Domini Iesu, & sic illi offerre, & huius Articuli memoriam representare.

In aduersitatibus & tristitia cõstitis quid facito opus sit.

Tristandum quibus modis salubriter nobis sit.

I.

II.

III.

IESVS AD PATREM ORAVIT.
Articulus X.

CUM Dominus tristitiam suam discipulis reuelasset, voluit nobis exemplum dare, instruendo nos, quid facere debeamus in tristitia & angustijs nostris: Quid fecit? separauit se etiam ab illis tribus discipulis ad orationem iturus, quasi cum illis non potuisset orare. Vnde dixit illis: *Sustinete hic & vigilate mecum. Et progressus ab eis, pusillum, quantum esset, iussit lapidibus, & positus genibus prociidit in faciem suam, id est, super terram, & ait: Mi Pater, si possibile est, transeat à me calix iste, id est, transfer hunc calicem à me: Si ita inquam possibile est, ut nihilominus redemptio generis humani fiat per alium modum. Verantamen non si, ut ego volo, sed sicut tu. Angustia mortis & passio non placebat Christo, de per se, & similiter, loquendo secundùm humanum affectum, voluisset non pati. Conditionaliter uero, quia pater volebat, & humani generis saluatio hoc requirebat, libenter mortem sustinebat. Et dicebat. Non sicut ego uolo, sed sicut tu. Note hic in Christo duas voluntates: Vnam, qua secundùm humanum affectum voluisset non mori, alia qua uoluit Patri obedire & nos redimere. Primam calcauit: Secundam statuit & prætulit, quando dixit: Non uolo, sicut ego uolo: Sed uolo sicut tu uis. Sic etiam sancti Martyres libenter mortui sunt pro Christo propter amorem eius: tamen secundùm naturam & sensum carnis non delectabant eos mori: Voluissent enim potius non mori. Sed quia hanc voluntatem non moriendi Deo subiecerunt, superauerunt: & quod naturaliter fugiebant, propter Deum elegerunt: ideo maximè meruerunt. Ex quo patet, quod timor mortis, vel affectus naturalis uiuendi, quem tamen Christo subiecerunt non nocuit eis sed multum*

Matth. 6.

Lucæ 23.

Voluntates duas fuisse in Christo.

Martyres sancti qui ex uoluntate pro Christo mortui sunt.

LVI
E)

multum profuit, quia occasio fuit seipsum vincendi. Si enim delectabile illis fuisset mori, secundum sensum carnis, sicut est comedere, quid meruissent? Ita potestis etiam applicare ad Christum. Habemus hic doctrinam, ut tempore tentationis, tribulationis, angustia, & in omni aduersitate seu tristitia, recurramus ad orationem. Quia oratio est sicut clipeus, contra omnia aduersa. Et Dominus permittit nos sepe incidere aduersitates & tentationes, ut discamus fugere, & ab istis exterioribus nos recolligere ad Deum. Qualis autem oratio nostra debet esse, discimus ex eodem exemplo Christi: Primo solitaria, quia talis est purior & quietior, quando scilicet homo sequesteratus est ab omni homine impediente se. Hoc Christus fecit ad instructionem nostram, licet alias non indigebat: quia non poteram impediri eius oratio. Secundo, humilis: Ideo Christus in facie humi prostratus, orauit. Tertio, deuota & seruens. Hoc ostendit Christus, quando dicit: Mi Pater. Quarto, recta, ut voluntatem suam orans resignet, & nihil velit, nisi quod placeat Deo, sicut Christus fecit. Quinto, charitatiua, id est, cum dilectione proximi, sicut Christus ter surrexit ab oratione, & visitauit discipulos, sollicitudinem gerens pro illis. Sexto, perseuerans, sicut Christus ter eandem orationem orauit, rediens a discipulis.

Ad orationem quid nobis recurrendum.

Oratio nostra exemplo Christi orationis qui fieri debeat.

- I.
- II.
- III.
- III.
- V.
- VI.

IESUS DISCIPULOS VISITAVIT

Articulus, XI.

Quia Dominus Iesus in oratione consisteret, recordatus suorum discipulorum, quantumcumque ad Patrem pro seipso intentus, intermisit orationem & curam habuit suorum discipulorum. Cum ergo surrexisset ab oratione & venisset ad eos, inuenit eos dormientes. Et dicit Petro qui se putabat fortiorem aliis, qui dixerat: Si omnes fuerint scandalizati &c. sic: Simon dormis? ubi est nunc pollicitatio tua, ubi fortitudo tua? Non potuisti vna hora vigilare mecum? quomodo ires pro me in carcerem & mortem? Deinde dicit ad omnes. Vigilate & orate, ne intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et iterum secundo abiit & orauit eundem sermonem, dicens: Pater mi, si non potest transire calix iste, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum graues. Et relictis illis, iterum abiit & orauit eundem sermonem, dicens: vt supra. Docemur hic, quantam dilectionem debemus habere & curam pro fratribus tentatis, quando Christus in re tam seria ter ab oratione cessauit, respiciens ad discipulos, & hoc maxime requiritur a Praelatis.

Math. 16.

Ibidem.

Cura quantum habenda & dilectio erga fratres tentatos.

IESUS EST AB ANGELO CONFORTATUS.

Articulus XII.

Quia Dominus Iesus tertio redierat ad orationem, apparuit ei Angelus de caelo confortans eum. Talis confortatio Angeli, forsitan nihil aliud fuit, quam assistentia: sicut amicus amicum, vel etiam seruus Dominum suum, sua praesentia nititur consolari. Et si forte aliqua verba consolatoria dixit, hoc fuit ex humilitate Domini Iesu, qui non refugit etiam consolari a seruo. Legitur alias, quando in deserto fuit tentatus a diabolo & esuriis, accessit.

Confortatio Domini Iesu qui intelligatur.

Math. 4.

Marc. 4.

Luc. 4.

LL 4 accessit.

accesserunt Angeli & ministrabant ei. Illic ergo Angelus ministrat, hic confortat Dominum. Quid ergo per hoc intelligitur, nisi duæ naturæ in Christo? Quod Angelus ministrat Christo, ad diuinam naturam referendum est, quod confortat, humanæ naturæ attribuendum est. Habemus hic documentum: Quod enim Christus orans voluit confortari ab Angelo, non ideo voluit, quasi egeret sed voluit, vt disceremus in tribulationibus nostris refugium & auxilium querere à Deo per orationem humilem, cum retributione propriæ voluntatis. Et si Dominus non exaudit nos secundum hoc quod petimus (quia fortè non expediret nobis) ipse exaudit nos ad salutem nostram, sicut ipse nouit, & sicut etiam nos in principio Dominicæ orationis illi commendamus: si tamen rectè oramus, dicentes: Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra. Et nihilominus minuit occultè consolationem aliquam spirituales in oratione (si tamen, vt dixi perseueremus in oratione, & fiducialiter ei committimus causam nostram, & nos) quàm fortiores erimus ad sustinendum, laborandum, vel resistendum, secundum quod accidit tentatio.

IESVS SANGVINEM SVVM SVDAVIT. Articulus XIII.

Lucæ 22.
Agon quod sit.

Quam Dominus Iesus tertio ad orationem rediisset & confortatus esset ab Angelo, factus in agonia prolixius orabat. Agon est certamen contra mortem, vel mortis anxietas: Vel potest dici reluctatio sensualitatis & rationis. Ille agon proueniebat ex hoc, quod sensualitas in sua infirmitate relicta, permittebatur agere & pati secundum quod ei proprium erat: quæ valde horrebant mortem & instantem pœnam cum magna anxietate, sicut naturæ proprium est. Rationalis verò voluntas, secundum quod sibi proprium est, feruentissimè mortem pro salute humana desiderabat: Vnde causabatur agon, siue colluctatio, ita vt ex feruore orandi, ex apprehensione imminens periculi, & vehementi anxietate sensualitatis inflammabatur & corpus, vt apertis poris efflueret sudor sanguineus & rubecundus. Ille sanguis fuit naturalis, & verus sanguis: sed effusio, siue sudatio eius, fuit supernaturalis & insuetæ. Per istam sudationem, sicut dicit Bernardus, Christus quasi dicitur fleuisse ex omnibus membris.

Agonia Christi unde orationem habuerit.

Sanguis sudoris Christi unde & qualis. Bernardus.

Attentio de seruo quantum habendus in orationibus.

Lachryma compassiois quantum Christo placeat.

Ex isto Articulo docemur, quantum attentis & feruentes debemus esse in orationibus nostris: quando Dominus Iesus attentus adeo fuit, vt sanguinem sudaret sudorem. Et quia nos in oratione sanguineum sudorem non mittimus, saltem pro sanguine lachrymas emittamus. Placent enim Deo, maximè in recordatione suæ passionis lachrymæ effusæ. Vnde cuiusdam sanctæ personæ, & vt creditur Mechtildi, Dominus reuelauit, dicens: Dico tibi, quod si quis recordatione passionis meæ lachrymas fuderit cum deuotione, tam gratanter suscipere eas volo, ac si ipse pro me sit passus. Surgens autem Iesus, iterum venit ad discipulos suos, & compatiens eorum infirmitatem dixit: *Dormite nunc & requiescite.* Et ipse interim pro eis & coram eis vigilabat & eos custodiebat, sicut pater filios, sicut pastor ouiculas. Verè bonus & pius est, & suos in finem vsque dilexit. Hic iam terminatur Completorium, & dormire quis deuotè potest cum discipulis sub custodia Domini.

Matth.

Matutinæ hic incipiunt, habentes Articulos XVIII.

IESVS INIMICIS SVIS OBVIAM PRO-
cessit *Articulus XIV.*

CVM discipuli ad aliquam horam dormissent, licet parua, Dominus, Iesus presentiens aduentum Iudæ, & eorum, qui se capturi erant, ne discipuli dormientes ex improviso illorum aggressu, siue incursum turbarentur, excitauit, & præmonuit illos dicens: *Sufficit, scilicet quod dormistis. Ecce venit hora, ut tradatur filius hominis in manus peccatorum. Surgite iam illis obuiam.* Hoc dixit ad tres: deinde iuit etiã ad alios octo, qui longius requiescebant, suscitans eos, *Et dicens: Ecce qui me tradet prope est. Et ad huc eo loquente, ecce turba multa cum gladis & fustibus missi à Principibus sacerdotum, & Scribis, & Senioribus populi. Et qui vocabatur Iudas vnus ex duodecim antecessit eos. Dederat autem traditor eis signum dicens: Quemcumque osculatus fuerit, ipse est, tenete eum & ducite cautè id est, ne labatur vobis ex manibus, vel rapiatur ab amicis. Iesus autem sciens omnia, quæ ventura erant super eum, processit eis obuiam & dixit eis: Quem queritis? Responderunt Iesum Nazarenum. Ecce non potuerunt Iesum non solum non capere, verum etiã nec cognoscere, vt diceceramus, quia sponte se Iesus tradidit in mortem. Dicit eis ergo Iesus: Ego sum. Vt ergo dixit Iesus, ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Ecce ostendit se eis, & non possunt eum tangere: imo nec ferre vim duorum verborum. Ecce duo verba Christi, quibus se indicauit, scilicet Ego sum, tam potentia fidei, vt totum illum exercitum prostrarent in terram, & etiam Iudam? Quid factum esset, si voluisset se vindicare, vel illis prohibere? Si ita terribilia sunt verba Christi, nec ferenda ab impijs, quãdo se dedit in mortem, id est, voluit capi, iudicari, & occidi, quãam grauitè audienda sunt verba eius, & quãam formidanda, quando veniet iudicare, & malos vindicare? Quomodo fuerent illa verba: Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius? Cùm autem surrexissent à terra, interrogauit eos iterum Quem queritis? Et iterum responderunt ei: Iesum Nazarenum. Tunc dedit illis Iesus licentiam agnoscendi & capiendi se dicens: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me queritis, sinite hos abire. id est, concedo vobis potestatem super me, sed non super discipulos meos: quia nondum tempus est vt mouiantur. Ecce signum charitatis: se dedit ad patiendum, tamen ne quid discipulis mali fieret, prohibuit. Discamus ex hoc Articulo patientiam, & bonam voluntatem habere ad patiendum omnia, quæ Dominus super nos permittit, & non fugiamus, vbi agnoscimus voluntatem Domini: quia quo fugiemus etiam si fugere volumus? Vbi non est Dominus Deus? vbi non est tentatio? Pax nostra nõ consistit in non sentiendo aduersitates, sed patienter tolerando. Pax nostra nõ stat ab extra, sed in corde nostro. Si nos ipsos vincimus, tunc omnes inimicos nostros superauimus. Non enim habemus maiorem inimicum, qui possit nobis nocere, quã proprium cor nostrum, propriamque voluntatem. Ille potest nobis nocere, cætera omnia, etiam totus mundus non potest nobis nocere, si tantummodo cor rectum habuerimus ad Deum, & voluntatè con-*

Marc. 14.
Matth. 26.

Luc. 22.
Ioann. 18.

Matth. 6.
Marc. 4.
Luc. 22.
Ioann. 18.

Patientia, voluntatemque patiendi discere nos debere ex hoc Articulo.

Pax nostra in quo verè consistat.

MM formen

VI
21

Pax vera in solo Deo querenda. Ioan. 6.

formem cum ipsius voluntate. Idcirco vigilandū est semper, rēratio semper expectanda, semper pugnandum contra peccata, semper toleranda aduerſa: quia etiā vna recedit tentatio, immediatē sequitur alia. Aliam pacē non habemus, nisi in Deo: quia sicut ante dixi, imo ego non dixi, sed nūciaui, quod Christus dixit discipulis in cenā: in mūdo praesuram habebitis, sed pacem habeatis in me. Si pax esset non sentire aduerſa, nullas pati contumelias, iniurias, &c. tunc nullus sanctorum, nec Christus pacem habuisset. Sed nō est ira. Quomodo est tunc? Sicut iam dixi, vt pacem habeamus cum Deo, & in Deo in corde nostro, in voluntate nostra, & foris patienter sustineamus aduerſa & non solum foris, sed etiam intus timores, tentationes, pugnas, quibus repugnandum est.

IESVS OSCULO TRADITUS EST. Articulus XV.

Matth. 26. Marci 14. Lucā 22. Osculo Iesum solitum recipere discipulos re. deunt.

CVM Iesus inimicis suis, vt praedixi, licentiam se capiendi dedisset, *Das confestim accedens ad Iesum dixit: Aue Rabbi. Et osculatus est eum.* Dominus Iesus pro consuetudine habuit venientes ad se discipulos dum abſuerant osculo recipere. Ceterum videte hunc nequam quanta infidelitate obcaecatus fuerat, quo credidit Dominum latere suam nequitiam. Veniebat enim cum armatis, & praecedens ad Dominum, osculabatur eum: exhibens falsum signum pacis & charitatis, quam si ipse nihil mali haberet in corde, nec pertinere ad turbam armatam, sed casualiter sic ante hortum conuenissent, & hac simulatione putabat se illudere Domino, & accipere illum, vt non posset dolum eius & malitiam aduertere. Oh quare non meminit, quoties Dominus Iesus cogitationes cordiū Iudaeis, Scribis & Pharisaeis manifestauit: quod ipse est inspector cordium, & nihil potest illi esse occultum. Dominus Iesus humiliter inclinauit se ad eum, & dulciter dedit osculū, & benigniter affatus est eum, dicens: *Amice ad quid venisti Iuda osculum hominis tradis?* Non putes peccatū tuum me latere. Ego noui quare venisti, ego scio quid est in corde tuo. Si adhuc poenitere volueris fili me, recipiam te ad poenitentiam, & peccati tui non recordabor, & lauabo te sanguine meo, quem tu vendidisti.

Matth. 9. Marci 7. Lucā 3. 6. 11.

Matth. 26. Lucā 22.

Charitate quanta Christus vsus est erga Iudam proditorem.

Inimicos diligendi exemplum per magistricum in Christo.

Charissimi filij, audita tanta mansuetudine pijsissimi Iesu, magni Domini, creatoris mundi super nequissimo traditore, quis non emolliatur in corde suo erga suum (si quem habet) inimicū. Quis non recipiet hic documentum? quis non videt exemplū, quomodo oporteat iniurias obliuisci, offensam dimittere, & inimicum suum magis velle lenitate & charitatis officio placare, quam se mali retributione, vel verborū asperitate vindicare? Habemus hic bonum exemplum dilectionis inimicorum. Cogitate quid nos faceremus, si proditorem nostrum haberemus ante nos in ipso actu & exitu proditionis suae, & potestatem haberemus in illum sicut Christus. Quid faceremus? In frustra vti que decerneremus. Et quid Christus fecit, iam audistis. Osculatus est eum, & dulciter eum allocutus est.

IESVS HOSTEM SUUM CVRAUIT. Articulus XVI.

Domini

Domino Iesu per osculum tradito, videntes hi qui circa ipsum erant, quod factum erat, quod vellent irruere in Iesum, interrogauerunt Iesum, dicentes, Domine si percussimus gladio? Petrus zelo accensus, non potuit expectare responsum: sed eduxit gladium, & percussit pontificis servum, cui nomen erat Malchus, & maiori furore ingressus ad apprehendendum Iesum: & amputavit auriculam eius dexteram. Sed & Dominus Iesus increpauit Petrum, & mandauit ut gladium reduceret in vaginam, quia qui gladium accipit: cui non est commissus, sed sua autoritate accipit vel vitur, dignus est ut gladio pereat. Calicem (inquit) quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? An putas, quod non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum? Non ergo opus haberem duodecim Apostolis, si vellem pugnare, aut me defendere. Legio continet sex milia, sexcenta sexaginta sex. Et cum stragisset auriculam eius, scilicet Malchi, sanauit eam. Iste Malchus crudeliorum & minatiorem se ostenderit contra Iesum, sed Dominus Iesus pro malo (ut consueuerat) retribuit bonum. Et quid mirum? De fonte aliud non fluit, nisi quo plenus est. Et ipse Christus fons est, & origo totius bonitatis, nec aliud fluit nisi pietas, charitas, misericordia, benignitas &c. Ipse seruauit quod ante docuit, scilicet: Benefacite his qui oderunt vos. Et Apostolus eius Paulus. Noli (inquit) vincere a malo, sed vince in bono malo. Item: Si quis tibi iniuriam fecerit, et ab illis: Si fecit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Hec facimus & nos, quia hec est doctrina quam habemus ex hoc articulo.

Lucas 22
Matth. 23
Marc. 14
Ioan. 11

Malchi crudelitas in Iesum quantafuerit.

Manuetudinem Christi imitandam erga hostes nostros. Matth. 5. Rom. 12.

IESVS VOLENS CAPTUS EST.
Articulus XVII.

In illa hora (ut dicit Euangelista) dixit Iesus ad turbam & ad magistratus, & seniores populi & ad principes sacerdotum, quamuis isti non venerant in propria persona, tamen Euangelista sic refert, ut ostendat illorum voluntate & iussu hoc gestum esse: quia seruos suos miserant. Ad quos dicit Iesus, Tanquam ad latronem exiistis cum gladijs & fistibus comprehendere, cum quod inde fuerim vobiscum in templo, & non extendi in manu in me. Quasi dicat: Ergo nec modo possidetis. Sed hec est herba vestra vobis concessa, & potestas tenebrarum, id est, diaboli, qui vos concitat & instigat. Tunc cohors & tribunus qui eis praeerat, manu iniecerunt in Iesum & tenuerunt eum. O quam duri filices, qui videntes tantam Domini potentiam in sui prostratione non sunt animo moti: videntes tantam charitatem & beneficentiam in curatione Malchi, non sunt edificati: audientes tantam benignitatem in ipsius allocutione, non sunt emoliti, sed peiores effecti, sic omnibus impijs, quanto magis condescenditur, quantoque plus indulgetur, tanto amplius indurantur. Cogitate nunc quomodo in ipsum irruunt. Nullus est qui non velit aliquam singularem contumeliam facere. Nullus est, qui nolit se de prostratione sui, in ipso vindicare. Omnes clamant, omnes faciunt. Alius trahit supra, alius infra, alius percutit, alius trudit, alius illudit, alius maledicit: & miserabiliter atque crudeliter tractant Dominum, veluti agnum mansuetissimum, cui euellitur lana. Ex captiuitate Christi, monemur captiuare nos in obsequium eius, si volumus esse grati. Captiuemus ergo omnes sensus nostros id est, refrenemus eos ab illicitis. Captiuemus oculos, ne videamus

Lucas 22

Matth. 23
Marc. 14
Lucas 22
Ioan. 11

Captio Iesu quam fuerit crudelissima.

Captiuare vias debemus sensus nostros. Oculos.

VI
21

mus illicita, vel prouocãtia ad concupiscẽtias luxuriã, gulẽ vel avaritiã. Ita captiuauerunt sensus suos quãdam sanctã virgines, vt etiã præter manus vel pedes nudam propriam carnem in corpore, nunquam videre voluerint ob amorem castitatis. Captiuemus aures, vt non audiamus rumores secularis, qui semper ferẽ maculant conscientiam, & gignunt vanas cogitationes. Non audiamus detractiones, verba impudica, quia dicit Apostolus: *Currunt bonos mores, colloquia mala.* Captiuemus manus ab illicito tactu. Captiuemus totam voluntatem nostram, sub voluntate superiori nostri in voluntatem Dei. Captiuemus totum corpus nostrum, in seruitutem Dei.

Aures.

1. Cor. 13.

Manus.

Voluntatem.

Corpus.

IESVS VOLENS FUIT LIGATVS.

Articulus XVIII.

Ligari quia

soliti fuerint.

Esaia 4.

Ligare in no-

bis mysticẽ

quãnam de-

beamus.

Lingua à qui-

bus liganda

sunt.

Vinculo quo-

nam lingua

liganda.

Postquam Iesum mitissimum agnum rabidi canes comprehenderunt, & contumelijs & verberibus repleuerunt, quantum voluerunt: *ligauerunt eum.* Non omnes capri ligabantur, sed qui maioribus criminibus erant obnoxij & mortis rei, & talem æstimabant, vel æstimari volebant Dominum Iesum. Compariamini pijsimo Iesu, habeatis quẽ viscera miserationis super eo. Ecce in cuius potestate, in cuius manu sunt omnia, & nihil ipse teneat, nihil in mundo subsistit, permittit se ligari & tractari ab illis, quibus dat viuere & esse, qui ante ipsum sunt puluis & cinis. Discamus ex hoc articulo nos ligare scilicet omnes sensus nostros, corpus nostrum, animam nostrum, omnesquẽ vires & passiones ipsius ad seruiendum Deo, vt propositum nostrum bonum sit, stabile & firmum, & non inueniamur ita inconstantes. Habeamus omnia membra nostra ligata, vt nihil loquamur, nihil faciamus quo Deus offendatur, aut proximus lædatur. Multi nostrum indigerent ligari in lingua: Nos sumus nimis prompti & incontinentes ad loquendum, quicquid nobis in buccam venerit. Patres nostri posuerunt vinculum pro lingua, scilicet silentium: & si rumpitur hoc, reficiatur cum virga. Sed nil curamus. Habeamus aliud melius vinculum, timorem Dei, qui est certẽ optimum vinculum contra omnia peccata. Quando etiam cogitamus hunc articulum, rogemus vt Dominus Iesus nos à vinculis peccatorum liberet, & vinculis charitatis insolubiliter liget.

IESVS FUIT DERELICTVS A SVIS

discipulis. Articulus XIX.

Iob. 19.

Cum discipuli vidissent crudelitatem hostium, mansuetudinemq; Magistri sui, quod permitteret se adeo indignẽ & pœnoscẽ tractari sine aliqua resistentia vel contradictione, *relictõ eo omnes fugerunt.* Cogitans quanto dolore cor Iesu torquebatur, cum filij sui, discipuli sui, fratres sui, ira eum relinquentes, fugiebant, quibus chariores non habebat (matre excepta) in hoc mundo. Vnde etiam per beatum Iob pro speciali dolore conquectus est, quod per istos dies cantandum est: *Fratres mei se elongauerunt à me, & non mei quasi alieni recesserunt à me.* Pensate tristitiam discipulorum fugientium, sicut orphani sine patre: nescientes quo deberent ire: quia dulcissimus Magister auferebatur ab eis.

Habemus autem hic primo documentum, vt videamus ne fugiamus.

Domi-

Domino. Ille fugit, qui propter aliquod temporale commodum, vel tentationem aliquam relinquit iustitiam, aut veritatem. Et generaliter in omni peccato mortali, fugitur à Deo. Secundo consolamur, si forte in necessitatibus nostris deserimur ab amicis, quos putabamus fideliores, quia & Christo hoc factum est.

Fugere mystice quina dicitur à Christo.

IESUS DVCTVS EST AD ANNAM. Articulus XX.

In hoc articulo considerare habetis, quibus contumelijs, verberibus, iniurijs, clamore, armorum strepitu & clangore mansuetissimum agnum trahebant & impellebant, quando captum & ligatum eum duxerunt ad Annam. Fuit autem hæc ductio violenta, ignominiosa & dolorosa. Violenta quia tractu & verberibus. Licer enim Dominus sponte ibat sicut agnus ad victimam, nihilominus tamen non ducebant, sed potius trahebant eum, vnus sursum, alius deorsum, alius deorsum, alius sinistrorsum: ita vt Dominus sæpius cecidisse credatur, nec se iuuare potuisse: quia ligatas habuit manus, & cum surgere cito non poterat, super terram tractus putatur. Isti enim tribaldi, quicquid ex industria doloris & confusionis excogitare poterant, Domino inferebant. Secundo fuit ignominiosa, quia ducebatur vt latro, scilicet vincis manibus (vt multi scribunt) post tergum. Tertio dolorosa, quia multos dolores passus est in corpore & in corde. Nonies legitur Dominus Iesus ductus à media nocte, quando fuit captus, vsque ad meridiem quando fuit crucifixus. Primo fuit ab horto, quando captus fuit & ductus ad Annam: Et hæc est ductio, de qua nunc loquimur. Secundo, duxerunt eum ab Anna, ad Caipham. Tertio, à Caipha ad Pilatum. Quarto, à Pilato, ad Herodem. Quinto, ab Herode, iterum ad Pilatum. Sexto, milites duxerunt eum intro in prætorium, vbi illuserunt ei coronam spineam cruciantes eum. Septimo, Pilatus eduxit eum foras, portantem coronam spineam. Octauo, eduxit eum ad locum, vbi sedit pro tribunali. Nono, fuit eductus ad locum Caluarie, vbi fuit crucifixus. Has nouem ductiones representant homines deuoti hodie, quando nouem Ecclesias, vel nouem altaria visitant, & deberent etiam cogitare, quid in qualibet ductione Dominus Iesus passus esset, & quid ab vna vsque ad aliam. Qui autem non vult, vel non potest visitare tot Ecclesias, deberet vel posset tot Pater noster dicere, & tot genuflexiones, vel prostrationes facere: & sic Domino Iesu pro singulis gratias agere. Possent hic multa moraliter dici, sed maneamus cum passione Domini.

Ductio hæc quam fuerit violenta.

Item. II.

Ignominiosa. Dolorosa.

Ductus vti fuerit Christus nonies ignominiosus.

Ductiones hæc nouem qui mystice honorantur.

IESVS FVIT PRÆSENTATVS ET EXAMINATVS ANTE ANNAM. Artic. XXI.

Interim quod Dominus fuit in horto captus, congregauerunt se Scribæ & Pharisei in domo Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius, & ad quem ducendus erat Iesus. Sed quia in via, domum Annæ præterire habebant qui ducebant Iesum, & quia Annas erat socer Caiphæ, ad reuerentiam illius duxerunt primo Dominum ad Annam. Annas ergo pontifex interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius: Ad primam interrogationem Iesus nihil respon-

Ioan. 12.

Ioan. 18.

VI
21

Responsum cur Christus non dederit pontifici de discipulis suis.

Fama proximi quanto studio conficienda.

dit, quia discipuli fugerant, & non poterat multa bona pro hoc tempore dicere de illis, nec voluit malum dicere. Et in hoc habemus documentum, quomodo debemus semper custodire famam proximi nostri, vt non loquamur mala de ipsis. Ecce quantum irascimur alteri, si quis de nobis male loquitur: ergo non debemus alteri facere, quod nobis nolimus fieri. Ad secundam questionem de doctrina, Dominus Iesus respondit: Ego palam locutus sum Mundo. Ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Iudaei conuenerunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas id est, cui non credis, Interrogas eos, qui me audierunt, quid locutus sum illis. Ecce hi sciunt, quid dixerim ego.

IESVS FVIT ALAPHA CAESVS. Artic. XXII.

Ioan. 3.

Um hac respondisset Iesu pontifici, vt habitum est proximo superiori articulo, vnu ministrorum assistens, & volens complacere Domino suo, & vlcisci suum Dominum de Iesu, tanquam Iesus male & superbe respondisset pontifici, & pontificem arguisset stultae interrogationis: Idcirco, vt dixi, ad placendum Domino suo, dedit alapham Iesu, dicens: Sic respondit pontifici? Ista alapha tam valida fuit, vt Iesus inclinaretur ad terram. Haec sola alapha suffecisset (dicit Ambrosius) pro redemptione generis humani. Pensate quantum dolorem, & quantum contemptum sustinuit bonus Dominus, magnus Dominus, creator caeli & terrae a vilissimo vermiculo, ab indigno stabili seruo, quanta ingratitude pro beneficio praestito. Nam ille Malchus fuisse dicitur, cuius lanauerit Christus auriculam in orto. Sed quid fecit Iesus? Nunquid mandauit igni de caelo, vt cremaret istum blasphemum? Nunquid dixit terrae, vt aperiret os suum & deglutiret eum in infernum? Non. Potuisset quidem hoc facere, sed noluit. Quare hoc non fecit? Noluit vti sua potentia, sed patientia. Noluit se vindicare, sed percussorem suum benigna allocutione placare. Dixit Iesu illi leniter. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo. Ecce Dominus acceptat iudicari vel iudicium subire cum seruo, quem magis potuit punire. Non sic modo faciunt diuites.

Alapha Iesu data quam fuerit crudelissima & atrociissima. Ambro. Ioan. 12.

In diuites pauperum oppressores.

Ipsi nec quarunt, nec faciunt iudicium & iustitiam: sed opprimunt etiam innocentes per potentiam: hoc ipse videbunt. Dominus dixit: Si male locutus sum, &c. Si autem bene locutus sum, quid me cadis? Quid hac responsione benignius, quid hac benignitate dulcius? Sic lenitate verborum placat seruum, vt tamen illi suum ostendat peccatum. Et quid nos discimus hic, nisi quod de acceptis iniurijs non solum non debemus nos vindicare, sed etiam iniuriantes lenitate verborum placare? sicut Christus fecit. O quanta est superbia nostra, quando etiam nos offendimus, erubescimus priores veniam petere, & fratrem reconciliare. Ecce Dominus & creator Mundi percussus a seruo gregario, & prior studet illum placare, suae pacare. Nos interdu, quando contumeliam proximo fecimus, non solum non petimus indulgentiam, sed etiam gloriamur quod illum confudimus, quod bene expediuimus: Et hoc valde malum est: quia quoties quis gaudet de peccato factio, etiam si non iterat opus, iterat tamen culpam & reatum toties, quoties illi peccatum placet ex consensu rationis. Habemus etiam documentum hic, quod iniuriaribus nobis possumus ostendere eorum peccatum, & reprehendere, sed non ex ira vel impatientia? Quia quando est ira in corde, tunc pro illo tempore

Corripere nos contu-

minē debemus corripere: Correptio enim fraterna ex charitate debet procedere, non ex furore vel passione. Debemus tam leniter, dulciter, & humiliter loqui inimico vel irato, vt verba nostra cor ipsius emolliant, & iram extinguant, non autem magis accendant. Tertium documētum habemus hic, quod verba Euangelij non sunt semper intelligēda & seruanda ad literam, sicut verba sonant alioqui in isto facto ipse Christus non fecisset, quod docuit, vel me non seruasse Euangelium. Quid est hoc? Ipse prędicauerat, & iusserat: Si quis percussit te in vnā maxillā, prębe ei & alterā. Ecce ipsemet percussus est, & tunc non prębuit alterā, sed magis percussorem corripuit. Num transgressus, vel pręuaricatus est suam doctrinā? Minime. Ipse fecit quę docuit. Ista verba de prębendo aliā maxillā, & aliā multa similia in Euangelio non sic intelligēda sunt, quod oporteat ea seruari semper, secundūm effectum & exhibitionem exteriorem: vt verba sonant, sed secundūm pręparationem animi, vt paratum habeat animū talia ferre, vel agere, si requiratur. Sensus ergo iste talis est. Si quis te percussit ad vnā maxillā, id est, si quis tibi iniuriā fecerit, tam patienter ferito, vt etiam paratus sis æquanimiter maiora sustinere, si inferantur. Et sic fecit hoc in loco etiam Christus, patienter sustinuit alapham in maxillā, & paratus fuit etiam aliā pati, si percussus fuisset, paratus fuit maiora sustinere, sicut & fecit, quia non longē post, totum corpus flagellis & verberibus exposuit. Et ideo sacra scriptura non semper est intelligēda in sensu quem facit, sed in sensu in quo fit. Vnde aliquis posset facere secundūm verba Euangelij, & tamen non seruaret mandatum Euangelij; Verbi gratia. Aliquis percussus ad vnā maxillā posset secundūm verba Euangelij etiam aliā porrigere, & tamen tacitus in corde ira excalescere, & de vindicta occulta cogitare. Ille profecto non seruaret pręceptum Euangelij, quia non habet patientiam verā, sed tantum simulatā qui oportet respicere ad intentionem pręcipitis.

IESVS FUIT DVCTVS AD CAIPHAM. Act. XXIII.

Annas non diu tenuit Dominum Iesum in domo sua, quia ad illum non spectabat principaliter examinare Iesum. *Ideo misit eum ligatum ad Caiphā,* qui erat dolosior iudex: sicut ex vi vocabuli pater. Nam Caiphā interpretatur sagax, vel inuestigator, & ipse sagaciter, & subdole valde interrogauit Iesum, si posset capere eum in sermone, vt patebit. *At illi, comprehendentes Iesum eumq; tenentes, duxerunt eum ad Caiphā Principem sacerdotum, vbi omnes Sacerdotes, Scriba, & seniores conueniunt.* Accipiunt inquam eum veluti rabidi canes, & impetuose ducunt ad Caiphā. Pontifices Iudeorum non habebant iudicium sanguinis, sed examinabant causas, & tunc reum & causam eius pręsentabant iudici pręsidi, id est, vicario Imperatoris. Et ideo fortē duxerunt Iesum ad vtrumque pontificem, vt coram vtroque damnatus, magis diffamaretur, & crederetur reus à Pilato. Nam etiam Annas damnauit eum, id est, iudicauit reum mortis, ex hoc quod misit illum ligatum ad Caiphā. Habemus hic exemplum magnę humilitatis & patientię, quod dignatur duci de iudice ad iudicem veluti esset malefactor vel magus. Hoc exemplum pręstitit, & pręstabit adhuc sanctis Martyribus consolationem & confidentiam, vt non timeant duci ante re-

mēlia afflictaes quomodo & quādo debeam?

verba sanctę scripturę nō non semper ad literam accipiēda vel intelligēda.

Math. 5. Maxillā vnā percussit prębenda in eā & alterā, quomodo intelligēdum. Paratus vt sit semper noster animus maiora sustinendi.

Sensus sacra scripturę quomodo capiendus.

Ioan. 18.

Caiphā quid iudex pręteretur. Math. 26. Marc. 14. Lucę 22.

Humilitas & patientia Christi quanta ex hoc articulo apparet.

VI
21

Matth. 6. ges, & præfides, & tyrannos propter nomen Domini: sicut Dominus eorum ductus est pro illis, & pro nobis omnibus. Nondum enim completus est numerus Martyrum, sed erunt adhuc multi, qui occidendi sunt in fine sæculi, in vltima persecutione, tempore scilicet Antichristi propter fidem.

IESVS FVIT TER NEGATVS A DIS-
cipulo. Articulus XXIII.

Matth. 6.
Marc. 14.
Ioan. 18.

Negationes
tres Petri vbi
& quando factæ
sunt.
Luc. 22.
Ioan. 18.

Matth. 6.
Marc. 14.
Luc. 22.
Matth. 26.

Ioan. 18.

Matth. 26.
Marc. 14.

Ioan. 18.

Negatio Pe-
tri quam gra-
uissimum su-
erit peccatū.
Luc. 22.
Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Matth. 26.

Confidere
memorem
debere suis
vitiis.

Legimus ex Euangelistis, Petrum ter Dominum negasse: Sed vbi tres il-
las negationes perfecit, dicendum est pro concordia Euangelistarum,
quod semel vel bis fecerit eas in domo Annæ: reliquas in domo Cai-
phæ: hoc scilicet modo: Cum Dominus Iesus captus fuerat in horto, & disci-
pulis fugientibus Petrus & Ioannes qui cæteris feruentiores erant, reuer-
si sunt, sequentes eum à longè, vt viderent, quid futurum esset de dilecto
Magistro suo. Cum ergo Iesus introductus esset in domum Annæ, Ioannes in-
troiuit cum eo in atrium pontificis, quia erat notus pontifici. Petrus autem ad ostium
foris stabat. Exiit ergo Ioannes, & dixit hostiaria, & introduxit Petrum. Dixit ergo
ancilla hostiaria Petro: Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Respondit Pe-
trus: Non sum. Et: O mulier, non sum: non noui illum: nescis quid dicas. O Petre, ma-
gna est fragilitas tua, vbi nunc sunt verba quæ dixeras, te paratum esse irem
carcerem, & mortem cum Magistro tuo. Ecce vnâ muliercula, ecce ancilla
vnâ & hostiaria interrogat, & non audes confiteri: quid faceres, si militibus
& armati te apprehenderent? Stabant autem serui & ministri calefacientes se ab
prunas, quia frigus erat. Stabat autem Petrus in medio eorum, calefaciens se. Timens
ergo Petrus ne agnosceretur exiit. Et cum vidisset eum alia ancilla, dixit: Et hic
cum Iesu Nazareno erat. Dixerunt ergo ei: Nunquid & tu ex illis es? Petrus cepit
iurare, quod non nouisset hominem. Et statim gallus cantauit. Creditur hoc factum
esse in domo Annæ, Et post pusillum, quasi interuallo vnius horæ scilicet interim,
quod Dominus ductus est ad Caipham, & Petrus fuerat secutus, & iterum sta-
bat cum ministris calefaciens se. Dixerunt: Verè tu ex illis es, scilicet discipulis Ie-
su, Nam & Galilæus es, & loquela tua te manifestum facit. Et cognatus illius, cui ab-
sedit Petrus auriculam, dixit: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Et iterum cepit Pe-
trus se etiam anathematizare, quia non noui hominem, quem dicitis. Ecce quomodo
Petrus continuando peccatum, augmentauit etiam peccati grauitatem. Primo
similiter negauit: Secundo negat cum iuramento: Tertio cum iuramento
negat, & cum sui maledictione. Cum ergo ter negasset, continuo gallus se-
cunda vice, cantauit, Et conuersus Dominus, scilicet ad misericordiam, respexit
Petrum, scilicet oculo miserationis, & illuminationis, Et recordatus est Petrus
verbi Iesu, quod dixit: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, fle-
uit amare, quod tam dilectum Dominum negasset, &c. dicatur ex Itinerario
Clementis, quomodo fugit in galli cantum. Habemus hic plura documen-
ta. Primum, vt non confidamus in nobis ipsis, sed timeamus: cum princeps
omnium Apostolorum, & caput fidelium, tam grauitate, & tam facilliter co-
cidit. Ergo caueamus à superbia & præsumptione, qua fit, vt nos Dominus
derelinquat, vt discamus quid sumus ex nobis, & quid possumus, certe nihil:
sed siue non peccare, siue benefacere à Deo est, cum consensu arbitrii nostri.
Secundum, vt discamus quod societas multum promouet hominem siue ad
bonum,

bonum, siue malum. Nam quamdiu fuit Petrus in cœtu Apostolorum, non negauit Christum, sed quando venit in cœtum curialium, ibi negauit. Ad hoc ita est, vt boni efficiantur mali in curijs principum. Nam cum electo, electus eris, & cum peruerso peruerteris. Tertium, vt si quis ceciderit in peccatum, poeniteat & doleat, nec desperet, sed sumat exemplum spei & poenitentiae in Petro resurgente, cui post lapsum & resurrectionem emendato, commissa est tota Ecclesia. Sed diceret quis: Quare Dominus tamen Apostolum permisit cadere, super quem fundaturus erat totam Ecclesiam? Dicendum, quod Petrus perficiendus erat toti Ecclesiae. Vt ergo non esset nimis durum, vel incredulus & indiscretus, sed sciret compati & misericordiam habere cum infirmis & imperfectis, voluit Dominus, vt hoc disceret suo proprio exemplo, vt in seipso experiretur infirmitatem propriam, & inde disceret, quomodo tolerare & curare deberet alienam.

IESUS FALSA CONTRA SE TE.

stimonia pertulit. Articulus XXV.

Præsentatus (vt prædictum est) Dominus Iesus in domum Caiphæ, vbi congregati fuerant Principes, & Scribæ, & Seniores populi in consilio, stetit in medio eorum, sicut agnus inter lupos. Nam, Principes sacerdotum, & omne consilium querebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent. Et non inuenerunt, etiam cum multi falsi testes accessissent: Et conuenientia testimonia non erant. Magna laus est Domino Iesu, quod etiam inimici eius nihil falsum componere potuerunt, quod speciem haberet mali, eo quod in cunctis tam innocenter & prudenter se habuit. Nouissimè autem duo falsi testes venerunt, & falsum testimonium ferebant aduersus eum, dicentes: Quoniam nos audimus eum dicentem: Possum destruere templum hoc Dei manufactum, & in triduo aliud non manufactum, reedificare. Per hoc voluerunt probare, quod fecisset se Deum, vel sibi potentiam diuinam attribuisset, quia homini puro non fuisset possibile. Et non erat conueniens testimonium earum, quia mutauerant verba, & sensum. Dominus Iesus nec eadem verba, nec in eodem sensu locutus est, quo illi proposuerunt. Nam Christus hoc dicebat, de templo sui corporis. Illi verò intelligebant de templo materiali Salomonis. Secundo etiam calumniantur in ipsis verbis, dum quædam addunt, & quædam mutant. Saluator enim dixit, non præcipiendo, sed prædicendo: Soluite templum hoc, id est, soluetis. Ipsi autem: Ego dissoluam templum hoc manufactum. Vos inquit, Soluite, non ego. Quia illicitum est, vt ipsi nobis inferamus mortem. Deinde illi verunt. Et post triduum, aliud non manufactum ædificabo, vt propriè de templo Iudaico dixisse videretur. Dominus autem vt ostenderet se de spiritali templo sui corporis locutum non dixit, ædificabo, sed excitabo illud.

In hoc articulo primo edocemur execrari nos debere omne mendacium, omnemque dolum & simulationem. Nam quicumque hæc sectantur, veritatem negant, & Deo resistunt. Secundo monemur iniquarum accusationum esse patietes. Nunquam enim prorsus iniqua est nostri accusatio. Si enim in eo quo accusamur, non deliquimus, in alio quo nemo nos accusat, Deo peccauimus. Nunquam igitur innocentes sumus, quamuis hoc ipsi ignoremus.

Math. 26. Marc. 14.

Ioan. 2.

Ioan. 2. Templum dissoluendū vti Christus seipsum prædixit.

Mendacium omne quanto studiō sit fugiendum. Accusationes iniquæ quoniam animo ferendæ.

NN mus.

VI
21

Testimoniū
falsum pro-
ferens qui-
bus malis si-
at obnoxius
Sapient. 1.

mus. Christus verò innocens fuit totus in omnibus. Ideo absque grandi iniuria, absque blasphemia, leuissimi cuiusvis peccati nō potuit accipiari. Testio, debemus summe falsum testimonium vitare, eo, quod falsum testimonium proferens, multis fiat obnoxius. Primo scilicet Deo, quia contra veritatem loquitur. Deinde iudici, quem mentiendo fallit. Tertio innocenti, quem mentiendo impedit aut lædit. Quarto sibi ipsi, quia *os quod mentitur occidit animam*. Quinto exigitur ab eo restitutio & satisfactio, quæ tamen per raro fit.

*IESVS INIQVE BLASPHEMIÆ AC
cusatur. Articulus XXVI.*

Matth. 6.
Marc. 14.
Luc. 22.

ET exurgens summus Sacerdos in medium, interrogauit Iesum, dicens: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur, & quæ obijciuntur tibi ab his Testimonijs cum nullis posset Caiphas criminandi locum inuenire ad aliam se fraudem versipellis iste conuertit. Sciebat namque omnia falsa esse testimonia quæ fuerant adducta, quibus nil fidere posset: & superbia simul ac ira exagitatus, surgit & ad loquendum prouocare Iesum contendit, callide occasionem querens, vt ipsum in multorum præsentia in sermone caperet, aut quippiam inueniret, vnde eum accusaret. *Iesus autem tacebat, & nihil respondit.* Quare tacebat? quia mendacia sola & incongrua testimonia producebant, indigna prorsus ad quæ responderetur. Sciebat præterea calumniandi eos duntaxat querere oportunitatem: & quicquid dixisset, paratos ad subuertendum. Atque ideo occasionem eis præstare noluit calumniandi maiorem. Docere quoque nos voluit, dum ab importunis accusantibus hominibus mendaciter, dumque respondendo nihil proficimus, nisi quod tunc grauius irritantur aduersarij, sustinere debemus atque tacendo pati.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.

Hoc modo cum nihil adhuc, licet à Pontifice admonitus, Iesus responderet, iratus Pontifex quod nil audisset accusatione dignum, exurgens in medium, quia furor illum de sede expulerat, stans in faciem Christi, ait illi: *Ad quid per Deum viuam, vt dicas nobis, si tu es Christus Filius Deiui benedicti.* Non desiderio veritatis inuestiganda, Dominum Caiphas adiurat, sed vt locum inueniat contumeliæ, audiatque vnde Christum queat accusare. Ideo tanta virget Christum autoritate diuini nominis, cui Christus si non reuerentiam daret respondendo, argueret eum rebellem, superbum ac Deo contumeliosum: si responderet, quod non dubitabat responsurum, blasphemiæ illi crimen imponeret. Hæc versutia Iudæorum semper fuit, Iesum anticipibus loqueis quaestionibus quæ dolosis circumuenire, vnde illum sperabant se non posse extricare. Dominus igitur Iesus, licet Caiphæ versutam non ignoraret malitiam, ne diuini nominis parui pendere videretur autoritatem. *Dixit illi Iesu: Tu dixisti quia ego sum.* Ego hoc de me non tacto, sed tu dixisti quomodo est, quia scilicet ego sum. Ne tamen diuinam tantum me putes confiteri naturam, audi & humanam: *Verum amen dico vobis, non tibi o Caiphæ solus, sed omnibus: Amado videbitis Filium hominis sedentem à dexte is vntu Dei.* Amodo videbitis, hoc est, non iam statim post hæc verba, sed post hoc tempus in fine Mandi videbitis Filium hominis sedentem in æquali potestate ac

Matth. 26.
Marc. 14.

Matth. 26.

Majestatis Dei Patris. Videbitis autem eum, & venientem in nubibus caeli, hoc est, ad

VI
E

ad iudicandum viuos & mortuos. Tunc Prin. eps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens: Blasphemauit. Iudæorum erat consuetudo, si quippiam sibi vehementer inimicum audirent, & vnde vehementer tristarentur, scindere vestimenta sua: quemadmodum dum blasphemiam audirent, quasi grauius contristati ob sermonis indignitatem, ac Dei contemptum, scindebant vestimenta sua. Hoc modo Caiphas simulator & hypocrita pessimus, quasi lacsum se adeo vehementer propter verba Christi, quem blasphemum iudicabat, fingebat: vt vestimenta scinderet, clamans: Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Vide quoque iterum, quomodo hic Caiphas nesciens propheta. Nam sacerdotale vestimentum scindens, quid aliud indicat, quam quod legis velamentum abijcit? Et dixit: Quid adhuc egemus testibus? pro nihilo laboramus. Quod querimus, ecce iam palam audistis. Miser tu, & licet princeps, nequam tamen tu bis blasphemias, qui Christo Dei Filio detrahis, & negas quod Dei est, qui (licet illa tibi rumpantur) verus Deus est, & impositis eidem, quod nisi pessimorum est nebulo num: crimen blasphemie. In hoc presentis articulo iubemus iram refrenare, ne foras per verba aut facta erumpat. Nam ira viri, iustitiam Dei (iuxta diuina eloquia) non operatur. Igitur dandus est locus iræ, vt non proximos nostros per furorem aut impatientiam irascemus aut scandalizemus. Solet præterea plus edificare alios verba iniuriosa patienter perlata, quam superba nostri ipsorum excusatio aut iustificatio: quorum alterum patientiæ, alterum superbiæ & impatientiæ indicium est. Credo etiam, nisi Caiphas ira ac furore repletus fuisset, in blasphemiam vocem non erupisset.

vestimenta scindendi iudæis mos vnde.

vestim: nro: torum Cai: phæ scissio mylice quid.

ira quare si studio re: tens ada. iacob. i. Verba iniu: riosa quana patienti ani: mo ferenda snt.

IESUS VT REUS MORTIS damnatur. Articulus XXVII.

Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui respondentes omnes, condemnauerunt eum & dixerunt: Reus est mortis. Cum Pontifex Dominum iudicasset vt blasphemum, blasphemus ipse pessimus, alios interrogat, qui intererant concilio: Quid vobis videtur? At illi respondentes, dixerunt: Reus est mortis. Vide quam perue sum iudicium. Ipsi accusatores, ipsi testes, ipsi sunt iudices, ipsi absque ordine vilo iuris mox profertur sententiam mortis. Cogitate filij, quanto mæore Christi potuit cor tunc vulnerari, quando innocens mori adiudicabatur, & pro blasphemo habebatur. Si vel sceleratis ac impijs hominibus, qui propter facinora sua morti obnoxij sunt, graue & molestum est audire, se damnari reos mortis, quid arbitramini Iesus Dei Filius benedictus senserit, quando nil mortis dignum egerit? Et hoc quoque hic attende, quia omnes clamauerunt nullo excepto. Quam dolendum est, ne vnum quidem in tanta inuentam multitudine, qui iniustitiam argueret, innocentiam tutaretur, iniquis reclamaret, pro Christo loqueretur. Heu quam multi adhuc sunt nostro tempore, à quibus Dominus Iesus in suis membris iudicatur, & reus mortis proclamatur, dum illi iniquitatis & sceleris arguuntur, à quibus iniquitas omnis longè abest, nempe ad DEVM toto ex corde conuersi, præterea iudicio mortis feriuntur, dum innocentes ad mortem rapiuntur & expetuntur. Discamus hic non formidare iudicia humana, sed hoc cauere, ne in iudicio rei inueniamur diuino. Quid enim nobis iudicia pos-

Math. 26. Marc. 14.

Damnatio hæc quantum animâ Christi afflicta.

Christus in suis membris inique condemnari.

NN 2 sunt

Iudicia hominum quando non timenda. Sapient. 7. Quando de nobis sentitur vel iudicatur male quid agendum.

sunt nocere humana? Si innocentes, si bene nobis conscij fuerimus, si nos conscientia de aliquo peccato reprehenderit, quis nobis nocere poterit? Quid mirum, si de nobis iniquè sentiant homines si nos iudicent, si detrahant, qui pleni sumus peccatis? Ecce innocentissimus, & qui speculum est sine macula, in quem non cadit peccatum, vt blasphemus, & perinde acutus mortis damnatur. Quando cumque igitur de nobis male sentitur, quando iudicamur iniquè, quando nobis detrahitur perperam, recurramus ad conscientia testimonium. Et si verum est quod dicitur, quid agere ferimus? Irascamur igitur nobis malum operantibus, non malum de nobis quod fecimus, dicentibus. Porro si falsum est, quod dicitur, gratias agamus Domino Deo, qui nos custodiuit ab eo, quod perperam de nobis dicitur: ad moneamur que quam sint alia item multa, quorum iuste accusaremur, nobis & Deo cognita. Ea itaque quæ patimur, vel in vna re innocentes de peccatis ad alia illa centum milia, in quibus nemo nos accusat, quamuis non innocentes, sed reos. Nihil igitur consultius, quam omnes linguas, & infirmas & nequam & maledicas, sustinere: quia nemini possunt nocere, neminem malum efficere. Semel dixi: Si totus alicui detraheret Mundus, & de aliquo malè, siue ex errore, siue malevolentia sentiret, si alioqui innocens esset, non posset mille te facere linguis malum: Imo dico citius ipsum meliorem redderet, si omnia clipeo patientia exciperet, & reum omnium malorum totius mundi coram Deo se proclamaret & omnia propter sua scibi accedere fateretur peccata.

Linguis omnes maledicas nec vni innocenti posse nocere.

IESUS FACIE CONSPVITVR.

Articulus XXVIII.

Math. 26. Marc. 14.

ET viri qui tenebant illum, illudebant ei, cadentes eum: & coeperunt quidam conspuere eum, & expuerunt in faciem eius. Postquam Principes Iesum morti esse obnoxium damnauerant, ministri dominis suis placere gestientes super innocentissimo Iesu, non aliter, atque lupi feroces super agno mansuetissimo, irruerunt: adeo, vt quicquid in eum quisque excogitare poterat, faceret. Primo itaque viri, qui tenebant eum, illudebant ei, tanquam farao & mortis reo, & expuerunt in faciem eius, non sputo tenui ac nudo tantum, sed phlegmate putentissimo Christi faciem teneram polluebant: Ita enim sordibus faciem eius elegantissimam ac gratiosam impleuerant, vt non aliter atque leprosus appareret. Quo impleri cepit illud Esaiæ: *Non est ei specus, neque decor. Vidimus eum, & non erat ei aspectus. Et nos reputauimus eum quasi profusum, & percussum à Deo, & humiliatum.* Spuere alicui in faciem, apud Iudeos maximus erat contemptus. Quapropter quem vehementer vilem estimabant atque ignominiosum, in huius faciem expuebant. Et notandum quod Euangelista non simpliciter dicit spuere, sed expuebant, quasi exorando spuere, & quod verisimile est, ex imo pectore putentia extraxerunt phlegmata, & in faciem Domini iniecerunt. Nec vnus tamen, sed pluri. Considera neminem adeo esse stupidum, qui aliena non horreat phlegmata: quorum si tanta copia, quomodo Christo) eius faciei inieceretur, vt penè suffocari posset, quid molestia sustineret ille? O quanta est horum ingratitude pessima, Christi faciem adeo indignè tractantiū, pro qua eorum patris

Facies Christi qualibus sputis defecata fuerit in domo Calphæ.

Esaiæ 53.

Spuere alicui in faciem quod

tanto tempore reclamantes ostendeda. *Ostende* (inquiunt) *in bis Domine faciem tuam & salui erimus.* Hæc facies plena est gratiarum, plena decoris & elegantiæ, hæc cunctis desiderata est gentibus; vipote falsifica, amabilis, vitam dans & salutem omnibus. Fuit autem hæc spatio vehementer Christo grauis, vipote qui tenerrimam nobilissimamq; habebat complexionem, cuiusmodi nunquam homo aliquis habuit. Porro quo aliquid est tenerius ac nobilius, tanto etiam facilius ac grauius læditur. Quisque ex hoc loco pro sui informatione obseruare debet vt non in faciem Domini sui spuatur. Spuit nanque, quisquis sacram Eucharistiam indignus præsumit suscipere. Sumit autem indignus, quicumque scienter cum peccato mortali Corpus Domini sumpturus accedit, Sumit enim polluto ore qui cum foetente & inquinata conscientia sumit, vt sunt omnes, qui in peccato mortali vitam degunt, aut qui de peccato mortali non pœnitent, aut occasiones peccandi nõ pro virili vitant. Hi inquam omnes, si ad Christi Corpus sumendum vadunt, Christo in faciem spuunt. Spuit item in faciem Christo, qui sordidis cogitationibus cor scientiã suam, quam Deus inhabitare cupit, polluit. (In hac enim Dei facies & imago relucet) aut qui prælatos suos Dei Vicarios contemnit, & eis in faciem resistit, aut qui sacræ scripturæ verba & monita deridet. Prælati namque & prædicatores sunt veluti os & vultus Domini, quia verba Christi enunciant. Vnde qui eis resistit, Christo resistit, cuius illi vicem gerunt.

Psal. 84.
Esther 10.
Conspicio hæc quam fuerit Christo grauis.

Spure in Christi facie mystice qui dicantur.

Roman. 13.

IESVS ALAPIS IN FACIEM CAESUS EST. Articulus XXIX.

Ministri autem alapis eum cedebant, & alij palmas in faciem eius dederunt, & uerberabant faciem eius. Palmas dare, est, extensas manus, seu alapas in faciem alicuius dare. Grauis est autem eiusmodi pœna, quandoquidem omnes sensus sunt in facie hominis, maximè Christo, qui nobilissimæ tenerrimæq; (quæ facillimè lædebatur) fuit complexionis. Maior igitur est dolor cædi in faciem, quàm cædi in collum aut humeros. Vnde verisimile est, Christi faciem (ob maximam eius tenerritudinem & uerberum violentiam) non potuisse cædi absque cruenta effluxione sanguinis ex naribus & ore. Iudæi enim quærebant Christum replere doloribus. De hac iniuria Propheta in Christi persona loquitur, dicens: *Faciem meam non auer- si ab increpantibus & conspuentibus in me.* Certum est quoque, multo plures, quàm Euangelistæ scripserunt, Christo irrogatas esse contumelias. Nam Euangelistarum non fuit institutum, omnia scribere quæ ad compassionem, deuotionemve aliquid inuissent audientium, sed historiam tradere communem, sine circumstantiarum varietate expressa. Quare quicquid Christi deuoti amatores apud semetipsos cogitare meritò deberent, nõ suffecisse hisce desperatis hominibus, tãtum uerberasse Christum in faciem, quinimo crudelissimè, conuictijs, contumelijs, iniurijs, flagellis etiam & duris uerberibus, pœnis insuper exquisitissimis cruciatibus Christum Iesum affecisse. Quippe qui nulla (ita eos diabolo patre ipsorum agitante) erga Dominum compassione, nulla misericordia moti, omnem cordis sui inexplebilem nocendi suum in eum euomebant. Verùm maior erat Domini nostri patientia,

Marc. 14.
Matth. 26.

palmas in faciem alicui dare quid.

Esaie 50.

Quoniam alia Christo hic illata fuerint.

VI
=1

tia, quam ipsorum infania. Potuisset nanque vno eos momento, pro hac illata iniuria, interemisse, si voluisset, sed Dei patientia eorum expectabat penitentiam, qui non occidere, sed viuificare, non damnare, sed saluare venerat. Illi autem quid? Christi hac nimia patientia, mansuetudine, & benignitate grauius abusi sunt, & vnde debuissent compungi, inde indurati sunt magis. Quid hic docemur? Non cadere in faciem Christi. Interrogat forte qui cadant. Audi. Hi cadunt, qui vt in superiori Articulo commemoratum est in faciem Christi spuunt, qui Christi vicarijs, qui suis Prælati (hi enim sunt in corpore Christi mystico capita, erga alia inferiora membra, hoc est, erga subditos suos) in facie obstitunt, qui eos cõfutare, atq; ignominia moliantur afficere, aut contumelijs exacerbare. Cuiusmodi sunt, qui absq; rubore, absq; timore, absq; reuerentia Prælatos suos corripunt, illi obloquuntur, eorum bonã conantur cõmentitijs quibusdam verbis, aut ministris iudicij, suspicionibusq; famã derogare, & in hoc prætere gloriae quasi bene egerint, dicentes: Quam bene cõfutaui prælatũ moum. Ego illi filitium impolui, nec audebat vltra mihi respondere vllum verbum: hoc & hoc modo expediui eum. O miser quid dicis? Attẽde quid tibi regius dicat Psalmista: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* Audi quid tibi Dominus loquatur: *Quod vni, inquit, ex minimis meis fecisti, mihi fecisti, siue bonum, siue malũ id fuerit. Hoc est, ita volo remunerare si bonũ, aut vindicare si malum est, ac si mihi fecissetis. Si hoc de minimis dixit, quãto magis hoc de maioribus & superioribus nostris ab ipso nobis cõstitutis, intelligendum est!* quibus obedientiam & reuerentiã (teste scriptura) debemus? Ijs enim à Christo dictũ est: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Ipsi quoq; sunt dii nostri in terra, quomodo scriptũ est: *Dij non detrahes, & principi populi tui nõ maledices.* Postremo hoc obseruandũ erit nobis, vt nobis iniuriã inferentibus non irascamur, non maledicamus, non nos more quorundam vindicemus, sed Christi exemplo inimicis nostris nos beneuolos, benignos, ac affabiles exhibeamus. Nam cum malediceretur, nõ malediebat: cum pateretur, non dominabatur. Ita & nos quoq; tanquam Dei ministri & veritatis sectatores faciamus. Si enim omnia de manu Domini acciperemus, retineremus vtique pacem nostram imperturbatam semper cum omnibus, nec homines nos posse lædere arbitraremur.

IESVS VELATUR, ET COLAPHIS

ceditur. Articulus XXX.

Faciem Christi quia mystice cadunt.
 In prælatos nostros quoniam peccamus.
 Psalm. 11.
 Matth. 15.
 Obedientiam & reuerentiã vt debeamus superioribus nostris.
 Lucæ 10.
 Exod. 10.
 Pet. 2.
 Marc. 4.
 Lucæ 22.
 Psalm. 79.
 Ibidem.
 Exod. 14.
 2. Cor. 3.
 Colloff. 3.

ET velauerunt faciem eius & colaphis eũ ceciderunt, & interrogauerunt. dicitur prophetiz. a nobis Christus: *Quis est qui te per. us. a?* Primo hic venit nobis cõsideranda Iudæorum miseranda cæcitas, quod Christi facie velant, quã Patres eorũ tantopere in limbo videre desiderant, clamantes: *Ostende nobis Domine faciẽ tuam & salu erimus.* Item: *Veni & ostende nobis faciẽ tuã, qui sedes super Cherubin appare.* &c. Ecce post multa annorũ curricula venit, & faciem suam gratiosissimã Iudæis ostendit. At illi sceleratissimi, ac omni iniquitate pleni, malè regẽ gloriã tractarunt, faciemq; eius velarũt, non vt ille eorũ scelera nõ videret, sed quia ipsi egrediẽtes, nec in Mosen poterant faciem intendere, quanto minus in Christũ in quo omnes thesauri sapiẽtiæ & scientiæ Dei sunt absconditi, & omnis plenitudo gratiæ habitat corporaliter.

VI

Immunditia enim eorum, avaritia, ambitio, & invidia eos excæcaverant: quare
 dulcissime faciei gratiam, neque optabant, neque sentire poterant, ut quidam
 opinantur secretiores Dei amici ideo operuerant, ne aliquando mori cõmi-
 satione, ab eius vexatione desisterent. Itaque cum esset ita Christus Iesus vili,
 ac sordido quodam linteo tectus, alij in collum, alij in genas, alij in caput
 Christi percutiunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe: quis est, qui te per-
 cussit? Prophetæ, inquit, magnus es tu, & cordiũ tibi secreta patent, dic:
 Quis te percussit? cum omnes percussissent. Nam si hoc nescis, haudqua-
 quã Prophetæ es: Huiusmodi ludibrijs in Christũ per totã noctẽ sæuebant.
 Attonde hic Christi ineffabilem patientiã, expende hic Christi dignitatẽ, po-
 tentiã, sapientiã, altitudinẽ ac maiestatem, in cuius manu cælum subsistit &
 terra, sine quo nulla habet creatura perseverantiã. Hic tamẽ talis & tantus,
 illud sibi permittit ab hominibus vilissimis, pessimisq; nebulonibus. Nun-
 quid non mirum est, quod ignis de cælo nõ venerit, & perdidit hocce cru-
 delissimos latrones? verũtamen qui zelo mouemur seuro in hos nequam
 pessimos, videamus ne illis deteriora faciamus. Cõtemptu enim atq; irre-
 uerentia Dominũ in facie cecidimus, cordis immunditia vultũ eius conspu-
 mus, temeritate quoq; ac delinquendi impudẽcia oculos eius velamus: quia
 frontosi in eius conspectu, ac si non videret nos, peccare non erubescimus.
 Sequitur: Et colaphis eum ceciderunt. Ex quibus verbis, non solum pœna,
 aut læsio pensanda sunt, sed ipsa quoque iniuria ac contumelia indignẽ Do-
 mino Iesu irrogata. Fatuis nanque huiusmodi fiebant percussiones. Illusio
 igitur diuinã sit maiestati, qua tam ignominiosẽ, ut fatuus tractatur. Hinc
 allerunt quidã Dominũ Iesum in hac nocte quadragesies percussam. Iuda-
 orum verò, qui congregati fuerant in domo Caiphæ, iudicantium Chri-
 stum, dicunt fuisse numerum LXXXVII. & hi omnes conspirauerũt in necem
 Saluatoris nostri Iesu Christi.

velationis Christi faciei causa quæ.

Quam indignissima Christus hoc in articulo pertulerit.

Quoties hæc nocte fuerit Iesus percussus.

Velare Christi oculos mysticè quid dicantur. Hieronimus.

psal. 93. psalm. 7.

Impudentia quam sit vitium detestandum.

Mulieres ex hoc loco vultu velati nesciunt.

Hic præfens locus pulchrum nobis proponit documentũ, ne scilicet Dei
 velemus oculos. Sed qui velant inquis? Ausculta: Qui absque verecundia de-
 linquunt, qui Dei timorem amiserunt, Dei reuerentiã abiecerunt, quibus
 denique & apud homines frons facta est meretricis, ut nesciant erubescere.
 Hi cum sint impudentes, & absque honestate, liberẽ & sæpenumero ad ma-
 iorem sui damnationem impune peccant: atque ideo Deo, quasi non vide-
 ant, aut non curaret, peccatis illudũt, quando tamẽ scriptũ est: Qui plantauit
 aurem, non videt? aut qui fixit oculũ, non considerat? Item: Seruant corda & re-
 uerentur Deo. Vbiq; igitur & omni tempore Deum reueremur: & etiam soli,
 propter diuinã presentiam, honestatem obseruemus. Attendamus faciem
 Christi, vbiq; nos videntẽ, & cogitationes nostras, imò non solum cogitati-
 ones, sed intentiones etiam, atque intentionum medullas intuenẽ, penetrantem,
 atque discutientem. Est tamen impudentia nihilominus singulare
 vitium, hominem de honestate, superbum & frontosum reddens. Item hic
 discant puellæ, adolescentes, mulieresq; velare se, & ea quæ ad amorem
 alliciunt carnalem, abscondere, non auro, aut preciosis lapidibus ornato
 succedere capite, non facie colorata, non oculis lasciuientibus & vagabun-
 dit, sed ad terram vsque demissis, atque in omnibus pudiciãam ostende-
 re moribus ac vestimentis. Postremo Christum colaphis cedere prohi-
 beamur.

Titum 1.
Colaphis
qui mystice
Christum
cedant.

bemur. Cædunt autem colaphis, quicumque verbis Christum confitentur, factis negant: qui sancta verba loquuntur, pia prædicant: qui deuotos se in publico simulant, & in occulto prauis insistant operibus, cuiusmodi sunt hypocritæ: hi blandiuntur Christo in faciem, à tergo cædunt.

IESUS FERT MVLTÀ.
Articulus, XXXI.

Postquam Dominus noster Iesus Christus (vt supra tractauimus) factus esset conspurus, colaphis & alapis cæsus, contumelia ac graui iniuria affectus, sordido ac fœtido linteo operatus, non destiterunt furiosi illi ac rabidi canes adhuc Dominum gloriæ nouis quibusdam atque occultis affligere pœnis, & modis. Nam referente Euangelista, & alia multa blasphemantes, dicebant in eum. Non solum dicebant, verum actu probabant. Quæ Expressè non legimus. Sed vide ne eiusmodi adeo sint verecunda, vt Euangelistæ quoque scribere erubuerint. Dicit enim B. Hieronymus, nunquam plenè omnia, quæ in hac nocte passus est Christus, ante extremum iudicij diem, manifestari. Verisimile est enim multò plura Christum, atque verecundiora passum, quàm ea quæ scripta sunt, cuiusmodi Propheta nonnulla insinuarunt ad nostram instructionem & ædificationem vt est: *Cepus meum dedi percutientibus, & gens meas vellentibus.* Vnde quidam eliciunt, genus Christi ex petulantissima Iudæorum vesania vnguibus laceratas, & vellicatas, barbam sanctissimam extractam, capillos capitis euulsos, corpus suum tenerinum atque elegantissimum pedibus accalcibus conculcatum, atque hoc modo ignominiosissimè regem gloriæ, & Dominum Angelorum, per totam noctem vsque mane fuisse tractatum. Expenderat quippe hanc noctem in pœnis, in opprobrijs, & in blasphemijs, nec his vilo poterant modo satiari? Vno clamante, quod Samaritanus esset, quod demonium haberet, quod nisi in virtute Beelzebub non eijceret demonia. Altero, quod infans, quod vorax, quod amicus publicanorum esset: Tertio, quod illiteratus, & fabri filius, quod legis transgressor, quod vini potator, & multa huiusmodi blasphemiarum genera, innocentissimo Domino iniuste & falso obiecerunt. Nuncigitur & nos, & quotquot Iesum diligimus, eamus cum interno dolore visum, quantis in angustijs, & afflictionibus dulcis Iesus, cæli gaudium tum erat, & aliquam illi compassionem impendamus. Cuius cor sibi à lachrymis temperet, Dominum ac Saluatorem suum tam miserè affligi videns? O speciosus forma præ filijs hominum, quam modò deformis est? vt speculum claritatis æternæ, cuius pulchritudine elementa mirantur, obductum est & deturpatum, vt nulla ei species, neque decolor remanserit. Vnde Propheta exclamat, dicens: *Vidimus eum, & non erat ei species. Et nos reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humilitatum.* Adeo nanque sacra Christi facies plagis intumuerat, sanguine obdulta, phlegmatibus repleta, vnguium laceratione dissesta, vt nemini rectius posset illuminatus iste Propheta illam comparari quàm leproso. Quis obsecro est, qui non horreat faciem leprosi? Inde conijce, qualiter Christus apparuerit, Sunt præterea, qui hosce occultos attendentes Christi cruciatus, eos offerunt summa cum deuotione, & cordis mœrore Deo Patri, pro suis occultis

Hieronym.

Esaiæ 50.

Nocte illa tenebrosa quam Christus percutit.

Ioan. 1.

Ioan. 10.

Lucæ 17.

Ioan. 7.

Matth. 9.

Marc. 9.

Ioan. 9.

Matth. 11.

Psal. 44.

Sapient. 8.

Esaiæ 55.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

Facies Christi quibus afflicta fuerit.

VI

his & ignotis peccatis, quod per quamgratum illi esse, dubium non est. Porro quod ad nos attinet, hoc obseruemus, ne nos Christu à nouo cruciemus, ne opprobria à ludæis perfidis illata renouemus: quod fit, dū illi ingrati sumus pro tanto amore, quo tanta opprobria pro nobis sustinere dignatus est, cum illius mandata, consilia & monita cōtemnentes, spontē ac deliberata voluntate in peccata ruimus, nec de his ex corde pœnitentes cōsuetudinem malam facimus: & ex consuetudine mala, peccandi mortem introducimus in animam. Mors autem animæ, gehennæ nos facit obnoxios, à qua nos liberet Christus Iesus Dominus noster.

Opprobria
quenam my-
stico Chri-
sto irogan-
tur.

Hora Prima hic incipit, continens in se
Articulos quinque.

IESVS FUIT PILATO PRÆSEN-
tatus. *Articulus XXXII.*

Manē autem factō, & ut factus dies est, conuenerunt omnes principes ludæorum, & seniores plebis, & concilium inierunt aduersus Iesum, ut eum morti traderent. In nocte in primo concilio, in quo non omnes præsentes fuerant, damnauerant reum esse mortis: inde seniores & principes iuerant dormitum vsque manē, relinquentes Iesum inter ministros pessimos illudendum. Sed manē omnibus præsentibus concilium ineuntes, tractabant, quomodo eum Pilato præsenterent, & in quo accusarent eum, ut perducerent eum à vita ad mortem. *Duxerunt ergo eum in concilium suū dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illi: Si vobis dixerō, non credetis mihi. Si autē & interrogauerō, non respōdebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autē erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo Filius Dei es? Qui ait: Vos dicitis: quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimoniū? Ipsi enim audiuius ex ore eius. Et surgens omnis multitudo eorū cum vniuerso concilio, vincientes Iesum vincitum duxerunt illum, & tradiderunt eum Pontio Pilato præsidi. Hæc ductio Iesu erat prædictis grauior, quia ducebatur ad præsidem gentilem, cui concessa erat plena potestas interficiendi. Ducebatur autem tanquàm pessimum latro, iudicatus ad mortem, vincētis manibus post tergum (sicut multi scribunt) licet consuetudo habeat pictorum, ut pingat quod manus ligatas habeat ante se. Habuit etiam in collo longam catenam, quam vix poterat portare. Discamus hic miram patientiam & obedientiam Christi. Ipse permittit se duci, & vadit quo volunt, de iudice ad iudicem. Habeamus etiam ex hoc Articulo memoriale, quomodo præparamur ad aduentum districti iudicis nostri, & cogitemus quid possimus respondere pro obiectis. Habeamus enim multos accusatores, qui comitantur nos, & clamabūt ante iudicem: diabolus, cui obediuius; Deum, cuius præcepta contempnimus; Angelum, cuius directionem & instructionem recepimus: propriam conscientiam, cuius remorsum & offensam non audiuius, vel non curauimus.*

Math. 26.
Marc. 15.
Lucæ 22.

Math. 26.
Marc. 14.

Math. 26.
Marc. 15.
Lucæ 22.

Ductio hæc
qualis quam-
que fuerit
pœnitentiæ.

Patientia &
obediencia
Christi quæ-
ta ex hoc Ar-
ticulo cla-
rescat.

Accusatores
nostri ante
tribunal qui-
nam eruat.

IESVS FUIT INIQUE ACCUSA-
tus. *Articulus XXXIII.*

OO Adducunt

Ioan. 18.

Adducunt ergo Iesum a Caipha in Pratorium. Erat autem mane. At ipsi non introi- runt in pratorium, ne contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. O quam iusti, & quam conscientiosi fuerunt isti hypocritae. Faciebant sibi conscientiam, quod polluerentur, si intrarent domum, ubi super sanguinem iudicabatur, & quod ipsi sanguinis innocentis effusionem procurabant, hoc non fuit illicitum. Pilatus ergo exiit ad eos foras, & dixit eis: Quam accusationem adferis aduersus hominem istum? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tradidisset eum tibi. Hoc dicebant, volentes Pilatum terrere, & se generalibus accusationis verbis absoluere, quia singulares non habebant: sperantes, quod Pilatus his esset contentus. Quasi dicerent: Quid necesse est, ut interroges? Sufficit hoc pro accusatione illius, quod tradimus eum tibi. Non est in conscientia nostra, innocentem presentare iudici. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram eum iudicate, si non est necesse ulterius interrogare. Si debeo vobis sine illius discussione, vel examinatione credere, tunc iudicate vos eum. Non indigetis me. Dixerunt ergo ei Iudaei: Nobis non licet interrogare ququam, ut sermo Iesu impleretur, quem dixit: significans quia morte esset mortuus. Coeperunt autem accusare eum in tribus, quae magis videbantur esse contra Imperatorem, cuius vicarius erat Pilatus super hanc prouinciam Iudaea, dicens: Hanc inuicem subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Caesari, & dicentem se Christum regem esse. Introiit ergo Iesus in pratorium a turba, ut liberius posset loqui cum Iesu, & vocari Iesum ad se. Iesus autem stetit ante praesidem, & interrogauit eum praes, dicens: Tu es rex Iudaeorum? De tertia accusatione interrogauit, quia de prima non curauit, & secundam falsam esse sciuit. Respondit ei Iesus: A te ut ipse hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me? quasi diceret: Suspicias hoc, quia vidisti aliquid in me, quo videar me sublimare, vel extollere in regem? an quia alij dicunt talia de me? Respondit Pilatus: Nunquid Iudaeus ego sum? ut sciam quid futurus sit rex Iudaeorum. Gens tua & Pontifices tui tradiderunt te mihi: Non est sine causa. Quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo, & ideo nihil est contra Imperatorem, qui princeps mundi est, si regnum meum esset de hoc mundo, hoc est, si temporalis, vel mundanus rex essem, ministri mei decertarem vique pro me, ut non traderet Iudaeis. Num autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? si aliud regnum habes quam huius mundi? Respondit ei Iesus: Tu dixisti, quia rex sum ego. Ego ad hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testi nominis veritatis: Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Interrogauit de veritate, sed responsam non accepit, vel quia non meruit audire, vel quia statim exiit ad Iudaeos foras, qui impatienter expectabant, timentes ne Iesus se excusaret, & Pilatus illum dimitteret. Et cum hoc dixisset, nerum exiit Pilatus ad Iudaeos, & dixit eis: Ego nullo inuenio causam in hoc homine. At illi insurrebant, & accusabant eum in multis vociferantes: Commouit populum docens per vniuersam Iudaeam, incipiens a Galilea usque huc. Haec verba quia difficultatem non habent, ideo transeundum ad alia.

Luca 23.

Matth. 27.

Ioan. 18.

Ioan. 18.

Luca 23.

VI

Atq. Habemus hic documentum, quomodo quærelas & accusationes alio-
rum magis tacendo & tolerando debemus superare, quàm importunè excu-
sando, defendendo, vel refellendo. Si autem falsum improperaretur nobis,
& quod esset scandalosum, possumus & debemus excusare, vel rationem
reddere. Alias de parvis defectibus se multum excusare, & se mundū osten-
tere, magis (vt ferè semper euenit) ad superbiam, quàm ad conscientia se-
renitatem spectat. Et audientes plus scandalizantur de superbia nostra, vel
impatia, qua nos excusamus, quàm fuissent scandalizati, si tacuissent,
& credidissent nos reos. Plus inquam ædificantur homines de humilitate &
penitentia nostra quibus aliorum accusationes toleramus, quàm de superba
excusatione. Plus ædificantur de humili penitentia, quàm de superba iu-
sticia siue innocencia.

Accusati &
iniurias ca-
lumnias que
passi, quid a-
gere debe-
mus.
Excusare sese
semper cuius
viti iudicium
sit.

IESVS FUIT MISSVS AD HERO-
dem. Articulus XXXIIII.

Adiens autem Pilatus quoddam Iesum Galilæam esse, de potestate Herodis qui erat
rex super Galilæam, gauisus fuit quoddam per talem occasionem libera-
retur ipse à iudicio sanguinis super innocente: & ideo misit Iesum ad
Herodem quia etiam illo tempore Hierosolymis erat. Pensate, quo furore & crude-
litate recipiunt Iesum, vindicantes se in eo, & eo amplius læuantes in eum,
quo minus voluntatem suam apud Pilatum obtinuerunt. Herodes autem
Iesum gauisus est valde: Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum, non ex
deuotione, sed ex curiositate: non vt suæ salutis prouideret, sed vt vanitati
& nouitate, cuius studiosissimus erat, faceret satis. Curiosus nanque & va-
nus animus, non nisi vanitatibus huius vanissimi mundi oblectatur. Heu
quanti & hoc nostro sunt miserando seculo, qui omne suum, non nisi mee-
rissimo vanitatis studio, tempus infructuosè nimis expendunt, quorum nec
oculi visu, nec aures faciantur auditu. Hi reuera non de verorum Dei ser-
uorum sunt numero, quibus summa cura incumbit, vt omni loco & tem-
pore, verbo & factu, Domini Dei sui honorem promoquant, ac temporis
diligentè, iuxta Christi monita & concilia, rationem habeant, verum de so-
litate huius Herodis, qui videre, audireq; cupiebat Iesum, non vt eius ver-
bis adhiberet, aut ex monitis eius vitam suam corrigeret, sed eo quod multa
audierat de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri, & hoc totum
non religiosi ac pijs, verum dissoluti, ac curiosissimi animi iudicium erat.
Quis enim nescit, hoc tempus non fuisse miraculorum, aut signorum, quan-
do omnia non solum Christi facta, verum etiam verba, ac gestus sinistra
interpretarentur? Aut fortè Christum latuit, quod Herodes quæsiuit?
Quid verò quæsiuerit, pro certo nescitur, nisi fortè, an ille fuerit iste puer
Iesus, quem pater suus quærebat perdere, vel an ipse sit verus Messias, in
lege promissus: an denique vera sit fama, quam de ipso audierat miracu-
lis, siquæ ipse is, de quo Ioannes prophetauit. In erogat autem illum
multa sermonibus. At ipse nihil illi respondebat. Optimo, imò diuino hoc exi-
stimandum est factum concilio, quod Iesus nil Herodi responderit. Qua-
re? Nam non ambiebat, imò denitabat Herodis fauorem Iesus, ne fortasse,
si aliquod miraculum in eius conspectu fecisset, aut lenibus ei sermonibus
Herodi.

Lucæ 23.
Cur Iesum
videre cupie-
ret Herodes.
Seruis Dei
veris, quæ cu-
ra maxime
sit habenda.
Herodes
quid interro-
gauerit Chri-
stum.
Math. 7.
Deut. 6.
Math. 3.
Ios. 1.
Lucæ 11.
Respondit
cur non de-
derit Iesus
Herodi.

OO 2 respon-

respondisset, absolutum eum ab omni querimonia Iudæorum dimississet. Quod utique Iesus non voluit, qui venerat adimplere voluntatem Patris sui, non suam: Innuens per hoc, contra Dei voluntatem, non esse querendam, nec gloriam hominum, nec fauorem principum. Stabant autem Principes sacerdotum, & Scribæ, constanter accusantes eum. Eadem quippe pertinacia, & animi obstinatione, qui paulo ante IESVM apud Pilatum accusauerant, iam denuo apud Herodem accusant, non timentes peruersè agere contra Deum, nec iniquissimis accusationibus, & iudicijs Dei Virtutem & Sapientiam (contra omnem iustitiam & æquitatem) lædere, & inhonorare. Quod utique Iracundia ac crudelitas maxima est. Porro Iesum nullum signum pro sui liberatione faciente, magis eum contemptui habuerunt. His pulchrum nobis exemplum derelinquendi, ac abnegandi nos ipsos proponitur instar Christi Iesu, qui adeo nudè, purè, & integrè se sub Patris sui cælestis, etiam horum nephariorum hominum voluntate submisit, & reliquit, ut nihil omnino iuris sibi ipsi super se seruatet. Nam cum à Iudice ad Iudicem duceretur, multisquæ falsis criminibus accusaretur, nusquam legitur aliquid respondisse, quo impatientiæ notaretur: sed magis omnia pro nostri redemptione, ac Patris sui cælestis honore pertulit, quæcunque intro qui illi latrones ex diaboli instinctu ipsi irrogarent. Ita & quemlibet Christi ministrum oportet esse propria voluntate, propriæque electione nudatum & destitutum, ac si nunquam quid sit, velle, per spectum habuisset, patitur quæ se mitti ab vno ad alium, à summo ad infimum, vltro citroque, foras & intro, sitque semper spontè obediens, & subditus, quamlibet molestum & asperum sensui vel iudicio suo sit, quod illi imponatur.

Abnegationis nostri ipsorum, hic nobis præferri exemplum.

Voluntate propria nudare se vti quisque debeat.

IESVS SPERNITVR AB HERODE, ET exercitus suo. *Articulus XXXV.*

Lucæ 13.

Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo. Videns verò superbissimus Herodes Iesum, neque signum vllum facere, neque responsum aliquod edere, turbatus, spreuit eum, & derisit cum exercitu suo, à quibus Dominus Iesus contumelias & probra multa perpeffus est. Indicauit proinde ipsemet Herodes per hanc irrisionem, quale de Christo in occulto iudicium ferret, nempe quod esset merito ab omnibus despicendus tanquam stultus & insanus, qui suæ salutis esset immemor, nec oblatam acceptaret suæ liberationis occasionem. Vnde furiosi illi lictores magis ira & odio accenti, cooperunt acrius in Iesum inuehi, nouisquæ pœnis & cruciatibus affligere, neque aliquem suæ vesaniæ modum ponere: & hoc vel maximè, suggerunt ipsi patre ipsorum diabolo, cuius ministerium adimplere satagebant. Attendamus quæso hic, Christi ineffabilem humilitatem, & patientiam, ut contumelias hæc omnes patientissime, ac humilissime sustinuerit, nec de hisce omnibus iniurijs alicui, præterquam Patri suo cælesti, cuius adimpleta voluntatem scitebat, conquestus sit: quandoquidem omnes, iuvenes & senes, pusilli & magni, diuites & pauperes, in eum pro libitu suo insurgerent, pœnasquæ illi semper auferrent, & renouarent. Quis enim capere poterit, quanta crux, quanta denique afflictio in corde Iesu fuerit, quando perperdit horum impiorum hominum nimiam ingratitude, animorumque

Humilitatè & patientiam Christi in afflictionem hæc discere.

obstinatorem, quodque ex mera invidia, & amaro zelo, tantummodo hæc mala in ipsum cogitarent? Præterea dolorem auxit non minimum, quod adeo animo deliberato, & integro voluntatis consensu diabolo consentirent, neque vlla sana concilia admitterent, per quæ diaboli machinationes & insidias dissipatæ, tandem ipsi ad agnitionem veritatis pertingissent. Sed sicut dicitur plerumque solet: Difficile est canem veterem assuescere loris: Ita nec hi obstinati & excæcati Iudæi, quamuis plurima à Christo beneficia essent consequuti, adhuc tamen non poterant malitiam suam inueteratam, imò nolebant potius, relinquere.

Hic monemur, pro nostri informatione, pro virili superbiam calcare, vanam gloriam ab hominibus non querere, sed exemplo Christi humilitati studere, nostri ipsorum aspernationem appetere, nec aliorum contemptum & ludibria, si qua nobis inferantur, timere: utque per hæc efficiamur veri imitatores Christi Iesu, qui omni honore & gloria huius fallacissimi mundi contempta, sustinuit crucem & ignominiam maximam.

IESVS AB HERODE SPRETVS, AD PILATUM REMITTITUR. Articulus XXXVI.

Herodes autem, quum nullum miraculum vel verbum à Christo obtinere posset, spreuit illum, ut dictum est, cum exercitu suo. *Et iussit eum indui veste alba, & remisit ad Pilatum.* Vestis ista, qua Iesum indutum legimus, stultorum & fatuorum fuisse indumenti genus quidam referunt, ideoque voluisse Herodes Iesum hac indui, quasi nil inter fatuum & Dominum Iesum interesset, sed mentita est planè iniquitas sibi. Non enim huius Mundi Sapientiam acceperat Benedictus Iesus, verum eam quæ ex Deo est, quæ ipse erat, quam coram vano & curioso Herode, more mundanorum hominum ostentaret. Sic cæca sunt iudicia impiorum hominum, ut secundum faciem iudicent, & eos damnent, quos merito seruare deberent, eosque seruent, quos iuste punire æquum esset. At cum iam sua iniqua desideria in Dominum Iesum expleisset Herodes, satisque irrisisset cum exercitu. Ad Pilatum remisit. Hoc in loco Herodes in necem Domini videtur consensisse. Nam suæ ditionis hominem innocentem debuit absolueri, non alteri iudicandum remittere. Denuo hic creuit Iudæorum ferocitas, & Iesu patientia, eo, quod non sicut optauerant apud Herodem res ipsis cessaret. Tunc denum iram, quam in corde habebant, omnem emouebant in Iesum, & quod paulo ante in occulto latuit, iam foras in publicum prodit. Videre est hic, O amatores Christi Iesu fideles, spectaculum miserandum, & omni lachrymarum fonte plangendum, quod nulli moti misericordia, aut humanitate, tam dire ac crudeliter, hi rabi di canes Christum Iesum tractauerint, ac omnis oblitici pudoris tam valido clamore à conspectu Herodis contemptum, & vilipensum rapuerint, multaque iniuria affectum Pilato rursus præsentauerint. Sed quis intellectus rapiet, que opprobria, que scommata, quas derisiones in hac processione Dominus noster pertulerit? Tu autem o anima deuota, acerbo cum dolore Iesum sponsum tuum, cæli gaudiū, Patris sapientiam, regem gloriæ, tam turpiter, tamque sordè confusum, & conpurcatum attende, ut tam non sit speciem hominis habens, sed abiectus

Superbia vanaque gloria quanto studio contemenda.

Lucæ 23.

Psal. 66.

Herodem in Domini Iesu mortem hoc loco confestim.

Quæ quantaque in hæc processione Christo pertulerit. Etiam 28.

VI
=1

vermiculus: nec solam vt sceleratus, & reus morti adiudicatus, sed etiam (vt supra dictum est) insar deliri in veste stulti derisus ab omnibus. Quis ergo tam ferreo erit pectore, quem hæc non emolliant? Pudeat nunc vos & superbi homines, qui erecta ceruice, superbia tumidi inceditis. Erubescite qui sapientes estis in oculis vestris, & extollimini vltra id quod estis, stercus cinis, esca vermium, & vasa testea, plena omni immunditia. Et Dominus vniuersorum, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, vt insipiens deridetur, & vos ipsis quoque brutis animantibus irrationabiliores, quæ pro sua conditione laudant Deum creatorem suum, sapientes & sancti ab hominibus haberi vultis. Si quondam Angelis in caelo peccantibus, propter superbiam non peperit, arbitramini, quod vobis parcat? Nequam. Magna enim ira Dei imminet peccatoribus, & his qui duro corde sunt, nec gratiam in tempore gratiæ quaerunt. Quocirca dum vos Iudex sustinet, reuertimini ad cor, & conuertetur vnusquisque à via sua pessima, & agat poenitentiam. Hæc namque via est, qua gloriam deperditam in Paradiso, recuperare possumus, & Deum quem peccando offendimus, nobis reconciliare. Nec patiamini obsecro pro magna salute vestra, vt quis vos ab hac via impediatur, non hominum societas, non amicorum familiaritas, non commoda vitæ presentis, non fallacia huius mundi gaudia, non cuiuscunque rei solatium, ne forte ab æterna hereditate, quæ nobis in caelis promissa est, excludamini. Hominum enim familiaritas, quæ arte quadam humana, & studio placendi parata est, sæpenumero iustitiæ Dei derogat, & Deo Opt. Max. nos inimicos facit. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipso die. Nam antea inimici erant adinuicem. Fortasse, quod aliquos Pilatus, qui de Herodis potestate erant, iudicauerat, & inde Herodis indignationem incurrerat. Sed iam videns Pilatus opportunitatem se habere reconciliandi sibi Herodem, si Iesum ad eum iudicandum mitteret, eo, quod Herodes magno tenebatur desiderio videndi Iesum, & probandi num vera essent, quæ de ipso hominum opinio ferbat, cum consilio & Iudeorum potestate ad Herodem eum misit. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus. Sic modo quos nulla poruit, aut virtus, aut iustitia reconciliare, consensus in Christi perfectione concordat. Hinc summe cauendum nobis est, ne cuiusquam nobis amicitiam conciliemus, per quam Dei familiaritatem & fauorem amittamus. Multo enim melius est, vt omnes homines nos odiant, quam Deum offendamus. Hic quoque docemur omnem mundi gloriam fugere, nullius amicitiam, nec parentum, nec amicorum, Dei amicitiam anteponere, opprobria & contumelias libenter pro gloria Dei appetere, & magis gaudere in tribulatione & nostri ipsorum aspernatione, quam in honoris exhibitione. Ita enim Magister & legislator noster suos docet. *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini. Sed ait: Tristitia vestra vertetur in gaudium.* Multo quoque melius est ire in domum luctus, quam in domum conuiuij. Hic finitur Prima.

Hora Tertia hic incipit, quæ habet Articulos octo.

IESVS

Esaiæ 5.

Coloss. 2.

Esaiæ 14.

1. Pet. 2.

Ioel. 2.

Ezech. 18.

Familiaritas hominum quantum homini imponat.

Amicitiam hominum quam petere sole aliqui venentur.

Ioan. 16.

IESVS VT LATRONE VILIOR
reprobatur. Articulus XXXVII.

VI

Postquam ad Pilatum Dominus Iesus redijt, aduertit Pilatus quod Dominum Herodes damnare noluerit, eamobrem, quod ipsi Herodi magis faruus, quam morti reus videretur. Tunc & ipse similiter cepit laborare, quo Iesum innocenrem de manibus Iudæorum eriperet, & illæsum abire sineret, simul Iudæorum animo reuoluens consuetudinem, quod in fine festo Paschæ, vnum vincitum, aut damnandum ad mortem, quemcumque vellent petere, sibi concessum esset, nec huic etiam petitioni posse quæquam licite resistere: & hoc, ob memoriam suæ liberationis ex Aegyp-
Exod. 12.
 po. Tunc Pilatus ad Iudæos, vt secundum morem suum peterent vnum ex vincitis, Christum (quem seiebat ex inuidia sibi oblatum, innocentem) vel Barabam, latronem sediciosum, homicidam, & Iudæis exosum: sperans citius Christum, quam talem latronem petendum. *Pilatus ergo conuocatis Principibus sacerdotum, magistratibus & plebe ait: Obtulistis mihi hominem hunc quasi a-*
Lucæ 23.
ntentem populum, scilicet ab obedientia regni. Et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam inuenio in homine isto, ex his, in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes, qui tamen insidiatus fuit eidem, ante eius captiuitatem. Nam remisit: ad illum. & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum di-
Matth. 27.
uitam. Quasi diceret: Cum causam mortis non habeat homo iste, nec innocens iniuste occidi debet: emendabo illum, hoc est, verberibus, & plagis affligam, vt & vos pacati sitis, & ille humiliatus, non attenter amplius prouocare vos. Ad hæc autem obstitebant vehementer Iudæi, accusationes aggrauantes, vt sequitur: Et cum accusaretur à Principibus sacerdotum, & Senioribus,
Esa. 53.
subiit responsum. Neque enim tempus tunc erat defendendi se, sed patiendi, patientiæque nobis exemplum relinquendi: Esaiâ attestante: Tanquam agnus
Marc. 15.
scilicet non defendente se obmutescet, & non aperiet os suum. Tunc dixit illi Pilatus: Non respondes qui tui? Non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia? Vide in quantum te accusant. quasi dicat: Quid taces, qui tanta sapientia præditus crederis, vt nullus tibi comparari queat? Quare te non excusas, cum & ipsa innocentia præster tibi ausum & fiduciam respondendi? Cur ea quæ testificantur aduersum te, non refellis? Iesus autem amplius non respondit ei ad vllum verbum, ita vt miraretur Pilatus præses v. homenter, quia sine vlla controuersia vnico se verbo excusasset, aut leuissimo nutu ex manibus hostium suorum se exemisset, modo id placuisset Patri suo cælesti. Sed qui venerat non suam facere voluntatem, verum Patris sui, maluit hostium odium, & maliciam tacendo, quam respondendo declinare. Per hoc docens nos, qua ratione agere delectamur, cum iniuste ac innocenter ab inimicis in iudicium rapiamur.
Matth. 27.
Marc. 15.
Lucæ 23.
Ioan. 18.
 Tunc alia demum via (vt supra dixi) Pilatus aggressus est Iesum liberare, comparans eum eam vilissimo, ac sceleratissimo latrone. *Per diem autem se-*
Ioan. 18.
ptem se enim conuenerat præses dimittere populo vnum vincitum, quem voluissent. Habebant autem tunc vnum vincitum insignem, qui dicebatur Barabæ. Erat autem Barabæ latro, qui cum seduciosis vincitus erat: & erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium, quod in seditione fecerat, missus in carcerem.
 O.O. 4. Et cum:

Marc. 15.
Matth. 27.
Ioan. 19.
Marc. 15.

Et cum ascendisset turba, cepit regere sicut semper faciebat illis. Congregatus ergo illis, dixit Pilatus: Est consuetudo vobis, ut vnum dimittam vobis in Pascha. Quem vultis vobis dimittam de duobus? Barrabam, an Iesum, qui dicitur Christus? Scitis enim, quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. O Pilate, quid agis, quid moliris? Nunquid comparandus est Saluator cum latrone? vita cum morte? Iesus noster cum tuo homicida? Sed in hoc excuso te. Scio enim, quia bona intentione facis, ut eo citius Iesum nostrum de manibus Iudeorum eripias, & cui non dignantur parcere propter innocentiam, vel saltem propter latronis vilitatem, & malitiam parcant. Sed nihil efficis. Decretum est enim apud eos, ut moriatur Iesus, & vita donetur Barrabas. O scelus. O impietas. Quem vultis vobis dimitti o perfidi Iudaei? Barrabam ne homicidam, an Iesum regem vestrum? *Principes autem sacerdotum, & seniores conuenerunt turbam, & persuaserunt populo, ut peterent Barrabam: Iesum vero perderent. Exclamauit autem simul vnuerfa turba, dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis Barrabam.* Nolebant eum nominare pra inuidia, sed dicunt: Tolle hunc, scilicet Iesum. Quid est Iesum? Saluatorem. Tolle hunc Filium Virginis, Filium Dei, qui infirmos nostros curauit, daemona ab obsessis fugauit, mortuos nostros suscitauit, regnum caelorum praedicauit, ut crucifigatur. Barrabam vero, qui viuentes occidit, seditionem excitauit, dimitte liberum. O bone Iesu, quam exosum habent te Iudaei. Veni ad nos, & mane nobiscum Domine. O fratres non dubitetis cor Iesu vehementer afflictum, cum tantam ingratitude populi, & odium videret contra se, cum cerneret se vilio-rem & abiectiorem latrone haberi. *Iterum autem locutus est praes Pilatus ad Iudeos, laborans pro Iesu, & volens dimittere eum. Sed illi iterum clamabant, & succlamabant dicens: Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit: Quid enim mali iste fecit? Ego nullam mortu inuenio in eo causam. Corripiam ergo eum, si forte contra legis caeremonias deliquit, & dimittam.* Bene incipiebat Pilatus, & constans mansisset. O fratres mei, quid docemur in hoc articulo, nisi ut profundissima humilitate superbiam nostram deprimamus? Erubescimus locum inferiorem, erubescimus inter pauperes annumerari, erubescimus cum despectis, aut paruis sociari. Volumus inter magnos reputari, honorari, praeferrari. Et ecce creator noster, Deus noster, patitur se non modo peccatori, sed latroni comparari, & ut homicida inferiorem, iniquioremque reijci. O si hunc articulum cordibus nostris imprimeremus, non foret nobis adeo amarum despici, vel non reputari. Nihil tale adhuc de nobis dictum est, nihil clamatum, licet pessimi sumus peccatores, & omni opprobrio digni, quale contra Dominum ab omni culpa innocentiem. Secundo discimus hic, quid inuidia facit, quomodo mentes hominum excacat, iudicium rationis perturbat. Videte si non etiam modo mali, quantum libet sanctos, quantum libet iustos, si peccata eorum caeperint corrumpere, persequuntur, & quandoque occidere nituntur. Quomodo isti quandoque coram suo Iudice, clamant contra bonum & utilem praetatum (quia eorum prauis voluntatibus & moribus resistit) crucifigatur, hoc est, absoluitur. Et si dicatur, Quid mali fecit? non inuenimus causam absolutionis, reclamant: Absoluitur. & praeficere volunt sibi vnum Barrabam, id est, eligunt sibi vnum secundum affectiones suas, qui forsitan animas eorum magis occidere nouit, quam viuifica-

Matth. 27.
Lucas 23.
Ioan. 18.

Humilitate
quantam &
nostri contemp-
tionem hic
deserere nos
oportet.

Inuidia quae
nam mala in
hominem effi-
ciat.

VI

re. Simili modo fit in alijs casibus: quia ubi invidia, ibi cæcitas. Tertio, monemur Christum præ omnibus eligere, præ omnibus diligere, chariorem omnibus æstimare. Et tamen in omni peccato mortali viliozem æstimamus Christum, Deum nostrum, ea re propter quam peccamus, sit cibus in peccato gulæ, vel fractione ieiunij, sit inhonesta mulier in peccato luxuriæ. O quanta iniuria, & quantus contemptus est Christo præferre turpissimum concubitum. Et sic de alijs.

Electus ex omnibus, & dilectus qui debeat nobis fore: hinc Deus auctor.

IESVS NV DATVR VESTIBVS, SCILICET ad flagellandum. Articulus XXXVIII.

Pilatus autem videns Iudæorum obstinatum iram contra Dominum, & durum æstimans innocentem crucifigere, cogitavit ad placandos Iudæos Christum punire, vt sic castigato & afflictio compasli vitam dimitterent. Et ideo fecit Iesum à militibus apprehendi. & vestibus ad flagellandum nudari. Stabat enim adhuc mansuetissimus agnus, vt remissus fuerat veste ludibriosa amictus. Hæc denudatio nõ parum contumeliaz, nec mediocris fuit iniuriæ, affligens verecundum cor pudicissimi Iesu. Licet enim non de infestilla radice Adæ natus sit Dominus, de qua erubescibilis facta est nuditas nostra, vt habetur in Genesi, post peccatum, abscondente se primo parente, & dicente: Vocem tuam Domine audivi, & timui, eo quod nudus essem. & abscondi me: Quia tamen naturam nostram, & infirmitates nostras (vt dixi) absque peccato tamen suscepit, de nudari erubuit, & tanto amplius alijs pudicis virginibus (sicut de Agnete, Barbara, & quibusdam alijs legimus, quæ magis timuerunt, & doluerunt nudari, quam mori) quanto sua pudicitia incomparabilis fuit omnibus virginibus. Docemur hic nuditatem, tam corporalem, quam spirituales erubescere. Pudici enim est animi, non solum ab alijs nolle nudum se videri, sed etiam ne propriam quidem nuditatem velle conspicere. Inde est quod apud antiquos monachos, & adhuc in ordine nostro abstinemus à balneis. Spiritualis nuditas est veste carere bonæ conversationis, & à bonorum operum tegumentum esse alienum.

Ioan. 9. Luca. 11. Gen. 3.

Nudatio Iesu quam fuit illi penosissima & grauissima. Nuditas duplex quæ cuius esse debeat fugiende.

IESVS FLAGELLIS CÆDITVR. Art. XXXIX.

Nudatum Dominum vestimentis, ad columnamq; magnam ligatum, fecit Pilatus crudelissime à militibus binis & binis sibi mutuo succedentibus, flagellu cadi. Possit hic articulus in duos diuidi: quia complectitur ligationem, & flagellationem. Primo enim fuit Domino non solum iniuriosum, sed etiam penosum ligari ad columnam. Iniuriosum, quia tanquam magum, vel tanquam impotentem, quem vincula tenerent, & qui solvere se nequiret, Dominum æstimabant. Penosum fuit, quia in omnibus quæ circa Dominum agebant, studiose querebant, nec quicquam horum prætermittebant, quo Dominum affligerent. Secundo in eodem articulo considerare nos conuenit flagellationem Domini nimis fuisse afflictiuam. Fuit enim Dominus cæsus (secundum aliquos doctores) virgis, flagellis, & vncis ferreis, id est, scorpionibus, & non ad breuem moram, sed à duobus, vel quatuor militibus robustis vsque ad sui fatigationem, & subinde alijs succedentibus: adeo vt corpus eius nobilissimum & tenerrimum, nõ solum cæsum, sed vulneratum esset & laceratum adeo, vt non esset à plantis pedum, sed à

Ioan. 9. Ligatio Iesu ad columnam, quam fuit penosa & iniuriosa. Flagellatio Iesu, quam fuit penosissima.

PP ta pe-

Ista 31.

Ibidem.
Psalm. 62.Flagella Dei
quam liben-
ter patien-
ter, que subire
debeamus.
Apoc. 3.Orate Deum
hic pro fla-
gellis diuine
correctionis
quantum sit sa-
pientia.

ta pedis, vsque ad verticem capitis in eo vlla sanitas, sicut scriptum est deo per Esaiam: *Disciplina pacis nostra super eum, & liuore eius sanari sumus.* Disciplina, inquam, quam nos accipere pro peccatis nostris debueramus, & supportari sumus, castigauit eum Pater celestis castigatione crudeli, vt nos pacilli que debebat esse inter nos & ipsum, restitueret. Ideo dicitur: *Disciplina pacis nostra scilicet cecidit, super eum.* Et secundum Psalm. *que non rapuit, exolat.* O grauis disciplina. Pensate peccata nostra quanta sint, pro quibus Filium Dei tantam oportuit sumere disciplinam. Vbi sunt qui disciplinam cum cauda vulpina volunt accipere, non cum cauda equina, vel hericino clauo, pelle hericij vestito?

Habemus hic magnam documentum patientiæ, considerantes quam humiliter & promptè flagella Dei subire pro peccatis proprijs nos conuenit, nec murmurare, cum Dominus, qui peccata nostra vindicare debuit, pro nobis flagellatur, magnumque sit amoris diuini indicium in hac vita flagellari, & Domino suo seruum conformari, sicut ipse in Apocal. testatur: *Ego quos amo, arguo, & castigo.* Si tu habes clenodium pulchrum, aut dilectum, non finis illud inquinari, sed mox vt pollutum fuerit, aut macula super id ceciderit lauas, limas, tergis, &c. Sic etiam facit Dominus: Purgat enim de mundos esse vult quos diligit. Item magna sapientiæ est orare Deum, vt in presenti tempore, dum sumus in curia misericordiæ, nos pro peccatis nostris flagellet, flagellatisque manum sustentet, ne deficiamus, aut in impatientiam cadamus, & non seruet nobis malorum nostrorum retributionem in futurum, ad curiam scilicet iustitiæ, vbi exigetur à nobis vsque ad minimum quadrantem. Sic rogauit Mauritius Imperator, vt haberet in speculo Vincentij.

IESVS. INDVTVS PURPURA SPINIS

coronatur. Articulus XL.

Iohan. 17.
Math. 27.
Marc. 15.
Luc. 23.

Hieron.

Coronatio
Iesu quam
peruosissima
fuerit.Purpura cha-
ritatis nos o-

Flagellato Domino, & per totum corpus vulnerato, cruentatoque, milites suggererunt Pilato, vt quia regem se nominauerat, sicut rex coronaretur. *Congregata ergo vniuersa cohorte ad triste spectaculum, milites presidia suscipientes Iesum, duxerunt eum intro in atrium pratorij, exuentes eum, & ceperunt clamidem cocctineam, quasi pro purpura regali, circūderunt ei, & induerunt eum purpura. Et placentes coronam de spinis, rigi dissimis marinis, que etiam calceos penetrant, imposuerunt capiti eius, pro diademate regali, secundum Hieronymum. Caput eius densitate spinarum, vsque ad cerebrum confixum fuit, ita vt sanguis ex capite extractus, frontem, genas, & collum perfunderet. Hoc faciebant autem milites, vel ad placendum Iudæis, vel spe acquirendæ pecuniæ, si durius tractarent Dominum. Si vobis vna spina digito vel pedi imprimeretur, quanta pœna, quantus sequeretur clamor! Cognate inde, quid acerbitatis & pœnæ Dominus sustinuit: spinis oportet sicut pileo in capite. Vt autem derisioni nil deesset, posuerunt in dextera eius arundinem pro sceptro regali, volentes per hoc significare inanitatem regni, & potestatis eius. Potest articulus iste in tres diuidi, scilicet pro eo, quod purpura indutus, spinis coronatus, & arundine derisorie fuit honoratus. Oportet nos fratres purpura, id est, veste charitatis amictos esse, vt spinis tentationum, & tribulationum fiant nobis in coronam. Tunc autem fiant nobis*

VI
71

nobis in coronam, quando aduersitas patienter toleratur, & quicquid nos
 contra Deum trahit, vel allicit, repellitur & superatur. Quotquot enim
 homo spinas tentationum in hac vita tolerat & superat, tot gemmas precio-
 sas ad coronam suam comparat. Oportet tentationes tolerare & superare,
 hoc est, oportet tolerare, & non tolerare. Oportet tolerare, quod tenta-
 mur, licet non debeamus desiderare, nec occasionem dare, propter pericu-
 lum. Oportet, inquam, tolerare quod impugnamur, id est, non murmura-
 re, non desperare, & hoc est patientia, & oportet non tolerare, id est, non
 consentire, ad hoc, quod contra Deum tentamur, sed resistere & superare.
 Verbi gratia: Oportet sustinere, id est, non murmurare contra Deum, si lu-
 xuria nos impugnat, licet omni modo teneamur occasiones huius tentatio-
 nis vitare. Non tamen oportet ita tolerare, vt non resistamus, fugiamus oc-
 casiones. Ad vincendum autem requiritur, vt manu considerationis tan-
 gamus arundineum baculum, id est, virtutis nostrae vacuitatem, imbecilli-
 tatem, & nihilocitatem, quatenus non in nobis, sed in Domino confidamus.
 Quia qui in se confidit, qui non se arundinem recognoscit, periculose pug-
 nat: quia nil restat ei, nisi vt vincatur. O quot, qui aliquid videbantur esse,
 confidentes in se, & praesumentes, in profundum ceciderunt, quando alijs
 grauissimis tentationibus inuoluti, & implicati, in sola Dei virtute & boni-
 tate firmiter sperantes, & de sua virtute dissidentes, euaserunt, & virtutum
 humana facti sunt.

portere ve-
 stiti.
 Spina aduer-
 sariam qui-
 do nobis fi-
 ent in coro-
 nam.
 Tentationes
 quomodo o-
 portet tole-
 rare, & non
 tolerare.
 Tentationes
 quoniam fe-
 rendae sunt.
 Baculum a-
 rundineum
 in manu acci-
 dere quid sit
 spiritualiter.
 Praesumptio
 sui quomodo sit
 periculosum.

IESVS CORONATVS MULTIPLICITER
 illuditur. *Articulus XXI.*

Quia Iudaei accusauerant Christum, quod falso se Deum, seu Dei Fi-
 lium dixisset, & temerarie Christum, id est, regem Iudaeorum nomi-
 nasset, ideo milites non a militia nobilitatis, vel generositate sangui-
 nis, sed potius a malitia, crudelitate, & a militando sic dicti stipendiarij, car-
 nifices, operarij iniquitatis, quibus nil pro pecunia acquirenda videretur
 iniustum) dupliciter irriterunt. Et genu flexo ante eum, illudebant. & ceperunt
 soluere eum. Salutabant eum derisorie, vt regem, dicentes: Ave rex Iudaeorum.
 Adorabantque illum genibus flexis, vt Deum. Sed quo animo, statim indi-
 carunt. Nam inter huiuscemodi honorationes illusorias, conspuerunt in fa-
 cie eius. Et dabant ei Alphas. Acceperuntque arundinem, quae instar baculi rigi-
 da erat, & percussit eum caput eius. Continentur hic plures articuli in vno.
 Nam saluatio derisoria, Adoratio, Consputio, Alaphizatio, Capitis
 cum arundine percussio, quae vno simul hic articulo connectuntur, in quin-
 que diuidi possunt, dum vel tempus suppetit, vel suggerit deuotio. O fra-
 tres, non oporteret hic leuiter transire, tantam Domini & creatoris in-
 iuriam, quam a visibilis nequam tolerat, a creaturis indignissimis. Si-
 quidem ipse Deus, & cui soli debetur omnis honor & gloria. Ipse verus rex,
 & Dominus caeli & terrae, creator vniuersorum, distributor omnium: si-
 ne cuius nutu, non solum nihil possidere, sed nec viuere, nec esse possumus.
 Hic alaphis caditur, hic conspuitur, huic spina arundine percussa, capi-
 ti intruduntur, impellunturque vsque ad cerebrum. O fratres, cogitate do-
 lorem super dolorem, cogitate patientiam super patientiam. Si canem vel
 catel-

Milites qui
 hic dicantur.
 Math. 17.
 Marc. 15.
 Luc. 23.
 Ioan. 19.
 Articulos
 plures hic
 comprehen-
 di.
 Tim. 1.
 Quanta quae
 que in digna
 & pœnosa
 hic Christus
 peruenit.

catellum tanta videremus pati, concuteretur cor nostrum compassionem. Christus patitur, & non compatimur? Deus pro nobis patitur, & ridentiore, sicis oculis præteribimus? Ante etiam legimus Dominum conspuitum & alaphizatum: sed id factum fuit in domo Caiphæ à Iudæis: hoc autem factum est in domo Pilati à militibus, ad placendum tamen Iudæis. Mone-mur ex his Dominum non derisorie adorare vel salutare. Tunc deridemus eum adorantes, quando ab extra magnam deuotionem, aut humilitionem ostendimus, & intus aridi, acediosi, superbi inuenimur. Inclinamus profunde corpus, sed cor manet erectum. Os loquitur cum Deo, & cor nostrum auersum est ab eo, & conuersum ad mundana. Rogamus Deum, vt intendat orationi nostræ, & nos ipsimet non attendimus. Petimus multa, & ipsi phantahis implicari, nescimus quid petimus. Quomodo ipse exaudiet nos, quando nos ipsos non audimus? Nõnne esset derisio loqui cum regi pro ardua causa, aut aliquid petere magnum ab eo, & interim verterei dorsum, & ludere cum catto? Nõnne diceret rex: Si non magis serio est tibi petitio tua, quare illudis mihi? Sic etiam Deo illudimus, loquentes cum eo, petentes non parua, aut modica, scilicet, regnum caelorum, & interim ludimus cum catts, id est, cum cogitationibus & rebus imaginatis, vertendo ei dorsum cordis nostri. Si verò tempore orationis, genuflexionis, prostrationis, adorationis, etiam impuris cogitationibus delectamur, aut peccandi voluntatem concipimus, quasi Deum salutamus, & interim in faciem eius expuimus, aut alaphas damus.

*IESVS ILLVSVS VIDENDVS
producit. Articulus XLII.*

CVM milites nequam omnem suæ crudelitatis vim in Christum exercissent, flagellatum, & sic miserabiliter illudum, & afflictum, produxit Pilatus foras ad Iudæos, vt vel sic Iudæorum eius passionem & humilitatem videntium, furor mitigaretur. Vnde sancti Euangelistæ consequenter dicunt: *Et postquam illuserunt ei, exiit iterum Pilatus foras, & dixit eis: Ecce adduco eum vobis foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam causam inuenio.* Sciebat enim Pilatus, quod ludibria eius libenter videbant, sperans post tantam eius afflictionem & ignominiam, ipsum de susceptione regni non suspectum haberi, nec vltra eius sanguinem sitiri. Dixit ergo ad illos, vt iam dictum est. *Ecce adduco eum vobis foras, vt cognoscatis, quia nullam inuenio in eo causam.* Emendatum ergo eum, dimittam. *Ecce quid sequitur miserabile. Exiit ergo Iesus, portans spinam coronam, & purpur eum vestimentum* cum sceptro arundineo. Mirum quod Iesus præ vulnere doloris, & passionis labore, stare vel ambulare potuit. *Dixit ergo Pilatus: Ecce homo.* O lamentabile spectaculum: *Ecce homo.* Quasi dicat. Ita tractatus est, vt speciem hominis amiserit. Vnde etiam Esaias prædixit in spiritu passionem eius præcognoscens: *Vidimus eum non habentem speciem neque decorem, videntem reputauimus eum. Vidimus eum quasi percussum, & humilatum à Deo, vt virotum nudissimum & leprosum, &c.* Et idcirco mirum est, quod aliquid de cætero timeris. Habemus hic iterum documentum, non in vestibus gloriari, aut nos ipsos ostentare, quia Christus illusus in vestibus est. Maxime autem hoc spectat

Matth. 26.
Marc. 14.

Deridit
Christum à
nobis quod
mystice.

Illudere Deo
mysticè qui
dicantur.

Conspuerit
Deum, illi
que alaphas
dicitur quoniam
mysticè di-
cantur.

Ioan. 19.

Isaia 53.

VI
71

spectat ad religiosos, quorum habitus despectus & humilis est, & quasi illu-
 sorius hominibus mundanis. Vnde etiam sunt rasi, & coronam portant par-
 tem in memoriam coronae spiniae Christi. Videre tamen, qualis abusus,
 instrumentis humilitatis vti ad superbiam: quae illis instituta sunt & ordi-
 nata ad humilitationem ipsorum, in illis superbire. Si farus quæreretur fatu-
 itatis cappam de panno serico, quid opus est, diceretis fatuo tali, panno
 serico? Sufficit ei ad demonstrandam hominibus suam fatuitatem pannus
 lineus, aut lanæus. Nam sericum si lino praefert, fatuus non est. Sic mona-
 chus talia vestimenta portare debet, quibus se monachum significet, id est,
 ex quibus appareat, quod sit contemptor seculi. Sine cura sui viuat, nihil
 temporale diligit nihil de his quae admirari solet mundus, discernat, vel
 appetat. Quanto ergo viliores, abiectionem, & grossiorem habet vestem,
 tanto magis & melius hoc significant, quod esse debent. Vnde & statuta no-
 stra praeter ceteris omnibus religiosis aiunt nos ad attritionem, paupertatem
 & vilitatem vestium, & cetera huiusmodi astringi. Si ergo quis pulchritu-
 dinem vestium concupiscit, & delectatur, quærat: pulchritudinem dico,
 id est, curiositatem, nobilitatem in panno teneritudinem, &c. (nam mun-
 ditia vestium non reprehensibilis, sed laudabilis est, & in veste hispida ec-
 iam seruari potest) delicatus est, mundanus est, monachus non est, contem-
 ptor seculi non est, & apud sapientes homines, sicut irreligiosus contemni-
 tur, & monstrum reputatur, qui vult, velut is, qui seculum contempnit, &
 semetipsum haberi, & tamen factio ostendit se non esse, quod vult videri.

Habitus mo-
 nachorum
 cur sit despe-
 ctus & humili-
 lis.
 Corona in
 capite religi-
 oso. um quid
 mystice.

vestes qua-
 les monachi
 ferre debeant.

Religiosi
 vestem qua-
 nam ostendat.

IESVS CRUCIFIGI POSTVLATVR,
 Articulus XLIII.

Quum ergo pontifices & ministri, sic Iesum flagellis laceratum, vulneribus
 plenum, sanguine cruentatum, vestibus illusum vidissent, nulla mise-
 ratione moti, maiori inuidia exarserunt, magnis vocibus clamantes:
 Crucifige, crucifige eum. Non paruum dolorem, aut merorem fecit Christo,
 sic miserabiliter afflictum coram inimicis suis derisoribus ostendi, qui pos-
 mas eius insatiabiliter aestuabant. Fuit autem clamor eorum validus. Vnde
 quidam Euangelistarum dicit: *inualescebant voces eorum.* O bona Maria, quo-
 ulque de te tacebimus? Quid fuit in corde tuo, quando à longè tales voces in
 altum ferri, & filium, non solum ad mortem, sed ad ignominiosissimam
 mortem audiebas exquiri? Fuit autem hora tertia, quando sic Iudæi cla-
 mauerunt. Vnde & Marcus scribit, hora tertia Dominum crucifixum,
 cum tamen milites sexta hora crucifixerunt Dominum, secundum alios:
 per hoc intelligi volens, hoc fecisse Iudæos hora tertia linguis, quod mili-
 tes fecerunt sexta manibus. Imo Iudæi magis crucifixerunt & occiderunt
 linguis, quam illi manibus: quia nisi clamassent, non fuisset crucifixus Do-
 minus, vix praecedentibus & sequentibus patet. Audiens clamores eorum
 Pater quasi indignatus, dicit ei: *Accipite eum vos, & crucifigite. Ego enim n. uin*
uenio in causam. Non dixit hæc verba concedendo eis facultatem, sed exe-
 crando, vel improperando eis eorum malitiam, qui contra innocentem
 clamabant. Tunc Iudæi ad aliam accusationem se conuertunt, dicentes: *Nos*
legem

Ioan. 19.

Lucæ 22.

Marc. 15.

Ioan. 19.

Ibidem.

Leuit. 24.

Ioan. 19.

Tacere aut
venerit in-
terrogatus.

Lingua à de-
tractatione
quò studio
coercenda.

Ioan. 19.

Matth. 7.
Diabolus vt
per mulierem
Christi mer-
tem impedi-
re conatus
sit.

legem habemus, & secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. In lege ha-
beatur de blasphemo occidendo. Sed Christus confitendo se Dei Filium,
non blasphemauit, sed veritatem dixit. Quum autem Pilatus hunc audisset
sermonem, magis timuit, scilicet illum occidere Filium Dei. Facilius ei per-
suaderi poterat, vt crederet Deum, vel Dei Filium, quia multos deos gen-
tiles credunt. Et ideo ite um ingressa in pratorium, vt solus cum solo loque-
retur, & examinando, eum interrogat: Vnde es tu? Iesus autem responsum ei non
dedit. Sapius ad interrogata tacuisse legitur. Dominus in sua passione, no-
vel passionem suam impediret, vel quia responsione non erant digni, vel
non capaces. Dicit ergo ad Pilatum: Mihi non loqueris? Nescis, quia potestatem ha-
bes crucifigere te, & potestatem habes, dimittere te? O Pilate hæc verba tibi
desecant collum, quia sententiam contra teipsum tulisti. Si potestatem
haves dimittendi, sicut etiam habes: ergo, quem sciebas innocentem, non
morti adiudicare, sed dimittere debuisti impunitum. Respondit ei Iesus:
Non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propter
ea qui me tradidit tibi, scilicet Iudas ex avaricia, & Iudæi ex inuidia, manus
peccatum habet: Et exinde Pilatum quarabat, id est, omnino se tale exhibuit,
dimittere eum, vltra exempla & documenta generalia patientiæ, & humili-
tatis Christi, quæ in omnibus Articulis relucens, non habemus hic specia-
lia, nisi vt discamus refrenare linguas nostras, & caure à detractationis vic-
tio, quia quicquid inde malè sequitur, cuius occasionem detrahendo dedi-
mus, rei erimus. Sicut Iudæi dicuntur crucifixisse Dominum, & rei sunt, no-
quia manus, sed quia linguas id procurauerunt.

IESVS AD TRIBUNAL IUDICIS
est adductus. Articulus XLIV.

Quum Pilatum Iudæi cernerent omnino querere liberationem Iesu, quan-
tum poterant opposuerunt se, reclamantes, & clamabant dicentes: Sinite
dimitte, non es amicus Cesaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Ce-
sari. Pilatus autem cum audisset has sermones, & minas Iudæorum de Cesaris
indignatione, timuit de se conqueri vel suspectus apud illum haberi ab of-
ficio deponi. Adduxit Iesum foras, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Li-
costratos, Hebraice autem Gabbatha. Ante disceptando & perquirendo cuncta
audierat, nunc formam iudicis seruans, sedit pro tribunali, statuens ante
se Iesum. Cogitate boni fratres, cogitate mansuetudinem Domini, humili-
tatem omnipotentis. Licet in manu sua habeat cælum & terram, & omnia
quæ in eis sunt tamen ante iudicem gentilem permisisse se statuit, & iudicari
velut malefactor, & mortis reus. Dum autem hæc fierent. Erat parasceue. Pascha
hora tertia & quasi sexta que apud nos est meridies. Et sedente Pilato pro tribunali,
misit ad eam vxor sua, dicens: Nihil tibi est in isto illo, Non intromittas te de illius
morte. Multa enim sum passa per visum hodie propter illum. Diabolus videns vi-
tra quam humanum est, solet, pacienciam Christi perpendit, quod forte ipse
Christus esset, qui humanum genus esset redempturus. Vnde poenitere con-
pit, quod Iudæos in illius necem instigasset. Cupiensque illius mortem, qui
ante parauerat, impedire: ad Pilati accessit vxorem per varias somniorum
delusiones eam terrens, vt à Christi damnatione mariti animum reuocaret.

Spera-

VI
71

sperabat enim facile liberationem nostram impedire per mulierem, per quam damnationem ante intulerat. Ecce quicquid diabolus per se non potest, per mulieres exequitur. Fugiamus mulieres: fugiamus monstrum diaboli. Sint mulieres honeste quarumcumque sint, vel religiose, nihilominus fugienda: quia per illas quandoque plus tentat diabolus, dum earum familiaritas incautus admittitur, quasi sanctarum, de quibus nulla mali oriatur tentatio. Nam inhonestas cito contemnimus & fugimus: honestas vero quasi sub specie spiritualis amoris, vel quasi sorores amare volumus: O, o, caro est tibi, spiritu quidam incipiunt, dicit Apostolus, & carne consummant. Et si quandoque corporis non amittant castitatem, tamen cor vulneratum est, adeo quod ad breve tempus non possunt ab invicem abesse. Hoc non est signum spiritualis sed carnalis amoris, quia divinus amor non carnis presentiam acquirit in dilecto, nisi in quantum ad informationem alicuius necessitas urgeret. Sed rogamus ad Christum. Ipse stabat ante praesidem tacens sicut agnus, qui coram tondeute se obmutescit, nec aperit os suum. Dixit ergo ad Iudaeos Pilatus de Iesu sic humiliter stante: *Ecce rex vester* quem adeo timetis. Confusio est vobis talem sic flagellatum & male tractatum, timere. Illi autem clamabant, *Tolle, tolle*, scilicet eum a conspectu nostro, quia gravis nobis est ad videndum, *Crucifige eum*, dicit eis Pilatus: *Regem vestrum crucifigam?* hoc est vobis ignominia: *Respondunt pontifices: Non habemus regem nisi Caesarem.* Hic renuntiaverunt Iudaei, & abdicaverunt a se omnem libertatem, & perpetua servituti se Imperatoris subiecerunt. Documentum habemus eiusmodi ex hoc articulo, sicut Christus propter peccata nostra iudicari, & ante tribunal fieri voluit, sic magis nos ipsos debemus iudicare, & tribunal in mente nostra statuere, facta, cogitationes, verba & affectus nostros ibi discutere, examinare punire & cauere, vnde Apostolus. Si nos ipsos iudicemus non vique iudicemur.

Gene 3.
Per mulieres
quoniam dia-
bolus effi-
ciat.

Nota decli-
pulas diabo-
li per etiam
honestas
mulieres.
Galat. 3.

Esai. 55.

Sapient. 2.

Tribunal co-
stituta nos ipsos
statuere, iu-
diciumque
ferre ut de-
beamus.

Hora sexta hic incipit, habens Articulos quatuordecim.

IESVS AD MORTEM DAMNATUS

est. Articulus XLV.

Videtur autem Pilatus quia pro Christo liberando nihil proficeret, sed magis, *ut tu fieret*, & rebellionis crimen contra Caesarem sibi impingeret. *Accipit aqua, lauit manus suas coram omni populo*, quasi in signum innocentiae. Non fuit innocens, quia iustum damnare non debuit. Potius enim omnem honorem amittere & exilium, aut mortem sustinere debuit, quam contra conscientiam, iustum & innocentem morte damnare. Lauando ergo manus dixit Pilatus. *Innocens ego sum a sanguine iusti huius.* Vos videtis. Et respondens universus populus dixit: *Sanguis eius super nos & super filios nostros*, scilicet vindicetur. Tunc Pilatus ferens sententiam volens populo satisfacere, *ad Iudaeos fieri petitionem eorum.* Dimisit autem illi Barrabam, quem petebant, *quem autem flagellatum et ad idit voluerunt eorum, ut crucifigeretur.* O tristes sententia quae Dominus humiliter accepit sine ulla contradictione, demisso capite ac si omnium reus esset malorum. O quantus luctus piissimae matris eius & amicorum.

Marc. 15.
Marc. 15.

PP. 4. Genium.

*Statu scilicet
quomodo
publ. cara
fuerit.*

*Ambitio in
quanta mala
a nunc pre-
ogit.*

*Pro iustitia
quod liben-
ti animo se-
renda.*

Galata.

*Ioan. 7.
Matth. 27.
Marc. 3.*

*Infamia
Christi per
totam ciui-
tatem.*

*Matth. 7.
Marc. 15.*

sententia super iniqua sententia, super morte innocētis Domini charissimi magistri, quia (vt creditur) signum dabatur quod sententia damnatus foret, & statim educendus ad mortem. Et hoc forte per p̄conem vel tubam, vel cornu, vel buccinam fiebat sicut modò pulsatur campana. Magna autem e contrario erat lætitia Iudæorum, quod desiderium suum obtinissent, & de Christo se (qui omnia bona illis & beneficia contulerat) vindicare poterant. Monemur hic cogitare & pensare in quanta mala homines ambitio precipitat & excæcat. Ecce quanta peccata homines faciunt, vt honores ac officia acquirant, vel ne amittant. Iste Pilatus multum laborauit pro liberatione Domini quem cognouit iustum esse. Verum quando minabatur ei de absolutioe sua propter offensam Cæsaris, contra conscientiam concessit iniquitati damnando iustum. Docemur etiam hic, non multum curare pro Deo vel iustitia sustinendo iniqua hominum iudicia, vel quod malè de nobis sentiant quando Christus talia sustinuit. Debemus tamen facere, quantum in nobis est, & non dare occasionem hominibus malè de nobis iudicandi, & in nos peccandi ne etiam per hoc peccatis eorum dedisse occasionem inueniamur. Sed cum facimus quod debemus, & etiam informem de innocentia vel bona intentione nostra alij adhuc scandalizetur, murmurent, iudicant & contemnunt, peccatum eorum super illos venit, & nos de patientia coronabimur, quia non tenemur omnibus placere, nec debemus appetere, nisi quantum pro pace & charitate exigitur. Vnde Apostolus: *si hominibus placerem, id est, placere quærerem, Christi seruus non essem.*

IESUS SUI REINDUTUS VESTIBUS CRUCEM BAIULAUIT, Articulus XLVI.

Condemnatum Dominum ad mortem, milites susceperunt & clamide & purpura exuerunt, & induerunt eum suis vestimentis. Ita Domini facies a laphis caesa: consputa, sanguine eruentata fuit, vt propria specie destituta, faciliter agnosci non posset. Idcirco vestibus proprijs eum reindui fecerunt Iudæi, vt ab omnibus agnosceretur, ad confundendum eum. Cogitate hic quàm humiliter benignus Dominus coram omnibus se purpura exiit, & nudus ac vulneribus plenus, stans ante oculos derisorum contumeliosorum tortorumq; tunica sua se induit. Interim datum est signum, vt ante dixi, & per totam ciuitatem mox rumor perccebit, quod damnatus esset Iesus, & iam iamq; educendus. Colligitur vndique populus, cuius tunc maxima multitudo ad diem festum, non solum Iudæorum sed & Gentilium confluerat expectans, & videre gestiens Dominum. Interim pessima verba sparguntur contra famam boni Iesu, sicut fieri solet contra damnatum, vb̄ omnes quærunť causam dñationis, & Iudæi studiosè quicquid excogitare poterant ad infamandum Dominum, non omittēbant, & suam inuidiam zelo falso colorandam, non omittēbant. Quæ omnia Christus quietam occulta cordium intuetur, nouerat. Audientes autem hæc etiam pauci amici, maxime piissima mater eius dolorosissima, secabantur cordibus de tanta iniuria dulcissimi magistri ac Filij Dei. Produciunt interea mansuetissimus agnus baiulans super dorsum suum, maximam & longissimam crucem vt inquit Evangelistæ: *Et eduxerunt eum & crucifixerunt eum.*

VI
21

quam crucem illi imposuerunt, quam nemo alius, praesertim Iudaeorum tangere voluit, ut maledictam. Fecerunt autem & hoc ad infamandum Dominum procurantibus Iudaeis, ut duo latrones simul cum Christo educerentur interficiendi, ut ipse quasi eorum socius crederetur fuisse in scelere, quibus iustus est in eductioe. Denique ut latronibus sceleratior aestimaretur, imposuerunt Domino suam portare crucem, & non latronibus ac si cum latronibus Domino mors non sufficeret infligenda, scilicet baiulatione crucis singulari, singularis culpa in eo puniretur. Habemus hoc loco exemplum admirandae & stupendae patientiae. Quid restat nobis, nisi ut sequamur illum, patiamurque cum illo. Sequamur illum per imitationem virtuosae conuersationis, sicut monet Ioannes in Epistola: Qui dicit se Christi esse debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare. Patiamur etiam cum illo quicquid ipse super nos vel malitia hominum, vel diaboli procurante, vel aliter qualitercunque venire permiserit, patienter ferentes. Omnia non secus, quam de manu eius suscipiamus, ad omne beneplacitum eius semper resignati. Ad hanc crucem inuitat nos Dominus dicens: *Quicumque vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* Haec autem crux secundum Augustinum, quam post Christum ferre debemus, non lignum patibuli est, sed vitae iuxta virtutisque propositum. Tota igitur vita hominis Christiani, si secundum Euangelium viuat, crux est atque martyrium, quia consistit vel in sui afflictione & mortificatione, vel in alienorum malorum & iniuriarum persecutione. Vnde & Apostolus: *Quicumque volumus, inquit, participare in Christo, persecutionem patientur.* Et S. Gregorius, ferre contumelias, odientem se diligere, Martyrium (hoc est crux) est in occulta cogitatione. Religiosi tamen singulariter crucem professionis suae ieiunia, abstinentias, vigiliis, disciplinas, paupertatem, obedientiam, castitatem, &c. deuote & hilariter portare debent, non in angaria, id est, coacti & metu poenae, sicut Simon portauit post Iesum, viam sequitur.

Latrones duo cur cum Christo educi sunt.

Ioan. 8. Ioan. 2. Christum crucem suam ferentem vti sequi debemus.

Luc. 9.

Augustin.

Vita tota Christiani hominis vti sit quadam conuicta crux.

1. Tim. 3. Gregorius. Crucem quam religiosi portare debeant.

IESVS IN CALVARIAM CRUCIFIGENDUS EDUCITUR. Articulus XLVII

ET baiulans sibi crucem, exiit in eum, qui dicitur Caluarie locus: Hebraice Golgatha. Cum igitur dorsum suum sauciatum dulcissimus Iesus cruci supposuisset, qui praeter labore, fatigatione & virium exhaustionem ex precedentibus passionibus & poenis etiam liber ire vix poterat, curuus & depressus sub cruce incedebat. Nam trabs crucis humeris imposita, inaequalis aut nodosa (quia non curauerant eam dolare vel curiosè parare propter festinationem) propter incessum Christi tractum impulsam, &c. hinc inde agitata (quia posterior eius pars in terra trahebatur ad minus aliquanto tempore) vulnera pristina quae in flagellatione sustinuerat multa, inter scapulas in vnum vulnus conuassauit. O quantum dolorem Dominus Iesus sustinuit in isto itinere. Saepè in poenis & laboribus multis ambulauit, sed tale iter nunquam fecit. Vnde & deficientibus viribus, vlcèrius incedere non valebat. Nihilominus impij canes percutiebant eum malleis, trahebant funibus ac cathena (sicut à quibusdam scribitur, quam imposuerunt collo) trudebant hinc inde, & ad procedendum festinanter urgebant. Credendum est inter has

Ioan. 19.

Crucis baiulatio quam fuerit Christodolorosissima.

erumnas

Corruisse
Christum sub
Cruce sa-
gius.

erum nas sapius sub cruce corruisse, quia vestis longa erat, & manibus crucem tenebat. Calcando igitur vestem, & ipsius trahentibus, hinc inde impellentibus, iuuare se non poterat: sed in faciem cadebat (vt aliqui scribunt) ex naribus & ore cruenta id est, sanguinem emittens. Impijissimi tamen canes nullam faciebant misericordiam, nulla compassione mouebantur, sed quicquid excogitare poterant, iniuriosum, faciebant. *Excutes autem, cum ducerent illum, iuenerunt, & apprehenderunt hominem quendam Cyrenensem, nomine Simonem venientem de villa patrem Alexandri & Rufi. Hunc angariauerunt, vt tolleret crucem eius. Et imposuerunt illi crucem portare post Iesum.* Hoc non compassionis affectu sed crudelitatis animo faciebant, sitientes mortem & sanguinem eius, vt citius ad interfectionis peruenirent locum. *Sequebatur autem illum turba multa populi & mulierum, quae plangebant & lamentabantur eum.* Omnes enim finem eius videre cupiebant, eo quod fama eius per vniuersam terram exierat: & propterea haec ignominia magis cor Iesu penetrabat. Sponte tamen haec omnia elegit. Varij autem affectus erant & studia eum sequentium. Alij ridebant, alij gaudebant, alij deridebant, alij improperebant & conuiciabantur. Alij lapides & lutum in eum proieciabant. Alij autem oculis amici, occulte dolebant: sed propter Iudaeorum metum non se manifestare audebant. Mulieres tamen, quae se continere minus poterant deuote plangebant & flebant. Inter quas nulli dubium, erat mater sua moestissima. O quid cogitare aut dicere poterat, videns Filium suum derelictum, adeo afflictum, vt vix agnoscere posset. Ipsa sola perfecte nouit, & pensauit laborem & dolorem eius: & Dominus Iesus etiam contra nouit dolorem & moestitiam matris. Vnde *ad omnes simul* (inter passiones suas *conuersus ait. Nolite filia Hierusalem flere super me, id est, super mortem meam, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros, hoc est, super peccata vestra, quae mihi occasio sunt patiendo. Quoniam ecce dies venient in quibus dicent: Beata steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quae non lactauerunt, hoc praedixit de obditione & destructione Hierusalem in ultionem mortis Christi, tempore Titi & Vespasiani quando tanta fames fuit in ciuitate, vt matres proprios filios comederent. Et hoc complebitur magis ante diem extremum. Tunc incipient dicere montibus, cadite super nos, & collibus, cooperite nos. Quia si in viridi ligno, id est, in me, haec faciunt, in arido, id est, in peccatoribus, quid fiet: hoc est, si ego qui arbor sum sancta & lignum fructiferum, tanta patior, quanta patientur peccatores, qui ligna sunt arida, & ad nihil apta, nisi ad comburendum?*

Studia sequentium
Christum
portantem suam
Cruce[m] fuisse
diuersa.

Mariam sequentem
Christum baiulantem
cruce[m] suam.

Qualis virtutum nobis
hic Christus praestiterit
exemplar.

In omni molestia quid
vobis agendum sit.

Ecce charissimi fratres, praestitit nobis hic pijsissimus Dominus maximum exemplum obedientiae, mansuetudinis & patientiae. Videtis quomodo non solum Patri obediens fuit vsque ad mortem, sed etiam tortoribus crudelissimis, immitibus canibus obediuit, permittens se duci & reduci de iudice ad iudicem, de loco ad locum, de poena ad poenam, de passione ad passionem, nunquam renitens, nunquam contradicens, cum tamen vno nutu potuisset terram mandare, vt omnes simul in momento suos absorberet infimos inimicos. In omni ergo molestia, in omni grauamine, in omni tentatione sumus memores, quid pro nobis Deus noster sustinuit, & dulcorabitur omne, quod alias esset molestum.

IESVS EXPOLIATUR SUI VESTIBUS. Articulus XLVIII.

Um tandem inter multos gemitus, inter multas poenas venisset Dominus Iesus ad montem qui vocatur Calvaria, quasi fatigato ex isto itinere, dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum. Bonum vinum aromaticum quod datum erat a bonis matronis Christo (sicuti semper solebat morte puniendis dari) ebiberunt nequam pessimi, & vinum acetosum cum felle Domino propinauerunt. Et cum gustasset noluit bibere, & non accepit. Deinde expoliaverunt eum vestimentis laneis: quae dum vulneribus cruentis agglutinata erant, violenter abstraxerunt, & omnia vulnera renouauerunt, cuius renouationis grauior erat dolor, quam primae inflictionis, Scabatque Iesus sic nudo & lacero corpore, & crucis vulneribus, & roseo perfundebar sanguine. Cogitate vos verecundiam Domini nudi sic stantis, coram omni multitudine plebis. Cogitate quomodo tunica integra per caput extrahebatur super coronam, quae mota voluebatur & impingebatur, & nouis doloribus Domini indefinenter afficiebat. Aut, si forsitan deposita fuit ei de capite, usque dum extraheretur vestis, nihilominus in depositione, & reimpositione, denuo (ubi antiquis noua infligebatur vulnera) immensus & indicibilis dolor excitabatur. Scribitur a quibusdam: dum Dominus Iesus sic nudus stare, Maria mater eius, sciens eius verecundiam, & cognoscens beneplacitum, quod factura erat, retro accessit, & peplo cinxit eum circa pudensia. Nota hic paupertatem Domini Iesu, quod omnibus expoliatus, totus ab omnibus quae mundi sunt, alienus, nudus voluit crucifigi, vt nobis exemplum relinqueret voluntariae paupertatis. O fratres & filii, quae est paupertas nostra? vt nil nobis desit. Volumus omnia habere, non solum quibus indigemus, & quae sunt ad necessitatem, sed quaecunque concupiscimus, & quae sunt ad curiositatem, superfluitatem, & oculorum voluptatem. Sed hoc non est Christum imitari. Non oportet nos esse nudos: tamen multa nobis subtrahere possemus, in quibus nihil est, nisi concupiscenti, & immortificatus amor. Verbi gratia: Alius vult habere coclear de argento vel de stanno, non est necessitas, quia multi etiam reges satis comedunt de ligno. Alius de tali nobiliori ligno &c. Quod totum nihil est, nisi curiosum. Alius mappam vel mantile de tali vel tali panno, floribus textum. Et hoc stulticia est, sufficit enim qualicumque pannus pro tergendis manibus. Alius cambire vult cultrum ob hoc duntaxat, quia concupiscit alium, qui manubrium vel capulum habet de sandalio vel buxo. Stulticia ecce qualis. Quid utilitatis, si sandalicum est, &c. Oportet in talibus frangere nos, & relinquere propter Christum.

Mat. h. 27.
Marc. 15.
Luc. 23

Marium
Virginem
Christi nuditatem texisse.

Nuditas & paupertas Christi ineffabilis, quid nos hic instruant.

Curiositas & superfluitas rerum qui nutantur.

Extensio Christi in cruce quam fuit poenissima.

IESVS IN CRUCE EXTENDITUR. Articulus XLIX.

Arata cruce, & nudato Domino dorso tenus truserunt eum super crucem, expandentemq; brachia, manus & crura super crucem, dum foramina nimis distarent, extenderunt eum ita atrociter, vt omnia membra eius potuissent numerari. Reuelatum est cuidam deuotae personae scire curiositatem, quae maior poena fuisset Domini in eius passione, & dictum est illi, quod

QQ 2 quod

VI
21

quod in hac extensione & tam gratum fore Domino, si in passionis, id est, extensionis eius memoriam vnum Pater noster diceret, ac si omnia membra eius vnguento suavissimo deliniret.

Membra nostra sensus omnes vi Dei obsequio impendere debeamus. Roma. 12.

Documentum habemus hic ut pro gatiarum actione, sicut omnia membra nostra exhibuimus ad offensam Dei & teruitum diaboli, & sicut omnibus membris occasione passioni Christi dedimus (quia si non peccassemus, non opus illi fuisset pati pro nobis.) Ita omnia membra nostra offerre & extendere debemus in obsequium Christi. Ad hoc hortans Apostolus: *Obsecro, inquit, vos, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum id est, cum discretione, sine destructione corporis.* Vnde & Ioannes Cassianus in collationibus Patrum docet, ut religiosa persone membrorum suorum primitias Deo offerant, hoc est, antequam ad aliquid extendant manus, os, pedes, primum illis Deum laudent geniculando, prosternendo, manus & oculos in caelum leuando, corpus ieiunijs, vigilijs, castitate afficiendo. Hoc est contra pigros, qui non libenter surgunt de lecto. Cogitate de lecto Christi, quomodo iacet non molliter.

Ioan. Caf.

IESVS CRUCIFIGITVR. Articulus L.

Matth. 27.
Marc. 15.
Esaie 53.
Crucifixio
Iesu quomodo
coactig-
tit.

IESVS v s extendendo crucifigitur, id est, crucifigendo extenditur, quemadmodum Euangelista subsequenter insinuat dicendo: *Ibi crucifixerunt etiam. Tunc cum eo crucifigunt hinc & hinc duos latrones, vnum a dextris, & alium a sinistris: medium autem Iesum.* Et impleta est scriptura, quae dicit: *Et cum iniquis deputatus est.* Cogitate quantum doloris sustinuit Iesus, dum clauis (vt quidam sentiunt) obruti per palmas manuum & pedum, vbi nervi colliguntur, violenter impellebantur, adeo, vt secum cutem & carnes ad foramina traherent: de manibus & pedibus circa clauorum loca intumescens, pro eodem tempore sanguinis effluere gestiens, exire non poterat, donec cum cruce Iesus eleuaretur, & tunc laxatis membris vulneribusque ampliatis, quasi quatuor flumina decurrentia, crucem & terram rigabant. Monemur ex hoc articulo, cruci affligere carnem nostram cum vitijs & concupiscentijs, clauis scilicet praeceptorum iustitiae, vt nunquam recedamus a Christo. Vnde & Apostolus dicit: *Christo confixus sum cruci.* Et S. Augustinus orat, se clauo charitatis configi, & affigi cruci inseparabiliter. Dauid etiam nominat timorem clauum, orans: *Confige inquit, timore tuo carnes meas.*

Cruci mystice qui quomodo affligantur. Galat. 5. 6. Augustin. Psalm. 118.

IESVS PRO CRUCIFIXORIBVS orauit. Articulus LI.

1. Pet. 2.

Luc. 23.
Verbum Christi primum in cruce quantum fuerit charitatis & misericordiae.

INTER omnes quas sustinuit iniurias piissimus Iesus, inter omnesque penas ad inimicos iniuriam tenuit charitatem, pro malis reddens bonam. Cum enim malediceretur, non maledixit, cum torqueretur, non se vindicauit: sed tormentis suis cordialissime compatiens, etiam apud Patrem excusauit orans pro eis, ac dicens: *Pater dimitte illis quia nesciunt, quid faciunt.* O qualis misericordia. O pietatis abyssum. Membra extenduntur, rumpuntur nervi, iuncturae & compages soluantur, manus & pedes clauis foduntur, blasphemiae irrogantur: & omnium adhuc iniuriarum immemor, quasi nullos sentiret dolores, ac si alius torqueretur, clamauit: *Pater dimitte illis. Quid discere possumus hic nobilius, quid videre magis eximium, quod imita-*

imitari magis fructuosum, quam ut inimicis nostris compatiatur? quia se magis laudant, quam nos: imo nobis si volumus, ad patientiae coronam proficiunt. Oremus quae pro eis, non detrahendo, aut malum reddendo vindicemus nos: sed excusando, benefaciendo, nos humiliando vincamus & emolliamus malitiam eorum vel iram, ut simus filij Dei (sicut Christus verbo praedicauit, & exemplo semper monstrauit) qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

Erga inimicos suos quomodo quisque se habere debet. Matth. 5. Luca 6.

IESVS IN CRUCE LEVATUR. Articulus LII.

Crucifixum Dominum, & sicut cordam extensum magnis clamoribus & tumultu in aera cum cruce eleuarunt, ut ab omnibus posset videri, ab omnibus subsannari. Scribitur autem à quibusdam, crucem fouez, seu foramini parato sic immisissam, ut in altum leuaretur, & incidere violenter, & impetuose permitteretur: ob hoc quae omnibus membris crucifixi Domini concussis, omnibus vulneribus & pœnis renouatis, & ampliatis sanguinem copiosius profluxisse.

Cogitare conuenit hic quantum dolorem Domino intulit crucipendens talis, dum tota moles corporis tribus duntaxat clauis sustentaretur, & sine refrigerio, sine doloris interpolatione, sine requie Dominus esset. Nam si manibus parcere voluisset pedes tanto maiorem ferebant dolorem, quanto vni durius clauo inniti oportuisset. Si pedibus releuamen praestare voluisset, manus tanto acriori distendebantur dolore, quae totam corporis molem duobus clauis haerentes, portabant. Nec etiam capiti vllam poterat praestare requiem spinis obstito, quocumque se vertebat, quocumque reclinabat spinæ motæ acrius pungebant. Itaque nullum refrigerium, sed continuus cruciatus Domino fuit. Accipiamus hic occasionem rogandi Dominum, & toto posse ad hoc nitamur, ut à terra, id est, à terrenis actibus cum Christo leuemur, ut tota cogitatio nostra, affectio, locutio, amor & conuersatio sit in cruce: imo in Christo, ut in vulneribus eius habitemus, quam alienati à corpore, & mundo mortui nihil sciamus, nisi Deum, nisi in quantum corporalis necessitas, obedientia vel fraterna charitas, mandant.

Pendens a Iesu in cruce quam fuerit ineffabiliter pœnosa.

Leuari cum Christo in cruce quomodo mystice debeam.

IESVS INTER LATRONES MEDIUS ponitur. Articulus LIII.

Crucifixi sunt autem cum Domino Iesu etiam duos alios latrones, vnum à dextris, & alium à sinistris: ut iam ante dictum est, medium autem Iesum, cupientes per hæc Domini innocentiam infamare, ut quia mortis causam non habebat, ex hoc saltem spectaculo, malis peior iudicaretur, & his quibus iunctus erat in supplicio, socius fuisse crederetur, & magister facinorosis: & ideo in medio quasi capitaneus & princeps latronum crucifixus est. Et impleta est scriptura, quae dicit: Et cum iniquis deputatus est. Docemur autem hic patientiam habere, si quid contra famam nostram quandoque machinantur mali homines, exemplo Christi. O quam longè fuit ipse à facto, cuius tamen infamiam sustinuit. Nos tamen nunquam à culpa iamunes iniuriam sustinemus, quia etsi hanc, quam sustinemus infamiam aut iniuriam,

Isai. 53. Famæ nostrae laesione quomodo cum Iesu patienter feramus.

VI

non ex ea, quæ nobis iniuste imponitur, culpa meruimus, tamen vel alia dignè incidimus: ideo nunquam sumus omnino innocentes.

*IESVS TITVLO FVIT SIGNA-
tus. Articulus LIIII.*

Titulus cui
cruci Iesu su-
perpositus
fuerit.

MOS fuit Romanis, damnatorum causam super crucem scribere, vt legerent prætereuntes. Hoc tamen forsitan non omnibus fiebat, sed malefactoribus insignibus. Vnde & super crucem Domini Iesu titulum, causam crucifixionis continentem poni petierunt, & obtinuerunt Iudæi, & non super latronum cum eo crucifixorum, in omnibus querentes infamari innocentissimum Dominum. *Scriptis autem & titulum Pilatus & posuit super crucem. Erat autem scriptum: Hic est Iesus Nazarenus rex Iudæorum. Hunc ergo titulum legerunt multi Iudæorum: quia prope ciuitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè & Latine.* Scripsit ergo, inquit Euangelista, Pilatus, sed non sicut ipsi volebant titulum, & super crucem Domini Iesu poni fecit. Iesus de Nazareth rex Iudæorum. Iudæi legentes hunc titulum, ad sui confusionem iudicabant scriptum, (vt scilicet crucifixus esset, quia erat rex Iudæorum) ideo corrigere rentabant. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudæorum, *Noli scribere, Rex Iudæorum*, id est, quod sit rex Iudæorum, vel ideo crucifixus sit, quia sit rex Iudæorum, quia hoc esset ei aliqua honor, & nobis confusio: Sed scribe, *quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum*, id est, quia se exhibuit regni inuasorem, & temerarie, cum non sit, regem se nominauit: ideo vt tyrannus crucifixus sit. Pilatus autem licet tituli mysterium nesciret, nec veritatem intelligeret, tamen Deo sic ordinante, & in corde nescientis disponente, mutare noluit, *Respondit Pilatus, Quod scripsi, scripsi, id est, hoc ratum & fixum manebit, quia verum est, per hoc notatur diuinitus fuisse procuratum, vt talis titulus super caput eius poneretur, vt per hoc Iudæi agnoscerent, quod nec occidendo facere potuerunt vt eum regem non haberent.* Vnde iste titulus immutabilis fuit, non quia Pilatus scripsit, sed quia Dominus ipsemet dixit. *Rex sum Iudæorum. Et stabat populus expectans.* Documentum hic habemus, vt quantumcunque à diabolo visibiliter vel invisibiliter impugnamur, hunc titulum ei opponamus: quia eneruat vires eius, & ipsum permaximè fugat, vt habetur ex certis reuelationibus. Item hic discimus, quod non est consilium contra Deum, non est sapientia contra Dominum: quia licet multa facerent Iudæi, & quicquid possent, tentarent, vt non rex Iudæorum, vel Christus diceretur: Dominus Iesus: tamen vellet, nollet etiam à gentibus & à iudice confitebatur, & scribebatur rex Iudæorum, sicut verum fuit. Item hic discimus. Si quandoq; veritas impugnetur, & opprimatur ad tempus, tamen nouissimè & finaliter præualet & clarescit.

Tituli crucis
Christi virtus
quanta sit.

Pro. 21.
Consilium
diuinum per
neruicem
posse labefa-
ctari sit.

Matth. 7.
Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 19.

IESV VESTIMENTA PAR-

tiuntur. Articulus LV.

MILITES ergo cum crucifixissent eum, acceperunt, & diuiserunt vestimenta eius, sortem mittentes super eum, quis quid tolleret. Et fecerunt quatuor partes: vnicuique militi partem. Est ergo verborum sensus, quod quum milites crucifixissent Dominum, diuiserunt inter se vestimenta eius, facientes quatuor partes, cuiuslibet suam partem. Et tunicam, quam non diuiserunt, sed miserunt pro ea sortem, cuius esset futura: quia inconsutilis erat, more pauperum

VI
21

rum in Palestina, & ad modum chirotecarum, vel birretorum, vel cilicio-
rum opere textili & reticulato facta. Hanc fecit Maria mater eius in infan-
tia eius, quæ cum eo crevit: & de super contexta per totum, id est, ab extra de pan-
no aliquo per totum aliquid fuit appositum, ad eam magis fortificandam,
& conservandam. Dicit hoc loco D. Ioan. Chryl. Euangelista occultè vestis
vilitatem insinuat. In Palestina enim erat quoddam genus vestium propter
pauperes, ex multis pannis contextum, quasi vnus pannus super alium. Di-
xerunt ergo scilicet milites ad invicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa,
tam sit, vt implere: vt scriptura, & quod dictum est per Prophetam, dicentem: Diuise-
runt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem
has fecerunt: Et sedentes seruabant eum. Documentum habemus hic vesterue-
mus concordiam, vnitatem, & id ipsum velimus omnes, & non sint in no-
bis scismata. Nam tunica Domini inconsutilis vnitatem Ecclesie seu cuius-
cunque sanctæ congregationis significat. Ille ergo tunicam Domini scindit,
qui dissensiones facit, discordias seminat.

Psal. 11.
1. Cor. 11.
Tunica Chri-
sti inconsuti-
lis quid my-
sticè signet.

IESVS A PRÆTEREUNTIBVS ET
Scribis est illusiu. Articulus LVII.

Prætereuntes autem, blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah,
qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas, saluum fac te ipsum. Si Fi-
lius Dei es, descende nunc de cruce. Similiter & Principes sacerdotum deridebant
illum, illudentes ad alterutrum cum Scribis & Senioribus, & dicebant: Alios saluos
facis, seipsum non potes saluum facere? Si rex Israel est, descendat nunc de cruce vt vi-
deamus, & credamus ei. Se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus. Confidit in
Deo, liberet eum nunc, si vult: Dixit enim quia Filius Dei sum. Illudebant autem ei &
milites, & dicentes: Si tu es rex Iudæorum, saluum te fac. Fraudulenter, vt dicit
Hieronymus, erant Iudæorum prædictæ promissiones, dicentium: descen-
dat de cruce, &c. Maiora enim miracula fecerat: quia plus est mortuos de se-
pulchro resurgere, quam viuum de cruce descendere. Christus autem mor-
tuos plures suscitauit, & ipse met de sepulchro tertia die resurrexit, nec ad-
huc crediderunt ei. Potestis hic cogitare, quam iniuriosum sit vel cui libet
morituro, vel ad mortem damnato illudere: quanto magis innocenti, &
quam maximè Christo Filio Dei. Cogitate quam dolorosum & vulnerati-
uum sit infirmo vel patienti, sibi in doloribus non credi, vel non compari
(hoc enim quandoq; doloribus corporalibus plus affligit) quanto magis, si
in doloribus etiam se consideret despici, vel iniuriari vel derideri? Maximè
verò si ab his sit, quorum causa, vel pro quibus calamitatem vel dolorè su-
stinet. Ad propositum: Christus Filius Dei innocens in se, ab his subsannaba-
tur, blasphemabatur, &c. quibus corpus & animã dederat, & quos seruabat,
pascibat, eorumq; infirmos curauit, predicauit, docuit, pro peccatis eorum, &
pro salute eorum patiebatur, pro errore ipsorum & cæcitate Patrem paulo
ante rogauerat, & adhuc illudunt & subsannant, persequentes eum lingua &
manibus. Monemur hic propter obtrectantium, vel deridentium linguas, a
cruce penitentia non recedere, & ab omni opere bono incepto non desiste-
re, sicut Christus non descendit, sed ad mortem vsque in cruce perseverauit.

Math. 27.
Marc. 15.
Lucæ 23.
Ioan. 19.
Hieron.
Math. 9.
Marc. 5.
Lucæ 7.
Ioan. 11.
Morituro vel
infirmo non
credere, sed
magis illi in-
iuriari quam
sit grauisi-
ma.

**IESVS AB ALTERO LATRONE BLASPHEMA-
tus est, & ab altero confessus. Articulus LVIII.**

Marc. 5.
Math. 7.
Luce 4.

Improprie
latronis qua
fuerit Chri-
stus gaudet.

Verbum
Carissimi in cruce
quante
fuerit benigni-
tatis.
Desperandum
vni non fit de
vilo peccato.
In iuriam Dei
nauis in a-
nimo pariter
ferendum

Ipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum ea, improprie abant, & conuicti-
bantur ei. Vnus autem ex his, qui pendebat, latronibus, blasphemabat eum dicens: Si
tu es Christus, saluum fac te ipsum, & nos. &c. Dum enim Scribae & alij, re-
praecedenti articulo commemorauimus, Domino illi essent blasphemantes,
blasphemauit etiam sinister, qui cum eo pendebat, latro, dicens ad Iesum:
Si tu es Christus saluum fac te ipsum & nos. Hoc improprium grauius fuit
praecedentibus, qui a vilissima, scelerata & damnata persona, videlicet a la-
trone, mox pro suis sceleribus morituro. Respondens autem alter latro increpa-
uit eum dicens: Neque tu times Deum, eo quod in eadem damnatione sis. Et nos quidem
iuste. Na digna facti recepimus. Hic verò nil mali gesit. Et conuersus ad dicebat Iesum:
Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus. Hic secundum
verbum protulit Dominus in cruce. Amen dico tibi: hodie mecum eris in Para-
diso. O quanta liberalitas, quanta benignitas, Domini Iesu ad vnum verbum
tanto latroni pepercit, & plus quam periit, donauit. Instruimur hic bonam
confidentiam habere in Deum, & in nullo peccato de eius misericordia des-
perare, si modo peccasse dolemus & peccata, peccatorumque occasiones vitare
proponimus. Item instruiamur hic, iniuriam Dei & contemptum nunquam
sustinere, sed quo ad possumus reniti, exemplo dextri latronis, qui aduersus
sinistram blasphemantem se opposuit.

IESVS MATREM DISCIPULO
suo commendauit. Artic. LVIII.

Ioan. 19.

Compassio-
nis doloro-
sissimi ex bea-
tissime Mariae
erga crucifi-
xum filium
causa quae.
Compassio-
nis Christi
erga matrem
causa quae.

Mulierem
cur Christus
vocari ma-
trem
Verbum Chri-
sti in cruce
quante dul-
cedinis & co-
solationis.

Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha
& Maria Magdalena, &c. Cum Iesus pendens in cruce vidisset matrem
suam stantem sub cruce, matrem singularem, & praeter ceteris matribus
etiam naturaliter plus filium diligentem, eo quod ei, quicquid de natura
nostra habuit, ipsa sola sine viro eidem donauit: Sed & spiritualiter magis
amantem, quia mater Dei, & charitate plenissima fuit. Cum ergo hanc vi-
disset Iesus, commota sunt omnia viscera eius super matre dilectissima, sibi-
lissima, & compatiensissima, cuius animam & maternum cor gladius com-
passionis transuerberauit. Compaciebatur enim compatiens sibi. Sciebat
namque ipse angustias materni cordis. Nouerat etiam dolorem omnem
eius, & quod dolores, quos in sua parturitione non senserat, nunc gemina-
bantur in eius passione. Vnde & ipse geminum passus est dolorem: suum vi-
delicet & maternum, id est, crucis & matris. Dixit ergo, cum eam vidisset,
& discipulum quem diligebat, matri innuens cum capite de discipulo. Mulier
ecce Filius tuus. Non dixit mater, ne si blandus loqueretur, cor eius praer-
moris & doloris vehementia scinderetur. Deinde dicit discipulo. Ecce mater
tua. Et in hoc verbo consolationem habemus non modicam, quia non solum
Ioanni, sed & cuiilibet nostrum in persona Ioannis dictum est de Ma-
ria: Ecce mater tua, S. Maria deprehensa es, non potes te negare matrem.
Habebis nos, proteges nos, iuuabis nos, & merito tuo saluabis nos. Et ex illa
hora accepit eam discipulus in sua. O fratres, clamemus ad eam quocumque die. Mon-
stra te esse matrem. Sed pro dolor, ipsa reclamare potest: Monstra te esse fi-
lium. Ipsa quidem se monstrat semper esse matrem, sed nos operibus no-
stris abnegamus eius nos esse filios.

IESVS

Crucifixo igitur Domino à sexta hora, quæ nobiscum est à duodecima
usque ad horam nonam, quæ est apud nos tertia post meridiem, factæ sunt
tenebre non naturales, sed miraculosæ, super vniuersam terram. & con-
tra consuetudinem naturalis cursus, obscuratus est sol, cupiens attestari suo
creatori, & quasi compatiens, noluit lumen in passionem eius præbere. Dis-
camus hic quantam nos compassionem ei debemus impendere, quando tan-
tam irrationabilia ei exhibuerunt.

Matth. 27.
Marc. 15.

Compassio-
nem quanti
exhibere
Christo o-
portet.

Hora nona hic incipit, continens in se
Articulos sex.

IESVS DERELICTVM SE CLA-
mauit. *Articulus LX.*

Et circa horam nonam, crescentibus in Christo semper doloribus, & ipse
nullam inueniens consolationem, nec locum quo caput spinosum recl-
clinaret. Cum etiam sensualitas nullam consolationem, aut refrige-
rium acciperet à diuinitate, & humanitate sic in sua naturali infirmitate re-
licta, suspensæq; omni gaudiorum redundantiæ à superiori rationis portio-
ne in sensualitatem clamauit Iesus ad Patrem voce magna dicens: *Eli, Eli, lama sa-*
ba mihi hoc est: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me. Non est intelligen-
dum quod diuinitas humanitatem deseruerit, vel ab ea separata fuerit. De-
um enim, quem inuocabat, semper secum habebat, quia nunquam desinebat
esse Deus, siue anima coniuncta corpori esset, siue separata. Sed loquitur hic
humanitas, vt suæ poenæ ostenderet magnitudinem. Ita enim grauiter dolo-
ret, ac si non Dei Filius, sed inimicus esset. Et ideo penitus videbatur dereli-
ctus, nullum iuuamen recipiens ab eo. Multi quippe Martyres, multa & ar-
dua sustinuerunt: omnibus tamen aliquid consolationis, & refrigerium a-
liquod ministrabatur, vt possent tolerare. Et in quibusdam adeo abundabat
diuina consolatio, vt immania tormenta pro nihilo ducerent, & non in poe-
nis, sed in delicijs esse viderentur. Christum verò Pater cælestis totaliter
dolori subiecerat, vt doleret quantum dolere poterat, non leuius sentiens,
propter hoc, quod Deus erat. Indicauit autem per hunc clamorem, maximam
sui doloris acerbiteriam, & multitudinem. Patiebatur namque exterius in
toto corpore, in omnibus membris ex omni parte sensuum, ex omni genere
tormentorum. Intus verò propter maternam compassionem, quæ omnes
Christi dolores in se transformauerat, & cuncta, quæ filius patiebatur ab ex-
trinsecis, ipsa patiebatur in mente. Quæ compassio erat excedens omnium
Martyrum sustinentiam. Item propter discipulorum lapsum, qui omnes à
fide exciderant, propter Iudæorum item execrationem, & obstinationem: pro-
pter etiam sui preciosissimi sanguinis & passionis frustrationem, siue perditio-
nem in tam multis & ingratis quod excedebat omnem dolorē. Propter hæc
omnia Christus ineffabiliter patiebatur. Hæc autem verba Christi prædicta
non fuerunt querulationis, sed orationis verba. Vnde & hic nos erudimur,
in tribulationibus derelicti ad Deum confugere, & omni humano solatio
destitu-

Matth. 27.
Marc. 15.

Psalm. 22.

Verbum 4.
Christus hu-
manam sui
in cruce mo-
strauit dereli-
ctionem in
poenis.
Martyrum
consolatio
in poenis va-
de fuerit.

Christus in
quibus patie-
batur pedens
in cruce.

Mariæ com-
passio erga
Christum quæ
fuerit.

Constitutis
in afflictione
& delatio-

RR delitu-

ne humanæ
consolatio-
nis quid a-
gendum.
Iuditha 13.

destituti, auxilium diuinum querere, per humilem orationem, & firmam confidentiam. Etsi etiam sensibiliter auxilium non percipimus diuinum, longanimiter expectare, & Domini Iesu derelictionem cogitare. Nunquam tamen eos deserit, sperantes in se tametsi dissimulare ad exercitationem nostram, videatur: nec aliquando non audit. Nam etsi, quod petimus, non eo quo petimus, tamen congruentiori modo, vel idem vel aliud melius tribuet.

IESVS SITIENS ACETO POTATUR. *Articulus LXI.*

Matth. 27.
Marc. 15.

Siris Iesu in
cruce qualis
fuerit.

Verbi Christi

in V. in cruce

quanti fuerit

desiderij in-

dicium ho-

minum sal-

uandorum.

Matth. 27.

Marc. 15.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Christum his

potatum in

sua passione.

Matth. 27.

Marc. 15.

Ioan. 19.

Paupertas

Christi in

cruce quanta

fuerit

Aceto & sel-

le cur Chri-

stus potatus

fuerit.

Cenam su-

am ultimam

CVM, vt in precedenti articulo commemoratum est, clamasset Iesus Eli, &c. quidam de circumstantibus illuc, non intelligentes vocem: ducebant. Ecce Heliam vocat isse. Putabant enim, quod Heliam pro sui liberatione inuocaret. posse a sciens Iesu, quia iam omnia consummata sunt, dixit, Sitio. Sitio bat Iesus, id est, maximè æstuabat desiderio salutis nostræ. Sitio bat, id est, desiderabat, vt nos fontem viuum cælestis gratiæ sitiiremus. Et quamquam ista sitis spiritualiter intelligatur de ingenti amore & desiderio, quæ habuit ad salutandos nos: verè tamen etiam corporaliter sitio bat Christus maximè. Nam propter sanguinis effluentionem nimij, & humorum exiccationem et precedentibus pœnis, torus aruit. Vnde siti asperissima fatigatus, dixit: Sitio. Vnde ergo postum erat aceto plenum. Et milites accedentes, & spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes, acetum obtulerunt ori eius. Et continuo currens vnus eorum, accepit spongiam, impleuit aceto, & imposuit arundini. Et dabat ei bibere, dicens: Sitio. Videamus si veniat Helias ad deponendum eum. Obiter hic notandum venit, quod bis potatus fuit Christus in sua passione. Primo, secundum Mattheum & Marcum, hora sexta, antequam scilicet crucifigeretur, quando dabant ei myrrhatum vinum cum felle mixtum bibere. De quo secundum Mattheum, gustauit, sed bibere noluit. Secundo, iuxta omnes Euangelistas, hora nona, quando pependit in cruce, cum dederunt ei ex vase pleno aceto, in arundinis calamo cum spongia acetum hyssopo circumponentes ad bibendum: quod, secundum Ioannem, accepit: & statim subiunxit: Consummata sunt. Hanc duplicem potationem, multi Dominicam passionem tractantes, inadvertenter tangunt quasi vnam, non bene considerantes sacram historiam passionis. Ecce filij charissimi, quomodo potentissimus cæli & terræ creator, cuius sunt omnia, & à quo omnia, tanta paupertate moritur, vt nec guttam aquæ habeat. Ecce misericordissimus pro salute totius mundi patiens, non tantam misericordiam consequitur, vt potum aquæ quis ei porrigat: sed acetum felleum, vt & siti non careat, & tamen gustum illi amaricet. Volebant impijissimi filij diaboli ex vno duplicare tormentum. Sitio bat, audiunt, & refrigerare ipsum nolunt, sed potius amaritudine, quem sumere nequiret, affligere: Ideo acetum & fel propinant. Sciens autem Iesus quid propinaretur sibi, cum vitare omnino potuisset, id est, non gustasse, tamen & ipse nihil nimium sibi existimans, quod pro nostra salute, & nostri amore faceret, amaritudinis poculum ita non recusauit, vt gustaret, quod sufficiebat ad gestum cruciandum, & non acciperet, id est, non traiceret, hoc est, ne sitim extingueret. (Potuisset enim vel amaro poculo sitim extinxisse, sed vitareque voluit, scilicet, & sitim tolerare, & amaritudinem gustui inferre. O fratres filij dei.)

Mijq
tran
quoc
sare v
gustat
rebim
soltra
concu
nob
dicio
re ipse
sicut
ad fati
& nos
que co
quam
lin au
Qui car
re, ab
ia vere

C
Christi
summa
eriam
bonora
&c. on
riorum
Domi

D
disq
re. Et
tollere
ab inir
vltim
mortis
trudel

Uigilante charissimi, hæc est vltima cena, quam Dominus de hoc mundo transiens, accepit. Simus huius memores, quotiescunque gula nos tentat, quotiescunque abstinentia onerosa videtur, quotiescunque ieiunium gravare videtur. Reuocemus tunc ad mentem fel & acetum, quod Dominus gustauit, & aliud pro siti sua non habuit, & delicatum cibum & potum horrebimus. Quomodo non erubescendum est nobis, quia ori nostro ac lingua nostræ nihil negare volumus? Quærimus aut paramus quicquid sensualitas concupiscit delicatum vel inordinatum, cum Dominus noster in cruce pro nobis moriens ieiunauit & maxime sitiens, fel & acetum pro sua vltima valedictione gustauit. Est ne æquum, vt ipse pro nobis ploret, & nos rideamus? vt ipse in cruce tribus clavis sustentetur vndiq; vulneratus, sine vlla requie alicuius membri, & nos dormire velimus, & delectationes quærere vsque ad satiætem? Ipse fel gustat & acetum, non habens guttam aquæ in siti sua, & nos tam studiosè quærimus, quod bene sapiat, & bibimus ad genarum vsque colorationem? Bibimus, quod alij sobrij nos odore percipiunt antequam vident. Oh non sumus huius regis milites, qui in cruce mortuus est. Ipsi autem, scilicet delicati & bibuli non sunt, de quibus dicit Apostolus: Qui carnem suam cum concupiscentijs crucifixerunt: de quorum paupertate, abstinencia, & patientia, sensuum mortificatione in libris legimus, ocula verò vt videamus, nescio vbi quærere debemus. Et de his satis.

quam sumptulose Christus amarissimam. Ex cena vltima Christi amarissima quid dixerunt.

Galat. 5.

IESVS CONSUMMATVM EST, CLA.
manit. *Articulus LXII.*

CVM omnia in Christo completa essent, quæ de ipso scripta erant in lege, Prophetis & Psalmis, & nihil restaret, nisi mori, cum accepisset a-
ctum, dixit: *Consummatum est.* Dicendo autem hæc verba, intelligitur Christus omnes præcedentes passiones & poenas, in spiritu quasi ad vnam summam collegisse, & Deo Patri obtulisse pro humani generis salute. Ita etiam nos debemus in fine orationum nostrarum, & operum nostrorum bonorum, omnia simul, scilicet intentionem, studium, laborem, & opus, & omnia Deo offerre. Cui vt magis placeant, in vnione operum & meritorum Christi debemus illi præsentare, vt edocta est sancta Mechthildis à Domino.

Ioan. 19. verbo suo & in cruce quid Christus indicaret. Intentio bonorum operum exercitiorum quomodo spectanda.

IESVS CLAMORE VALIDO EXPL.
rauit. *Articulus LXIII.*

DVM Dominus Iesus omnia propter quæ venerat, consummasset, & iniunctam sibi à Patre obedientiam perfecisset, appropinquans morti, & venis iam ex sanguinis effusione exhaustis, viribus corporis vndiq; deficientibus, cepit oculos languescens deprimere, & facie pallescere. Et quia in sua potestate habebat ponendi animam suam, nec quisquam ei tollere poterat, sed quando ipse volebat ponebat: cum adesset hora, quam ab initio præfixerat, caput suum versus matrem modice inclinauit, quasi vltimum aue vel vale ei impendens, & doloribus plenis, in quæ angustijs mortis constitutus, hoc signo matri, ac si corpus suum laceratum, & tam crudeliter vndique per fessum ac dissipatum, commendaret, innuit rursusq; erigens

Iesus quomodo se disposuerit ad mortem. Ioan. 19.

RR 2 erigens

VI

erigens se, Patri quę se commendans, & clamans voce magna, valido clamore, dixit: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hac dicens, rursus inclinat capite emisit spiritum & expirauit.

PATER NOSTER.

Ecce charissimi filij, totam passionis Dominicę seriem vsque ad hunc articulũ audistis, quomodo Dominus noster Iesus Christus post multos labores, multas fatigationes, multas passiones, multas penas, multa opprobria, multa vulnera, multa itinera peracta, post crucem denique & omnem penę sanguinis sui effusionem, cum sibi placebat, aduocans mortem, clamore validissimo, tradidit spiritum. Adeo autem validus fuit clamor iste, vt ad infernum vsque auditus cęlum & terram tremere fecerit. Vnde non naturalem sed miraculosam, id est, nõ omnibus communem, sed Christo propriam constat fuisse vocem, hanc quia homo longa passione afflictus omnibusque viribus destitutus, & morti ex talibus cruciatibus victus, naturaliter anima egrediente, non sic posset clamare, sed id factum est hic sola diuina, quę in Christo erat virtute. Admonemur autem hic primo, vt studeamus commori Christo, id est, mori mundo, vitijs & peccatis, id est, non permittamus ea in nobis viuere, si cum Christo volumus viuere. Secundo dicit hic quisquis Christianus es, mori, dum viuus. Iam enim tibi de morte cogitandum est, dum sanus es. Curandum tibi est, ne inueniatur in te propter quod mori formides. Si enim mori formidas, teipsum interroga. Scrutare, quid in te sit, quare mori formides. Si amor alicuius rei, quę Deus non est, vel aliud in causa est, quare mori metuis, illam abijcias à te, teipsum libera facito à causa huius timoris: & in hunc statum mentis teipsum conuerso, quo non formides mori. Tertio, iam in vita, dum sanus es, sepius præmeditare mortem, ne mors vnquam inopinata tibi aduenire possit, quin semper inueniaris paratus. Nunquam in eo statu perseueres, nunquam dormire præsumas in eo statu quo non audeas mori. Dum sanus es Deum inuoca, pro sana felicitę morte Deum ora, offerens eidem passionem suam pro peccatis tuis, & præcipue illius preciosissimam, grauissimamque mortem, vt cum ad illam horam, qua exeundum est, veneris, assuetus sis doctusque ad Deum te conuertere, Deum inuocare, teque illi in eius manus offerre.

Clamor Christi expirantis quous validus fuerit.

Mori cum Christo qui debeamus.

Mortis formido vnde veniat.

Parare qui quisque se debeat ad mortem.

Matth. 27.
Marc. 15.
Luc. 3.
Ioan. 19.

IESV MORTEM CREATURÆ IRRATIONABILES PLANGUNT. Articulus LXIV.

Mortuo Christo, apparuerunt multa miracula, testantia diuinitatem, & iniustam Christi occisionem. Nam, ecce velum templi scissum est, motum in duas partes à summo vsque deorsum, petra scissa sunt: Terra mota est & monumenta aperta sunt. Et multa sanctorum corpora qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis, post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Centurio autem, & qui cum eo erant, confiterentur Iesum, viso terra motu, & his quę fiebant, & quia sic clamans, expirasset, timuerunt valde dicentes: Verè hic homo Filius Dei: & iustus erat. Et omnis turba eorum, qui aderant ad spectaculum istud, & videbant quę fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur. Stabant autem noni eius à longè. Et erant ibi multos,

res, quæ sequuntur eum erant à Galilæa ministrantes ei, de longè hæc aspicientes: Inter quas erant Maria Magdalena, & Maria Jacobi minoris, & Ioseph mater, & Salomæ, & mater filiorum Zebedæi, & alia multe mulieres, quæ simul cum eo ascenderant Hierosolymam. Hæc omnia debent nobis esse ad timorem, compunctionem, & ad compassionem quia nos omnium malorum horum rei, & causa sumus, quia vt S. Bernardus dicit, qui Christo non compatitur, qui ad clamorem eius non mouetur, durior est petra, terra obscurior, sepulchro fetidior.

vti quisque Christo morienti compati & commori debeat.

IESVS LATVS MUCRONE TRANS-
fixum est. *Articulus LXXV.*

Quia parasceue erat, id est, sexta feria ante magnum sabbatum, quod solemniissimum festum erat Iudeorum, vt non remaneret in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati) rogauerunt Iudei Pilatum vt eorum scilicet crucifixorum, quia adhuc viuebant aliqui, scilicet latrones crucifragarentur ne euadere possent & de cruce tollerentur, quia prohibitum erat eis in lege, suspensos in ligno permanere vsque mane, scilicet alterius diei, ne pollueretur terra. Et vt hoc seruaretur, conscienciosi erant illi hypocritæ sicut circa alia minima: circa magna verò cæci erant, scilicet quod iustum & Dei Filium occidissent, non considerabant. Venerunt ergo milites, & primi quidem fregit crura, & alterius qui crucifixus erat cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregit eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit: & continuo exiit sanguis, & aqua. Naturalis hic sanguis & verus, & aqua vera fuerunt: sed effluxio non fuit naturalis quia sanguis congelatur statim post mortem sed miraculosa, licet autem Iesus huius vulneris non sentiret dolorem, pertulit tamen ignominiam & iniuriam. Ipse quidem vulnus in corpore sed beata Maria vulneris dolorem accepit in mente. Et qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis. Facta sunt enim hæc, vt scriptura impleretur. *Os non comminuetis ex eo.* Et iterum alia scriptura dicit: *Videbunt in quem transfixerunt.* Hoc autem Christi vulnus adeo fuit magnum, vt post Christi resurrectionem Thomas Apostolus manum imposuerit. Quod autem sanguis & aqua effluerunt, significat duo Sacramenta Eucharistiæ, scilicet & baptismatis, per idem vulnus, sicut per ostium vitæ nobis emanasse. Recepit autem Christus hac perfossione atque lateris suis apertione, & grande & profundum vulnus. Et apud deuotissimos quoque pro constanti habet cor Christi lanceam militis tetigisse, ac vulnerasse. Voluit enim Christus in maximæ suæ charitatis indicium suum nobis cor aperire, vt cuncta quæ passus pro nobis fuerat, ex huius cordis amore intelligeremus prodijisse. Visus igitur doloribus Iesu externis, corporalibus & afflictius, postremo voluit, vt misericordissimi, fidelissimi amantissimiq; cordis sui perspiceremus & amorem, qui ad vniuersa se quæcumque pro nobis egit, quæcumque pro nobis passus est, quæcumque denique nobis est largitus, impulerat. Voluit præterea nobis cor suum aperire, vt in tentatione refugium, in mæstitia solatium, in persecutione protectio, in aduersitate securitas, vt ignorantibus instructio, amantibus suauitas atque

Deut. 21.

Exod. 12.
Zecha. 12.
Lucæ 14.
Ioan. 19.
Sacramenta quæcumque effluerint ex latere Christi.

Cor Christi hoc fossione fuisse transfusum.

Cor suum car Christus transigi voluit.

Miles hic
fuerit, quo-
m. dug; & ec-
cit; e fuerit
liberatus.

Valeat hu-
ius fructus
quis esse
debeat.

Lancea cha-
ritatis vt cor-
da nostra
transfigat.

(vt simul omnia dicam) quibuscumque introcūtib; in illud saluberrimum cordis vulnus gaudium, salus, æternæq; esset felicitas. Iste autem miles iterum longinus fuisse, habuisseq; debilem visum seu in oculis dolorem: guram quoque Dominici sanguinis vnam de latere Christi fluentis, ad eius foras peruenisse oculos, qua fuerit sanatus. Hic conuersus postea, fidelium factus est Episcopus. Hoc ergo vulnus porta est paradisi, ianua vitæ, fons gratiæ. Illic debet esse habitaculum animæ nostræ, munitio nostra & salus nostra. In omni tentatione, antequam præliari incipiamus, illuc fugiamus, & inde pugnemus, quia extra hoc vulnus nullam victoriam sperare debemus, & tentatores & inimici non audent castrum illud inuadere. Item hic monemur vt indefinenter corda nostra rogemus lancea charitatis perfodi amore diuino vulnerari vt poenitentia & amoris lachrymæ nobis iugiter fluant. Quandoquidem iam, quantum diuina gratia adiuuante portui passionem Domini nostri Iesu Christi in sexagintaquinque articulos distinctam, quæ admodum in huius tractatus præfatione quoque præfatus sum vtrunq; explicauerim: restant tamen aliquot adhuc articuli, qui à deuotis hominibus solent historię passionis Dominicæ annumerari: vixote tres pro vespere secundis. Item duo pro secundo Completorio, sicq; ex integro supputantur Articuli septuaginta, quos in multorum gratiam huic loco adijcere necessarium duxi.

Vesperæ secundæ hic incipiunt, quæ habent Articulos tres.

IESVS DEPONITUR DE CRUCE
Articulus LXVI.

Matth. 17.
Marc. 15.
Lucæ 23.
Ioan. 19.

Post hæc autem (vt inquit Euangelistæ) cum iam sero factum esset, quæ præfatus erat, quod est ante sabbatum, Ecce venit quidam homo diues ab Arimathea cuiusate Iudæa, nomine Ioseph, nobili decurio, vir bonus & iustus: qui & ipse discipulus erat Iesu (occultus tamen propter metum Iudæorum) & expectans regnum Dei. Magna commendatio viri huius. Iustum enim & virtutibus decoratum decuit esse, qui omnis boni initium & fontem, manibus suis contrectare deberet. Vnde Beda inquit: Magnæ quidem Ioseph iste dignitatis apud sæculum, sed maioris apud Deum meriti fuisse laudatur: vt & per iustitiam meritum sepeliendo corpore Dominico dignus foret, & per nobilitatem potentia sæcularis, idem corpus accipere posset. Hic non consenserat concilio & actibus eorum, & audaciter accessit ad Pilatum, & petijt, vt tolleretur corpus Iesu. Secundum leges Imperiales, non poterant deponi de cruce aut sepeliri corpora damnatorum. Hic Ioseph quamuis esset discipulus Iesu, ante mortem tamen eius non audebat publicè confiteri eum, ne extra synagogam eijceretur. Dederant enim Iudæi mandatum vt si quis confiteretur Christum extra synagogam fieret. At contempto nunc illorum mandato, Ioseph morte & sanguine Christi confortatus, nihil timuit, sed palam ad Pilatum accedens, corpus Iesu de cruce deponere petijt: & quod petijt sine aliqua difficultate obtinuit. Pilatus autem mirabatur, si iam obijisset tam cito. Ex hoc loco conijcitur multa à militibus in Iesum fuisse tentata, quæ non iubente Pilato,

Lucæ 23.
Ioan. 19.

Ioan. 2.
Ioan. 9.

Marc. 15.

VI

Pilato, sed Indæis procurantibus, & milites pecunia corrumpentibus, Christo inflata sunt. Nam si Pilatus sciuisset quanta sustinisset Christus, nequaquam miraretur, tam cito obiisse Christum: imo potius miraretur quomodo tam diu viuere potuisset. Putant enim quidam, nequaquam voluntati Pilati factum, vt Christus clauis cruci affigeretur, sed funibus pro mitigatione legis voluerit eum ligno alligari. Sequitur. *Et accesso Centurione, interrogauit eum, si iam mortuus esset. Et cum cognouisset à Centurione, permisit Pilatus & donauit corpus, & iussit reddi Ioseph,* cum propter potentis reuerentiam, (quia vir diues & iustus erat) tum propter Christi innocentiam sibi notam, quia plurima in morte eius facta miracula audierat. Huius ergo viri imitemur deuotionem, imitemur fidem, imitemur & reuerentiam, quam sacro corpori Iesu exhibuit, vt sicut ipse dignus inuentus est Christi corpus de cruce deponere, ita & nos dignè Christum de sacro altari deponere, hoc est, suscipere mereamur. Perinde esim, imo & plus est Christi corpus sumere de ara altaris, quàm de ara crucis. Nam ille accepit eum in brachijs & manibus, sed isti accipiunt eum in ore & cordibus. Deinde magno cum timore ac summa reuerentia Christum de cruce deponere debemus cum hoc sancto viro Ioseph, ac sacra & Christi vulnera maximo cum dolore cordis cõtractare, cogitantes propter nostra scelera & grauissima peccata hæc illi iniuste afflicta, & grauius infligenda, si quod absit, nostram prauam vitã non corrigamus. Nam quamdiu peccator in peccatis perseverat, Christum in cruce distentũ dilaniat & crucifigit, eodẽ peccata nostra in causã sunt, quod Christus crucifixus est. At mox vbi per poenitentiam ad Deum conuertimur, ipsum de cruce soluit & deponit, & inter brachia sua recipit, sicut fecit Ioseph, qui in deponendo Iesum de cruce inter brachia sua, eum complexabatur. Huiusmodi nanque peccatori conuerso paratus est Deus omnem indulgere offensam, nec vnquam sua illi improperebit peccata modo non ad vomitum (vt quorundam heu ingratorum moris est) reuertatur. Quod si fecerit, dabitium non est, quin maiorem sibi iniusto Dei iudicio acquirat damnationem. Docemur postremo in hoc Articulo, ne quorundam impiorum sic maleuolorum hominum suasionibus falsis de cruce poenitentia semet pro laude Dei assumpta, descendamus, sed laborem rigoremq; disciplinæ ac mortificationem veteris hominis sustinere, donec aut post mortem naturalem à Deo, aut post spiritualem, puta iam emortuo mundo, & nobis ipsis, a sanctorum iudicio & manibus, hoc est, Dei amicorum, deponamur.

Crucifigi quoniam modo voluerit pilatus Christum.

Corpus Christi quoniam de cruce mystice deponatur.

Vulnera Christi quàm mystice tractentur.

Prover. 26. 1. Pet. 2.

IESVS SYNDONE INVOLVITVR.
Articulus LXVII.

Concesso autem iam sacro Iesu corpore Ioseph, properauit festinus ad locum crucifixionis, secum portans necessaria, ad deponendum Dominum, instrumenta, & mixtatur syndonem, venit, & tulit corpus Iesu. Et deponens eum, accepit corpore, inuoluit deponens illud in syndone munda. Syndon ista fuit pannus lineus, candens & mundus, & designat Christi innocentiam, & liliosam castitatem, ac puritatem, vt qui rubricatus fuerat sanguine passionis, candidaretur syndone innocentissimæ castitatis. *Veni autem*

Mate. 26. Ioan. 19. Math. 27. Syndon quid mystice significet.

RR. 4 & Nicæ.

Ioan. 19.
Ioan. 9.

*Et Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte prima, ferens mixturam myrrhae & aloes, quasi libras centum. Iste Nicodemus sicut & Ioseph occulcus erat Dominus Iesu ante passionem discipulus, nec audebat se propter metum Iudeorum, manifestare, ne extra synagogam expelleretur. Verum, qui non audebat confiteri viuente, nunc non solum confitetur, sed obsequium etiam praestabat defuncto. Est quidem haec laudabilis viri confessio, & omnibus modis commendanda, sed adhuc magnum quid ipsi defuisse videtur. Quid est hoc? Vera de Christi resurrectione fides. Nam attulit secum myrrham & aloes: quasi corpus eius muniri indigeret a putredine, cum tamen de eo scriptum sit: *Non dabo sanctum tuum videre corruptionem.* Hoc unguento Iudeis mos erat corpora defunctorum sepelire, quia hanc habet virtutem, ut vermes a corporibus arceat, ne ea corrumpi sua amaritudine sinat. Hinc est, quod putabat Christi corpus hac unctioe custodiri oportere, ne in cineres redigeretur. *Acciperunt ergo corpus Iesu,* scilicet de cruce. Ante omnia tamen adorantes Christum, maximamque illi exhibentes reuerentiam ac venerationem, ut vero Deo. Deinde Mariam ut veram Dei matrem alloquuntur, & ex ordine causam sui aduentus exponunt. Tunc illa cognita quod ad deponendum dilectum Filium suum venissent, quasi ex graui somno euigilans, reuixit spiritus eius, & blandè ac dulciter alloquuta est eos, benedictionem eis dans, & quocumque poterat auxilium, & concilium impendebat eis, donec Christo de cruce deposito, in suum eum gremium reciperat, & pro voto suo omnia ipsius sanguine rubricata vulnera oscularetur Magdalena autem secus pedes Domini sui sedebat, ubi quondam gratiam inuenerat, plorans, ac alta ducens suspiria. Sequitur: *Et ligauerunt illud in linteis cum aromatibus, sicut est mos Iudeis sepelire, ne scilicet (ut dixi) putresceret.* Hoc in loco magno nobis studio agendum est, ne immundi coram oculis Domini appareamus, nec conscientia immunda Christum gloriae recipiamus, nec vacui, hoc est, verarum virtutum expertes a Christo inueniamur, admoniti huius deuotissimi viri Nicodemi exemplo, qui in mundissima syndone, Christi corpus inuoluit, condicens illud cum aromatibus myrrhae & aloes. Vnde si dignè voluerimus Christum recipere, necessarium nobis fuerit praeter omnibus cordis puritatem studere. Felix namque talis est anima, quae se incorruptam ac puram Domino Deo suo seruat.*

Psalm. 75.
Aclor. 2.

Ioan. 19.

Mariae virginis etiam corpus Christi acuocto quoniam. Genes. 4.

Lucas 7.
Mariae Magdalene erga Christum corpus pietas.

Syndone munda Christus quoniam myrrice inuoluitur.

IESVS A MATRE ET AMICIS suis plangitur. LXVIII.

Zachar. 11.

HIC modò considera, quam flebile fuerit videre Christum gloriae de cruce deponi, clauos durissimos ex sacris manibus & pedibus extrahi, syndone more mortalium sacrum corpus suum inuolui. Deinde meditare, quam flebilis mox sit exortus piissimae matris, piarum mulierum, caeterorumque Domini Iesu amicorum ibi praesentium, planctus, intuentium Christi corpus adeo factum indecorum, adeo vulneribus sauciatum, adeo luidum & cruore oblitum, ut hominis nullam haberet speciem. Quem planctum Propheta longè ante intuens, ait: *In illa die erit plangit magnus in Hierosolym.* Quis quæso non plangeret, quis a lachrymis se contineret, tam triste ac lugubre contuens spectaculum? Pia namque mater suum natum in gremio tenens

genens consolari super morte eius non poterat, ramque vberim lachrymas fundebat, vt ipsa quoque sacrata vulnera Filij tui perfundere & rigare videretur. Et credo si coram eam intuitus esses, putasses haud dubie, quod eius caro cum spiritu in lachrymas resoluta fuisset. Et quod magis mirandum, lapis quoque in quo corpus eius positum erat, lachrymis madebat, & in perpetuam rei memoriam, adhuc lachrymae in eo apparere dicuntur, qui lapis in ingressu sancti sepulchri esse memoratur. Et quamuis nulla lingua, lamentationes, planctus, & fletus, quos beatissima Dei genitrix virgo Maria super corpus Filij sui fecerit enarrare sufficiat: hoc tamen certo certius tenendum, nihil eam quicquam inhonestum, indecorum, aut rationabili admisisse, quia dolor eius non ad rationem superiorē pertingebat. Magdalena vero pedes Domini quos alia vice lachrymis cōpunctionis rigauerat, tunc multo amplius vndis lachrymarum compassionis largiter lauit. Aspiciebat ipsa pedes sic vulneratos ac perforatos, deficcatos & sanguinolentos, & flebat amarissimè, ita vt penè prae dolore deficere videretur. Similiter & ceteri, qui ibi aderant vehementer flebant. Sed quid mirum si homines fleuerint, quando nec illi caelestes spiritus suas poterant continere lachrymas. Ait namq; Augustinus: O quis Angelorum, vel Archangelorum, ibi non fuisse? Ibi contra naturam auctor naturae immortalis Deus, mortuus homo iacebat. Videbant Christi corpus sic malè tractatum ab impijs, sic laceratum iacere: Mariam totam cruentatam sic amarissimè flere, & nullo modo suas poterat lachrymas refranare. Sicut enim possibile fuit per assumptum hominem mori, sic possibile fuit Angelos bonos in morte Domini sui dolere. Plange ergo & tu quisquis es, qui Christi vestigia sequi desideras, & clama cum S. Bernardo: O bone Iesu, quam dulciter cum hominibus conuersatus es, quam magna & abundantissima eis largitus es: quam dura & aspera pro eis passus es, dura verba, duriora verbera, durissima crucis tormenta. Et penitus si in Saluatorem tuum intendere volueris, nullum in toto membrum inuenies, quod non singularem quendam dolorem & afflictionem senserit. Vide quid in quolibet sensu, quid in qualibet parte corporis sustinuerit. In capite spinas, in auribus opprobria, in oculis fletum, in ore fel & acetum, in facie alaphas & spura, in collo colaphos, in naribus fetorem, in manibus & pedibus clauos durissimos, in dorso flagella, in pectore lanceam, iam ad te redi, & cogita quam vicissitudinem amoris dilecto Domino Deo tuo rependas, qui tanta passus est pro te. Et certe si nequeas sanguinem amore ipsius fundere, vel saltem vicia tua in te occide, prauis desiderijs resiste, & membra tua, ne eis abutaris, coarce, & sufficiet illi. Ex hisce paucis plura collige.

Mater Christi
illi quas lachrymas
funderit ad ipsius
corpus depositum
de cruce.

Planctus B.
Mariae qualis
fuerit.

Luce 7.

Angelorum
fletus ad exequias Christi.
Augustin.

Bernardus.

Christus in
quibus passus
sit.

Compassio
qualis Christo
in nobis
placeat.

Completorium secundum hic incipit, continens in se Articulos duos.

IESVS A VIRIS SANCTIS SEPE
litur. *Articulus LXIX.*

Quum nox appropinquaret, nec planctus ille propter instans Sabbatum longius durare posset, & quia serotinum tempus erat, quo mulier-

lieribus, potissimum autem verecundiæ virginis congruebat non dimitti extra ciuitatem manere, Dominum Iesum aromatibus conditum, syndone inuoluunt, atque à matris oculis lachrymantis abscondunt. Quod cum pia mater videret, aliter fieri non posse, dulciter eum deosculans, omne obsequium quod ei possibile erat, impendebat corpori filij sui, & summo honore illud viri illi venerabiles, Ioseph, scilicet, & Nicodemus, accipientes, portauerunt ad monumentum: domina tenente caput, Magdalena pedes, & cæteris corpus gestantibus. *Erat autem in loco, vbi crucifixus est Iesus, & in horto monumentum nouum ipsius Ioseph, quod erat excisum de petra, in quod nondum quisquam positus fuerat.* Non magno caret mysterio, secundum Hieronymum, quod Christus in monumento exciso in petra conditus fuit. Nam si ex multis lapidibus fuisset ædificatum, suffossis tumuli fundamentis, ablati furto diceretur. Si etiam sepulchrum fuisset in terra, inquit D. Augustinus, dicere poterant perfidi Iudæi: Suffoderunt terram, & furati sunt eum. Quod autem in alieno sepulchro ponitur, paupertatem Christi nobis commendat. Vnde S. ait Anselmus: Pauper ita fuit Christus, vt non in sua, sed in aliena domo nasceretur: & viuens in hoc mundo, non haberet vbi caput suum reclinarat: nec moriens, vnde nuditatem suam tegeret: nec mortuus, vnde inuolueretur: nec sepulchrum, aut locum, vbi poneretur. *Ibi ergo propter Parasceuen Iudeorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum mille milibus Angelorum sanctorum exequias decantantibus, qui omnes vt sanctus Augustinus ait, ad sepulchrum Domini sui conuenerant. Illi cantabant laudes, Maria autem dabat gemitus & suspiria cordis. Et aduoluit Ioseph lapidem, saxum magnum, ad ostium monumenti, & abiit, ne iste locus bestijs esset peruius, aut aliquis veniens posset occultè rapere corpus CHRISTI, quia per illud ostium, erat sepulchrum ingressus. In quo patet virtus resurgentis, quam non poterat retinere magnus lapis. Et tollitur omnis in resurrectione eius suspicio: quia nemo aliquo potuit fieri violentia, furtum, aut furtio. Et dies erat Parasceues, & Sabbatum illucescebat.* Ideo quantum poterant sepulturam Domini accubabant, quia in Sabbato tale quid facere non licebat. Sequitur: *Erant autem ibi Maria Magdalena, & Maria Ioseph, & altera Maria, & subsequente mulieres, quæcum ipso venerant de Galilæa, sedentes contra sepulchrum, hoc est, non longè à sepulchro, à regione sepulchri, & aspiciabant, & viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius.* Hoc deuotissimæ mulieres, ex ardenti fecerunt amore, præterea, quia breui intendebant reuerti ad vnguentum corpus Domini, ideo obseruabant, qualiter aptius possent introire sepulchrum. Ergo vt & tu, quicumque desiderio flagrans Dominum Deum tuum in corde tuo sepeliendi, digne sepelias, multa tibi necessaria sunt. Primum est, vt ante etiam dixi, munditia & puritas cordis, & corporis, quod signatur per syndonem mundam, in qua inuoluere te eum oportet, quia mysterium eius clauum & occultum est. Secundum, vngues cum aromatibus, per feruentem deuotionem, recordando iugiter ipsius amarissimam passionem. Tertium, vt ponas eum in monumento nouo, hoc est, corde tuo, per gratiam Iesu Christi inuolutum, & ab omni vitiis

Ioan. 9.
Matth. 27.
Marc. 15.
Lucæ 24.
Hieronym.

Augustin.

Anselmus.
Lucæ 23.

Matth. 9.

Ioan. 19.

Augustin.

Matth. 27.
Marc. 15.

Lucæ 23.
Exod. 2.

Matth. 7.
Marc. 15.
Lucæ 23.

Sepeliendi
mysticè
Christum
modis quo-
plex.

VI
21

hate peccati purgatum, Quartum, vt diligenter monumentum claudas, ne scilicet ingrediatur peccatum. Nam si peccatum ingrediatur, Christus egreditur. Et si Christus te deserat, planè miser & miserabilis es. Et nisi respiceris, ac per penitentiam Christum reuocaueris, salus tua periclitabitur, & tu ipse in magnam deduceris calamitatem.

IESU SEPULTO MULIERES UNA CVM
matre Iesu in Hierusalem reuertuntur.
Articulus LXX.

POst Domini Iesu sepulturam, eius mater à Ioanne est monita, iuxta pi-
am catholicamq; plurimorum sanctorum Patrum sententiam, quate-
nus propter noctem instantem cum alijs mulieribus in ciuitate reuer-
teretur. Tunc illa, vt veram nobis obedientie formam monstraret, Ioan-
ni monenti consensit, & quomodo melius poterat, primo tamen ad monu-
mentum genua flexit, ipsumq; amplexando benedixit, & cum abeun-
tibus subat. Nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, afflictà ploratus vix
quibat stare pedibus. Et reuerteretur, scilicet mulieres in Hierusalem. *parauerit
omni & vnguentis.* isto adhuc vesperi sexte ferie, quamdiu secundum le-
gem licuit operari. Vnde elicitur, quod in istis mulieribus fides fuerit, de
Christi resurrectione per modica. *Et Sabbato quidem siluerunt secundum man-
datum,* hoc est, ab omni exteriori opere quiesuerunt, iuxta legis præceptum.
Illorum quippe erat quicquam Sabbato manibus operari: Domino dicente:
Memento vt diem Sabbati sanctifices. Itemq; Nihil operis facietis in eo. Intran-
tibus deinde illis ciuitatem, multi videntes matrem filio orbatam, moti pietate
super illius dolore ad luctum conuertebantur amarum, & concurrunt vn-
dique bonæ ac honestæ matronæ & virgines, comitantes cum ea per viam,
consolantes eam, vt melius poterant. Vndique fit ploratus magnus, & fla-
tus, quia dolor eius multos faciebat dolere. Inde est, vt quotquot eam plo-
rantem cernerent, & ipsi plorarent. Cum tali ergo plandupia mater vsque
ad domum Ioannis deducta est, cui appropinquanti, humiliter se eis pijs
mulieribus inclinans, gratias egit, & dimisit eas. Ioannes autem memor
verborum Domini sub cruce: *Ecce mater tua,* &c. eam in sua custodia retinu-
it, & plus quam propriam matrem dilexit: omnem illi humanitatem & be-
nivolentiam exhibens, & dubia si qua habebat de Christi incarnatione
& passione, ei proponens, superque his informari desiderans. Nunc er-
go, quid restat, nisi vt nos pijsimæ matri ita affectæ ita morrenti, ita gra-
uiter laboranti (vt veri filij) compatiamur. Si autem quis non compati-
tur, reuera non est viuens gratiæ filius, sed abortiuum insensibile, ac mortu-
um, & indignus plane, qui lac gratiæ ex maternis eius fugat vberibus. Vti-
nam & nos verè peccata nostra deseremus, & ab omnibus operibus mortis
resurgeremus, vt possemus cum Christo resurgere, & in nouitate vitæ am-
bulare. Attamè cum hæc ipsa Passio, quam Deo donante iam exposuimus
secundum septem Horas Canonicas distincta sit, pro legentium maiori vti-
litate ac profectu, placuit super Horis singulis quasdam breues meditatio-
nis adijcere, ex quibus liquido amorem Domini nostri erga nos cognoscere

Lucæ 23.

Exod. 20.
Leuit. 14.

Ioan. 19.

Compatien-
dum quate-
nus sit Chri-
sti matri.

Rom 6.
Passio Domi-
nica quomo-
do sub Horis
Canonicis
rum inuadã.

valeamus. Cum itaque prima nocte surrexeris, ob reuerentiam illius amoris, qua Christus se vincum tradidit in manus malorum hominum, & hoc obediens factus Patri suo vsque ad mortem, dispone in corde tuo obedire te velle ad omnia, quæ tibi ab eo, aut vicarijs eius iniunguntur. Hora prima, ob reuerentiam humilitatis, qua coram indigno iudice, velut agnus mansuetissimus stetit, subijcias te omni creaturæ propter ipsum, & ad quilibet vilia, & indigna sis opera paratus. Hora tertia, ob amorem, quo contempti conspui, & opprobrijs varijs se affici passus est, te ipsum contemne, vilipende, & opprobria libenter sustine. Hora sexta, crucifiges tibi mundum, teque mundo, cogitans qualiter Dominus Deus tuus omnium creator, pro amore tui crucifixus sit. Hora nona, morere mundo, & omni creaturæ, violenter, vt amara mors Domini Dei tui, adeo in corde tuo dulcescat, quatenus quicquid Deo minus est, tibi inspidum fiat. Hora vespere, Dominus Deus tuus de cruce fuit depositus, & tu recole cum gaudio, qualiter post mortem, & omnes labores tuos felici requie requiesces in sinu eius. Ad Completorium, memor sis vnionis illius, qua spiritus vnus cum ipso effectus, ipse in summa lætitia perfrueris: Quæ vnio hic in via incipit per voluntatem tuam, & ipsius concordiam in omnibus tam aduersis, quam prosperis, & in futuro complebitur, per æternam gloriam in cælis, vbi vnus eris cum ipso Christo, sicut ipse cum Patre & Spiritu sancto vnus, verus, ac indiuisus Deus est, nunc & in æterna secula, Amen.

SERMO DE PRÆCIPVIS EFFECTIBUS, virtutibusque in passione Christi nobis exhibitis.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigijs eius, I. Pet. II. Charissimi fratres, ac filij, licet tota vita innocentissima Domini nostri Iesu Christi, sit purissimum, & lucidissimum speculum bene virtuosæque viuendi, tamen passio eius est, quasi summa, & registrum omnium virtutum. In ipsa enim relucet perfectio omnium virtutum. Nam quicquid Dominus per totam vitam suam docuit, & operatus est, hoc in passione sua summarie, compendiose, & perfectissime monstrauit, & nobis in exemplum reliquit. Nam sicut S. Augustinus testatur, non solum quicquid boni gessit Christus in terris, sed & quicquid mali sustulit, totum disciplina morum fuit. Reliquit ergo nobis exemplum. Sed quibus dicit exemplum? Exemplum humilitatis, pauperatis, patientiæ, mitiæ, obedientiæ, pietatis, largitatis, charitatis & similibus. Videamus ergo nunc primo de paupertate, quam Dominus Iesus in natiuitate sua consecrauit, & per totam vitam suam familiarissimam sibi fecit, quomodo eam in passione seruaui. Non tamen hic loquor de paupertate inuita, vel que et sola necessitate accidit, sed de voluntaria & affectata paupertate, cum effecta penuriam sentiente, quæ vocatur alio nomine paupertas spiritus. Hanc Christus ab infantia tenuit, sicut dicit Apostolus, *Egenus factus est propter nos, cum diues esset.* Et S. Ambrosius: Recordare omnem vitam Saluatoris, à partu virginis vsque ad patibulum crucis: & non inuenies nisi signata paupertatis. Sed omittamus pro nunc paupertatem, quam elegit in natiuitate. Te-

Philip. 2.

1. Pet. 2.

August.

Paupertas Christi quant.

Matth. 5.

1. Cor. 13.

Ambros.

Lucæ 2.

VI

ceamus, quod non habuit locum vbi nasceretur, nisi vile stabulum, & ar-
 stum praesepium, cum tamen esset Dominus & creator omnium. Praterea-
 mus denique, quomodo per totam vitam esurijt, & sitiuit, & de eleemosyna
 fidelium vixit, non habens agrum, nec domum, nec hospitium proprium:
 sed nec mater eius, nec Apostoli, quia omnia reliquerant. Hanc solum pau-
 pertatem commemoremus, quam post Dominicam Palmarum, id est, in
 hebdomada passionis suae, in monumentum reliquit. Ecce in die Palma-
 rum cum susceptus fuerat cum magno honore, per totum diem praedicauit
 in templo vsque ad vesperum, de sero circumspectus omnibus, sicut Euange-
 lista testatur, & glossa supplet, si aliquis veller eum inuitare ad hospitan-
 dum, cum nemo esset qui eum reciperet, ieiunus & fatigatus redijt in Berha-
 niam. Videte quod non solum non habuit proprium hospitium, sed nec
 alienum, nec panem in tanta necessitate. Similiter accidit ei in feria 2. & 3.
 quod mane veniens in ciuitatem, per totum diem praedicabar, & vespere
 adhuc ieiunus redijt in Berhaniam. Sed notate vltcrius: Dum secundum ritum
 legalem Pascha volebat celebrare, nouum instituturus Sacramentum,
 non habuit domum vel agnum, aut caetera necessaria pro tanta solennitate,
 sed misit duos discipulos ad quendam amicum suum qui praeparauit. Ipse
 quidem potuisset habere, si voluisset per seipsum. Vnde enim alij habent, ni-
 si ab illo? Sed qui alijs prouidet, ipse voluit pauper & mendicus esse, ad com-
 mendandam paupertatem.

Matth. 16.
 Marc. 14.
 Luc. 22.

Denique in passione eius, dum erat nudus affixus in cruce, nunquid non
 paupertatem exhibuit? Nonne paupertas eius reuelat maximè in septem?
 Primo, in nullius non solum pecuniae, sed cuiuscunque rei possessione, in-
 tantum pauper, vbi minima re se potuisset liberare, & vitam suam redime-
 re à morte, non habuisset. Secundo, in amicorum amissione, quia non fuit
 qui pro ipso apud iudicem staret, aut pro eo loqueretur. Tercio, in vestium
 nudatione, quia non habuit, quo carnem suam operiret. Quarto, in terrae
 subtractione, quia in cruce fixus, non habuit de ea scilicet terra tantum, v-
 bi pedem figeret. Quinto, in cibi & potus sublatione, quia praeter acerum &
 sel, non habuit quod comederet, aut biberet. Imo communissimum quod
 omnibus superabundat hominibus, non habuit. Quid fuit hoc? Quod in
 maxima siti sua non habuit vel modicum aquae, vt refrigeraret linguam su-
 am. Sexto, tam pauper fuit, quod cum penderet in durissimo lecto, scilicet
 in cruce, non habuit locum quo caput suum reclinaret. Vnde ipsemet dixit:
Vulpes foueas habent, & aues nidus, filius autem hominis non habet, vbi caput suum re-
clinat. Septimo, pauper fuit à membrorum libertate, quia nullum mem-
 brum habuit liberum, quo se posset iuuare, nisi linguam aceto & felle ad-
 vsum etiam impeditam. Consideratis nunc, quod penes quem est om-
 nium rerum affluentia, quantum ad Dominum, quia ipse est Rex regum,
 & Dominus dominantium, Dominus & creator omnium, apud illum est &
 omnium rerum extrema penuria; quantum ad possessionem & vsum, & si-
 cut nudus egressus est de vtero matris in mundum, ita nudus regreditur de
 mundo, nihil terrenum, aut temporale prorsus retinens, nihil habens. Vn-
 de in Threnis dicit: *Recordare paupertatis mei.* Sicut autem in vita dilexit pau-
 pertatem, ita etiam post mortem seruauit. Nam in alterius linteo inuolutus,

Paupertas in
 Christi pas-
 sione in sep-
 tem reuelat.
 Matth. 26.
 Ioan. 1.
 Marc. 15.
 Matth. 27.

Matth. 8.
 Luc. 9.

Matth. 27.
 Marc. 15.
 Ioan. 19.
 Luc. 19.
 Apoc. 19.

Iob 1.

Thren. 1.

Matth. 27.
 Ioan. 19.

Matth. 7.

Paupertatis
solum titulo
quinam peri-
culose abun-
dent.

1. Cor. 7.

1. Tim. 4.

Humilitas
Christi quan-
ta

Phil. 2.

Humilitatio
Christi quan-
ta & in qui-
bus splendu-
it.

Luc. 2.

Ibidem.

Matth. 11.
Humilitate
in passione,
sua, quantam
exhibuit
Iesus,
Ioan. 13.

& in alieno fuit reconditus sepulchro. Quare? quia propriū non habuit. Ad-
uertitis modō (ni fallor) Christum factō, etiam si verbo tacuisset, pauperes
prædicasse beatos, quando paupertatem præ omnibus mundi diuitijs sele-
git, sic dilexit, sic vsque in finem in seipso seruauit, quando matrem suam
Apostolos, & omnes amicos suos sola paupertate dotauit in vita, & post
mortem nihil hereditatis præter paupertatem reliquit. Quid ad hæc nos
dicemus, qui sub paupertatis titulo abundamus? Vt nobis, non dico pro di-
uitijs, sed etiam pro paupertate nostra, qui virtutis nomen querimus & pau-
peratis nolimus sentire honorem. Delicata est nimis paupertas nostra, qui
sic esse volumus pauperes, vt nullum sentiamus defectum. Nec solum cupi-
mus quæ sunt ad vitæ necessitatem, sed etiam quæ ad curiositatem, vtinam
mentiar, si dixerō, voluptatem. Quicquid videmus, vel audimus, concupi-
scimus. Ad hoc aspiramus, laboramus, querimus, habere volumus, & pro-
curamus. Quare hoc? Quia temporalia nondum perfecte reliquimus, eo
quod amore eorum adhuc in cordibus nostris circumferimus. Affectu
visibilium ita stringimur & ligamur, quod ad ea bona, quæ supra nos sunt,
aspirare nequimus. O charissimi, quam tolerabilis est paupertas nostra.
Quid minus habemus, quam hi, qui viuunt in proprietate, rerumq; abun-
dantia? Nunquid non tam bene & sufficienter omnia vitæ necessaria habi-
mus, sicut & ditissimi huius seculi? Nunquid non quietius & sine cura nostra
viuimus, quam hi, qui toto tempore vitæ suæ curis & sollicitudinibus anxii-
antur? Non sumus ergo ingrati, & vtinam non sumus ingrati. Vtiamur neces-
sarijs tanquam non videntes, id est, pro sola necessitate, non ex desiderio, nec
pro delectatione. Sustentemur creaturarum vsu, non ligemur affectu, sum-
per cum gratiarum actione paucis contenti, & sine murmuratione. Secun-
da virtus quam Christus docuit in passione, fuit humilitas. *Humilitatem
quis enarrabit? Etenim cum in forma Dei esset, vt inquit Apostolus, ad Philip.
non rapinam arbitratus est esse se aequalē Deo: sed semetipsum exinanuit formam
serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humili-
tati semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Humilia-
uit & exinanuit semetipsum vsque ad incarnationem, vsque ad mortalita-
tis humanæ participationem, vsque ad diaboli tentationem, vsque ad po-
puli derisionem, vsque ad sputa & vincula, alapas & flagella. Et hoc si paruum
est, aliquid de genere mortis eius addendum est, non cuiuscunque, sed cru-
cis, quæ ignominiosior est. Non dicam modo de humilitate eius in natiui-
tate, quod noluit in palatio, sed in stabulo nasci, quod voluit ante ora ium-
torum poni, pannis inuolui, vt peccator circumcidi, vt peccator & seruus in
templo redimi, tantaque fuit eius humilitas, quod ante bouem & asinum in
natiuitate sua voluit in præsepio reclinari: sed maior fuit, quod in cruce in-
ter duos latrones voluit eleuari. Nec de humillima eius conuersatione di-
cam. Quis enim illam satis explicaret? Sufficiat hoc pro humilitatis testi-
monio, quod hanc virtutem quasi singularem nobis commendauit, & se in
exemplum posuit, dum diceret: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*
Modo de humilitate eius duntaxat, quam in passione demonstrauit, dica-
mus. Quomodo placet vobis illa humilitas? Cùm enim sciret (vt dicit Ioan-
nes) quod Pater ei dedisset omnia in manus, & quod à Deo exiuit, & ad Deum
vadit,

VI

vadit, id est, cum se sciret, quis & qualis, & quantus esset, non potentiam, sed humilitatem exhibuit. Quam? Deposuit vestimenta sua, linteos se praecinxit, curauit genua sua ante pedes discipulorum, imo etiam & primo ante pedes crudelissimi traditoris sui, volens eum humilitate sua placare, lauit pedes eius & singulorum, extersit & osculatus est. O tremenda maiestas, o stupenda humilitas: Quis poterit satis te admirari? Verè Domine Iesu sic est, ut dixisti: Quia non venisti ministrari, sed ministrare. Et quod in medio es discipulorum, non sicut qui recumbit, sed qui ministrat. Sed procedamus vltèrius. Egreditur in hortum & orat. Videte quam humiliter orat, procidit in faciem, non contentus flexus genibus orare. Ex hinc videte conditiones passionis suae, quas elegit. Accusationes falcissimas contra se audiens, humiliter tacuit, cum in potestate sua foret sic vel sic mori, derisiones, opprobria, subfannationes dissimulauit, locum passionis elegit despectissimum, scilicet in monte Caluariae, vbi cadauera mortuorum iacebant: genus mortis ignominiosissimum, scilicet crucis, quae ita abiecta erat, quod nemo Iudeorum volebant tangere tanquam maledictam. Consortium despectissimum, quia in medio latronum: quia pati inter bonos & honestos haberet aliquid alleviationis, eo quod solus non pateretur, & innocentia eius testaretur ex consortio bonorum. Christus verò elegit cum latronibus crucifigi, & tanquam princeps in medio eorum. Denique propositus à Pilato Iudaeis cum alio latrone omnibus exoso, ipse voluit illum latronem tanquam iustiore sedimitti. Se verò tanquam iniquum reprobari & damnari: licet enim omnia Iudaei illi opprobria ingerent innocenti, ex inuidia & malicia, tamen nihil potuissent praualere contra eum, nisi ipsemet voluisset suscipere. Ex eo tamen nihil ipsi fuerunt excusati, quia Dominus voluit pati: quia voluntas Domini Iesu non imposuit illis necessitatem crucifigendi. Alia intentio fuit illorum, qua Christum voluerunt occidere, alia intentio Christi, quare voluit occidi. Sed redeamus ad Domini humilitatem. Nihil abiectioris fuit, quod illi impiissimi in Dominum non exercuerunt, nihil contumeliarum & opprobrii, quod non irrogarent, nihil què tam vile & despectum, quod humilitas eius, scilicet Christi Iesu, pati non affectaret. Hanc eius humilitatem plus admirabimini, si consideretis, quis ipse est, qui sic se humiliavit, quanta maiestas, quanta sublimitas, summus, aeternus, infinitus, immensus. Omnipotens & gloriosus Deus. Ratione enim vnionis verbi cum humanitate in vnitatem personae, quicquid passionis & vilitatis irrogatum fuit humanitati, dicitur etiam sustinuisse diuinitas, licet secundum se impassibilis sit ipsa diuinitas. Et ideo quod tanta maiestas, tanta sublimitas, cui caeli & terra se inclinant, voluit tam vilis, tam indigna, tantisque ludibriis pati, vilificari, conculcari & tam miserabiliter tradari, ita ut speciem suam etiam amitteret, ineffabilis & stupenda fuit humilitatis. Quod praeviderat Esaias, dicens: Non est ei species neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderabimus eum despectum, & non sumus viri virum dolorum, & scientem infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius, & despectus: vnde nec reputauimus eum. Et reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. Hanc eius humilitatem considerans deuotus Bernardus exclamat: O humilem & sublimem, o altissimum, & nouissimum, o opprobrium hominum, & gloria.

Matth. 26.
Luc. 22.

Matth. 27.

Ibidem.

Deut. 21.
Galat. 2.

Matth. 27.
Marc. 15.
Matth. 27.

Humilitas Iesu quomodo consideranda.

Esaias 53.

Bernardus.

riam Angelorum. Nemo sublimior & nemo despektor. Esto vilis quam poteris, nunquam Christo vilior eris. Ipse siquidem Rex regum & Dominus dominantium fuit vilissimo precio venalis expositus, à vilissimo populo vilissima passus, in vilissimo loco crucifixus, & vilissimo crucis supplicio traditus, & inter latrones positus, cum iniquis & vilissimis hominibus deputatus, & modo vilissimo est tractatus. Etenim tanquam malefactor bonus Dominus capitur: tanquam furiosus, mansuetus, vinculis constringitur, tanquam pestifer Saluator accusatur & arguitur, & tanquam factus Dei sapientia irridetur, tanquam homicida vita hominum morti datur, tanquam leprosus & immundus mundator criminum extra moenia eijcitur, tanquam latro crucifigitur, tanquam flagitiosus confutandus ab omnibus, & intuentus ab omnibus nudatur, & confusione indutus ab omnibus sustigatur, & tanquam vermis vilissimus summus Dominus conspuitur, abijcitur, occiditur & conculcatur: Hæc Bernardus. Postremo, accedit ad ipsius humilitatem, quod in illo festo Paschali, quando omnis populus Indæorum gaudebat, & in aspectu tantæ multitudinis collectæ ex omnibus terris & quæ conuenerat ad diem festum, voluit tanquam pessimus latro iudicari, qui erat innocens & agnus sine macula, opprobriofissima quoque morte diffamari, de quo ante tam magna fama fuerat, quod surrexisset novus Propheta in populo, vt verè impleretur in eo quod dixerat per David in Psal. *Ego autem sum vermis & non hominis, opprobrium hominum & abiectionis plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput.* Tertia virtus est illa eximia patientia, quam per totam passionem suam nobis in exemplum exhibuit, quod inter tot verba dura, duriora verbera, durissimas tormenta cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non contuminiabatur: tradebat autem se iudicanti iniuste. Sed sicut Esaias prædixit, dicens: *Sicut quis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum:* non se defendit, non se vindicauit, non se excusauit. Sed quid fecit? Dicit Hieremias: *Dabit percutienti se maxillam, saturabit opprobrijs.* Dicit & ipse Christus per Esaiam: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus. Faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me.* Hanc eius patientiam melius caperetis, si dolorem passionis eius cognosceretis, si agnoscere & pensare possetis, quam afflictiuos, penosos, diros, variosque sustinuerit cruciatus. Percurrite passionis eius seriem, quot idus, quot verbera sustinuit in captione, quoties trusus, impulsus, tractus à iudice ad iudicem ductus, cæsus, consputus, colaphizatus. Legitur in reuelationibus sanctorum, quod in captione Christus fuit percussus super os suum XXX. vicibus, & postea sine numero. Item proiecerunt eum in terram spinas, alapas sustinuit C. & II. colaphos C. & XX. conspuiones LXXIII. Item, quantum putatis ipsum dolorem sustinuisse in sui flagellatione, quando totum corpus eius tenerrimum fuit virgis, flagris & scorpionibus sine cathenulis aduncis diuissime cæsum, ita vt nulla pars corporis remaneret illaesa: quando non solum cutis vulnerabatur & patefiebat, sed etiam caro dilacerabatur. Item, in coronæ impressione, quando aculei per verticem vique ad cerebrum pertingebant. Si vos in pede, vel in manu, non possitis modico tempore spinam vnã tolerare, quid fieret, si multas haberetis in capite?

Apoc. 19.

Luca 22

Matth. 6.

Marc. 14.

Psalm. 22.

Patientia Christi eximia.

1. Petri 2.

Esaias 53.

Thren. 3.

Esaias 50.

Matth. 26.

Marc. 14.

Luca 22.

& 23.

Ioan. 19.

VI

pute? Quid anxietatis putatis ipsum habuisse quando baiulauit crucem suam supra dorsum vulneratum in flagellatione? & ipse ita exhaustus viribus fuit in passionibus per totam noctem, quod mirum fuit ei vnum passum pedis potuisse locare. Legitur in reuelationibus deuotorum, Christum quinq; cecidisse sub cruce, & crucem super eum. Item, quando fuit nudatus ad crucifigendum, & vestis lanea fuit ex vulneribus extracta, quibus impacta fuerat, & sic omnis dolor pristinus grauius renouabatur, qua fuerat ante in flagellatione. Item quid putatis eum doloris habuisse, quando praecipitatus fuit super crucem, & perforata vna manu, & cruce affixa clauo grosso & obtuso, trahente secum in foramen carnem, cutem, & neruos, dum alteram ad foramen nimis distans funibus traxerunt, & similiter pedes deorsum? Sicque totum corpus eius in pellis modum distenderunt, membrorum iuncturam dissoluerunt, compages & neruos, ossaque distraxerunt, vt omnia membra eius possent dinumerari, sicut praedixerat Dauid in persona eius: *Volebant manu meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea.* Si ossa, quantum magis membra? Item, quando eum sic extensum erexerunt cum cruce, & ipse sic pependit cum tota mole corporis in tribus duntaxat clauis per tres horas in cruce quid sustinuit? O quomodo mouet vos hoc? Certe si hoc non mouet vos ad compassionem, estis duriores lapide. Si hoc spectaculum flebile non excutit vobis lachrymas, tunc exaruitis. Cum itaque Dominus tales cruciatus ferret, quid fecit? Nunquid vindicauit se? Minime. Sed nonne potuit totam machinam mundi in puluerem redigere? vtique. Sed noluit. Et mirum est, quod non fecit pro tanta contumelia & iniuria sibi creatori omnium a suis perfidissimis, vilissimisq; vermiculis illata. Sed nunquid in tanta poena murmurauit? Quid dixit: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* O nouam melodiam, o nouum & dulcem inauditum patientiae sonum, quam noua illa corda super citharam crucis extensa perforauit. Ecce charissimi, videre admirabilem patientiam, qua tanto maior est, quanto maiora & difficiliora sunt, qua patitur. Dolor autem quem Christus in passione sua habuit, maximus dolorum omnium fuit in hac vita, si omnia comportarentur, qua passi sunt martyres sancti (quamquam graui passi sint) non posset tamen omnis dolor eorum comparari dolori Christi. Magnitudo autem huius doloris ex multis causabatur. Primo, quia debuit satisfacere pro omnibus miserijs & defectibus huius vitae, quos homo per peccatum incidit, & hominem inde liberare ac sanare. Item, debuit satisfacere pro peccatis totius mundi, quia Pater imposuit illi omnia peccata, qua facta sunt & fiunt, & futura sunt, a primo homine vsque ad nouissimum hominem, & haec peccata puniuit supra dorsum eius, hoc est, tantam poenam & dolorem illi imposuit, quantum sciuisset deberi pro vnoquoque peccato. Cogitate nunc quot peccata fiunt in vna ciuitate, solum in vna die. Quot fiunt tunc in vno regno? quot fiunt in toto mundo? quot autem fiunt & facta sunt, & fient ab initio mundi, vsque in finem, quis nouit cogitare? & tamen Deus nouit in pondere, numero, & mensura: haec omnia posuit Pater super Filium, & Filius sponte suscepit super se, & vnumquodque soluit, hoc est, pro vnoquoque peccato tantum dolorem & poenam sustinuit, quantum Pater siue diuina iustitia taxauit. Quanta autem poena fuerit infligenda

1. Tim. 2.

Luc. 23.

Doloru Christi imaginudo ex multis causabatur.

Sapient. 11.

TT pro

pro peccato mortali in hac vita, Deus solus scit. Et post hanc vitam si peccatum remanet mortale, cerum est, quod debetur ei poena aeterna. Pro his igitur peccatis Christus satisfecit, licet non omnes percipiant illum fructum passionis. Et hoc non est ex defectu passionis Christi, nec ex insufficientia satisfactionis Christi, sed ex propria illorum culpa. Et quamvis Christus potuisset sufficienter satisfacere pro peccatis totius mundi, etiam si in vnam guttam sanguinis effudisset, ratione nobilitatis suae, id est, ratione diuinae naturae humanitati in vnitatem personae vnicae, tamen noluit vniuersae potestate, id est, noluit humanum genus redimere potentia, sed iustitia: nec attendit quantum virtutis & valoris haberet passio sua ex diuinitate fibernata, sed quantum dolor sufficeret, & quae secundum iustitiam commendando pro populi iniquitate. Et haec ratio fuit, quare non solum contentus fuit dolore, qui extrinsecus sibi ab inimicis inferebatur, sed etiam per seipsum auxit, id est, assumpsit, quae auergerent passionem eius, vt quasi in statera ferret sufficientissima per solutio, & aequiparatio passionis suae contra peccata singulorum. Sequitur ergo, quod ex quo Pater imposuit ei peccata totius mundi & singulorum, imposuit ei etiam dolores & poenas debitas, quas singuli pro peccatis suis deberent tolerare. Vnde Esaias bene dicit: *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Omnes nos quasi oues errantium, vnusquisque in viam suam declinauit, scilicet per diuersa peccata. Et Dominus posuit in eo omnium iniquitatem nostram.* Pro quanto igitur pluribus peccatis habuit satisfacere, tanto maiores dolores oportebat eum (secundum quod voluit) sustinere. Secundo, dolor Christi fuit maximus ratione complexionis formatum à Spiritu sancto ex nobilioribus & purissimis guttis sanguinis de corde virginis Mariae, & ideo quanto nobiliter fuit corpus, & in actu viuacius ceteris, tanto etiam maiorem accepit dolorem, quoties fuit laesum. Tertium, quod Christi dolorem reddebat maiorem, fuit quod passus fuit generaliter & specialiter in singulis membris, vnde verificatum est in eodemo Esaias: *A planta pedis vsque ad verticem capitis non remansit in eo sanitas.* In toto enim corpore suo fuit ita plagis, liuoribus & vulneribus affectus & obsessus, quod non remansit in eo nec vna portiuncula illaesa, quantum non pungere posset, sed omnia erant vulnerata, percussa, conuulsata, &c. Legitur reuelatum, Christi vulnera fuisse quinque millia, quadringenta, & septuaginta quinque. Vnde qui quotidie XV. Pater noster legeret, post annum completum quodlibet vulnus salutasset vnum Pater noster. De hac passione singulorum membrorum dicit deuotus Bernardus: *Caput angelicus rosmadum spiritibus, densitate spinarum pungitur, facies pulchra pro filij hominum spuris Iudaeorum deturpatur, oculi lucidiores sole caligantur in morte, aures quae in caelo audiunt angelicos cantus, audiunt peccatorum blasphemias, os quod docet Angelos, felle & aceto potatur, pedes quorum scabellum adoratur, cruci clauo affiguntur, manus quae formauerunt caelos, sunt in cruce extensa, & clauis affixae, corpus verberatur, lancea latus eius perforatur. Et quid plura? Non remansit in eo, nisi lingua, vt pro peccatoribus exoraret, & vt matrem discipulo commendaret. Passus itaque fuit Christus*

Esaias 53.

Esaias 1.

Vulnerum Christi numerus.

Bernardus. 1. salm. 44. Eccl. 3.

Isaias 92.

In omni
fuit in
quibus
tunc quo
um dign
sicut dix
fuit ab o
eum con
vilitate
biblis, ta
sciret l
num ad l
sicut legi
exterior
fuit in C
dum, qu
vinitatis
nitate sit
habuit v
sape dol
conforta
quam fuit
non fuit
meus, L
qui sibi
mas non
ra temp
horto, &
dangin
dolor co
deorum
& de cor
cum scel
to ampli
gulari sit
retracta
tionem
& super
toto mu
rent
vacuus
radialis
bi mas
plam:
quand
gram,

VI

In omnibus membris, præcipuè quoque in membris maximè sensibilibus, sicut in manibus & pedibus, in quibus est magna neruorum abundantia, in quibus maximè viget sensus tactus. Quartum, quod aggrauauit passionem, quod ipsi tam innocenti sine macula, & sine demerito, tamquè nobili, & tam digno inferebantur tam vilia, à personis vilissimis, in vilissimo loco, sicut dixi supra de humilitate. Quintum, quod in passione sua fuit derelictus ab omnibus, ab Apostolis, quia fugerant: ab amicis, quia non audebant eum consiteri: imo dubitabant, videntes eum tam opprobriosa pati, & tam viliter mori, quia etiam aliqui compatiiebantur ei, & adstabant vt mater sola solida, tamen non poterant eum iuuare. Fuit etiam derelictus à Patre. Quod deinde legitur, quia in nullo humanitas fuit confortata in passione, nec aduersa ad leuius parandum, nec minorem poenam ratione diuinitatis sensit, sicut legitur de martyribus, qui tantum sæpe fuerunt ab intra consolati, quod exteriores poenas non attenderunt, vel vt delectabiles acceperunt. Sic non fuit in Christo, quia fuit infirmitas humanæ naturæ sibi relicta ad patiendum, quia non habuit alleuiantem consolationem defluentem à torrére diuinitatis, sed habuit aliam confortationem quandam, seu virtutem à diuinitate sibi vnita, quæ non minuebat dolorem, sed potius augebat. Quæ quod habuit virtutem non moriendi, sed perseverandi in tormentis: quod potuit sæpè dolorem mortis sentire, & tamen (quamdiu voluit) viuere. Hæc virtus confortatiua non fecit eum dolorem minus sentire, sed prolixiorum, alioquin fuisset mortuus in tantis poenis, antequam venisset ad crucem. Non enim fuisset possibile puro homini tanta pati, & ideo clamat ad Patrem: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Sextum, quod præter dolores, qui sibi ab extra inferebantur, habuit dolores, tristitias, & anxietates internas non leuiiores. Quantas putatis eum habuisse in mente tristitias & dolores tempore passionis exhibitæ, quando ita anxius fuit ante passionem in horrore, quando adhuc nullus hostium fuit præsens, quod sudorem sudauit sanguineum ex sola imaginatione passionis futuræ? Hæc autem anxietas & dolor cordis eius causabatur ex multis. Primo, propter ingratitude[m] Iudeorum, quos pro populo peculiari elegerat, & multa beneficia concesserat, & de eorum stirpe carnem assumpserat, quod in illis tanta ingratitude, & tantum scelus inueniretur, quod Dominum & creatorem suum occiderunt. Et multo amplius propter ingratitude[m] futurorum Christianorum, pro quibus singularissime patiebatur, quod tam paucos sciuit futuros, qui talia beneficia retractarent, & sibi gratias agerent. Tristabatur maxime propter frustrationem suæ passionis, quia cum esset excellentissimum, sufficientissimum, & superabundantissimum premium pro mille mundis (si essent) tamen ex toto mundo tam paucos sciuit futuros, qui fructum suæ passionis perciperent: sed tantus labor, tantus dolor, tantusquè amor fieret inanis, & vacuus ex defectu illorum. Hic dolor considerationis humanæ ingratitude[m], paucitatis saluandorum, & multitudinis damnandorum, fuit sibi maior, quam dolor flagellationis, vel mortis cruciatus. Sumite exemplum: Aliquis emit agrum, & per totum annum colit multo labore. Et quando tempus est, vt metat fructum, præuenit inimicus, & incendit agrum, vel tempestas consumit, & ipse priuatur fructu, maior sic ipsi dolor

Lucæ 22.

Dolores Christi interni ex multis causantur. Deut. 7. 14. & 6.

Ingratitudo humana quantum cor Iesu afflixerit.

de frustratione laboris, quam de labore, id est, plus affligit eum, quod totum laborem expendit frustra & in nihilum, quam labor de se fatigauerat. Sic Christus magis dolebat, quod frustra & sine fructu patiebatur pro multis, quam quod patiebatur. Non enim auro vel argento, aut ceteris corruptibilibus redemit nos, sed suo precioso sanguine inestimabiliter digna. Unde dicit Bernard. vel secundum alios Philippus Cancellarius Parisiæ in persona Christi: O homo, vide quæ pro te patior. Non est dolor, sine quo crucior. Ad te clamo, qui pro te morior. Vide pœnas, quibus afficio, vide clauos, quibus confodior, vide lanceam, qua transfigor. Et cum sitatus dolor exterior, extat interius planctus grauior, cum te tam ingratum superior. Et iterum Bernardus in quodam sermone: O homo, nõne satis pro te vulneratus sum? Nunquid pro iniquitate tua afflicus sum? cur addis afflictionem afflictio? Magis grauant me vulnera tui peccati, quæ vulnera corporis mei. Denique Dominus maximè doluit propter dispersionem discipulorum, propter scandalum & dubitationem amicorũ. Item propter passionem & tribulationem electorum, & martyrum futurorũ pro nomine suo. Maximũ verò dolorem habuit pro desolatione & mœrore dulcissima matris sibi fidelissima adstantis & compatiens. Maria etenim sola fidelis in charitate, & fide perseverans immobilis atq; perfecta, maiorem dolorem in anima sua habuit post Christũ omnibus hominibus. Nam dolor eius & compassio erga filium ex multis conditionibus augebatur. Primo, quia mulier. Mulieres enim molliores & magis compassiue sunt, quam viri. Quanto magis illa mulier, quæ est mater pietatis & misericordia, clementior & misericordior, etiam erga ingratos peccatores, quam ceteræ erga filios suos. Multo ergo mater compassa est proprio filio. Secundo, quia vnigeniti mater erat. Illum solum habebat filium, & nullum alium, in quo posset consolari. Tertio, augebat compassionem presentia, quia omnia videbatur quæ illa patiebatur: & ideo quicquid Christus patiebatur in corpore, hoc Maria patiebatur in mente. Unde dicit S. Hieron. Quot lacerationes in corpore Christi, tot vulnera in corde matris. Quot clavi perforantes, quot ictus percutientes & carnem rumpentes, tot sagittæ per oculos intrantes, & totum cor & animam virginis vulnerantes. Quarto, quia immensum amorem habebat erga eum. Secundum enim doctores, ipsa plus dilexit Christum, quam omnes creaturæ simul, tum quia mater eius erat, & ille amor etiam naturalis erga filium suum maior erat, quam ceterarum matrum erga filios suos. Quare quia carerorum parentum amor erga filios vel filium est diuisus in patrem & matrem, eo quod de vitroque nata sit proles. Mariæ verò virginis solius secundum carnem fuit filius Iesus. Ipsa sola vestierat eum carne, & ideo sola habebat amorem patris & matris. Item quia cognouit eum innocentem (quid peccatum non fecit, nec est inuentus dolus in ore eius) summe sanctitatem, bonum, pulchrum, & secundum corporalem ætatem iuuenem: quæ omnia maiorem excitant compassionis dolorem. Quanto enim plus dilexit, tanto magis pro eo doluit, quod deberet ille vnicus suus à se auferri tam vili & contemptibili morte. Item cognouit eum Filium Dei. Sciebat enim illũ ex se sine libidine, & sine viro conceptum, & sine dolore genitum, sciebat quantas gratias ab eo recepit, & ideo dilexit eum plus, quæ omnes alia crea-

Philippus
Parisienſis.

Bernardus.

Compassio-
nis dolor in
Maria ex
multis auge-
batur.

Hieron.

Amor Mariæ
erga filium
cur maior fu-
erit quam ce-
terarum ma-
trum erga fi-
lios.
1. Petri 2.

tur, non solum tanquam suum filium corporalem, sed etiam creatorem. Et compassa est ei, quod tanta maiestas, tam vilia, & tam acerba sustineret. 1022. 9.
Cognouit enim plenè passionis eius grauitatem aggrauantes occasiones.

Item augebatur eius dolor, quia non poterat eum in vltimis necessitatibus & anxietatibus iuuare, in nullo poterat eum consolari, vel releuare, vel saltem attingere, ita vt cruciatio maxima fuit, & clamati non potuit haustum aqua porrigere, & hoc fuit immensus cruciatus virginali cordi eius. Hanc compassionem eius sciens Iesus in cruce, æque multum doluit pro matre, sicut pro seipso, vel plus. Sic e contrario mater sciens Iesum sibi compatiuentem, etiam amplius pro eo cor ipsius secabatur. Et sic alterutrum aspiciabant, alterutrum vulnerabant, alterutrum passionibus sibi communitabant, & neuter alterum iuuare poterant: non ex defecto potentia Christi, sed ex voluntate. Voluit enim sibi matrem ad stare, non ad consolationem, sed ad maiorem dolorem, quia (vt prædixi) non erat contentus bonus Iesus his, quæ inimici sibi licet crudelissimè inferebant, sed etiam ipsemet propriam passionem maximè augmentabat ad pleniorum satisfactionem, vt secundum iustitiam solueret singula peccata ab initio mundi vsque ad finem, & pro penis inferni, quæ debentur vnicuique mortali peccato, satisfaceret. Ex quibus omnibus nunc potestis conijcere aliquantulum, quam magnus fuerit dolor Christi ab intra & extra, quod nulla poena in hac vita potest eius passioni comparari. Dico notanter quod in hac vita, quia non solent poenas inferni, quæ sunt maiores: & ideo potuit dicere illud Threnorum. Thren. 4.
O vos omnes, qui iri iustis per viam, attendite & videte, si est dolor similis dolori meo. Quanto ergo maior fuit dolor Christi, tanto eximior patientia eius probatur, qui tam equanimiter cuncta sustinuit. Quarta virtus, quam Manfuetudo Christi in sua passione.
Christus in passione sua nobis in exemplum exhibuit, est illa ineffabilis mansuetudo, siue mititas, quam semper tenuit erga nequissimos & impios persecutores suos. Hæc enim mititas, seu mansuetudo, quæ facit hominem non solum patienter ferre, quæ sibi inferuntur, sed etiam inferentes & odientes se diligere, & æquanimiter portare hæc est virtus, quæ mitigat iram, Luce 2.
quæ reddit hominem lenem & dulcem. Hanc Christus maximè ostendit in passione sua, quia nihil asperum, nihil turbulentum, nihil durum inter quascunque iniurias tortoribus suis respondit: sed potius (cum vno nutu pouisset omnes in nihilum redigere) pro illis, sicut scitis, orauit. Hanc maximè demonstrauit in traditore suo, cuius scelus licet bene sciret, tamen non vitauit ipsum, non priuauit Apostolatu, nec dispensatoris officio, sed signa charitatis & beneficia, non solum sicut cæteris, sed plus quam alijs impendit. Vnde ante alios discipulos primo ei pedes lauit, non sine lachrymis dedit ei corpus & sanguinem suum, & in ipso momento signoque iniquæ traditionis eius præbuit illi osculum, dicens: Amice, ad quid venisti? quasi diceret: Charissime fili, licet peccatum tuum sit magnum, tamen si paratus fueris poenitere & redire ad me, libentissime tibi indulgebo, seruabo te amicum vt ante, nihil tibi improberabo, omnis iniuriæ non recordabor amplius. O charissimi fratres, vtinam ipse daret nobis imitari huius virtutis exemplum, & à se discere, sicut monuit, quia mitis est & humilis corde, vt Math. 11.
non cito inflammaremur ad iram propter leuem etiam auram vnus verbi. O

Obedientia
Chr. fci.
Ioan. 4.
Philip. 2.

ibidem.

Lucz 22.

Lucz 22.

Lucz 22.

Pietas & cõ-
passio Chri-
sti.

Marc. 14.

Lucz 12.

Marc. 16.

Marc. 4.

Ibidem.

Lucz 11.

Lucz 23.

Ioan. 19.

Pietatis for-
ma in dispo-
sitione cor-
poris Chri-
sti.

bi. O quam longè abest nobis vera mansuetudo. Quinta virtus est obedi-
entia, qua tam spontè ad omnia, quæ sustinenda erant, semetipsum obtulit, ita
ut alio loco diceret: *Mens tibi est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui in cælis
est.* Et ut Apostolus dicit: *Factus est P. triobediens vsque ad mortem.* Et nepe-
rum videretur vsque ad mortem, subiunxit, *ad mortem crucis*, id est mortem
vilissimam, contemptibilissimam & maledictam. Ipsi in super obedientia
notatur, quod cum potuisset effugere noluit, quin potius elegit tempus
& locum opportunum, vbi potuisset capi, scilicet in orto, vbi solus esset
sine turbis, sicut ipse desiderabant inimici. Item quia processit suis inimi-
cis obuiam, & cum non cognoscerent ipsum, obtulit se. Non ergo inuolun-
tariè, sed cum summo desiderio sustinuit passionem propter humani gen-
eris redemptionem. Vnde dixit: *Beatus homo habet eo baptizari, & quomodo conuenit,
quousque perficiatur?* Et post cenam in montem Oliueti, cum ex præconside-
ratione imaginaria instantis passionis & horrore mortis, quam sensuali-
tas naturaliter timebat, Patrem oraret, & totus sudaret sanguinem, tamen
sponte se resignauit, dicens: *Non mea Pater, sed tua voluntas fiat.* Sexta vir-
tus est pietas & compassio. Huius virtutis magnum exemplum præbuit, qui
plenus est pietate & misericordia. Nunquid non grandis pietatis fuit indicium,
quod ipse tristis circa instantem passionem discipulos suos tam longo
consolatus est sermone? & cum iam auellendus erat ab eis, tam dulciter &
prolixè prædicauit eis, quasi satiarì non posse videretur cum eis loquendo.
An non pietas quod in oratione positus seriosissima, & anxietas agone ora-
tionem discontinuans seu interrompens discipulos mœstos ter dignatus est
visitare, excitans illos & monens ad orandum, ne malè aliquid tentationis
in absentia eius corda illorum desereret? & cum tandem videret præ timore
& tristitia illos non posse vigilare, indulgit illis somnum, & stans & vigi-
lans super illos, custodiabat eos. Nonne pietas fuit, quod Malchum, cuius
auriculam Petrus amputauerat, eò quod præ cæteris furiosus se ad capien-
dum Iesum ingererat, protinus sanauit? quod proditorem osculatur, ten-
tans, si posset malitiam cordis eius charitate emollire? Denique quod Pe-
trum se negantem respexit, & ad sterum penitentiae amarissimum commo-
nuit? Quod item portans crucem, & præ dolore & fatigatione vix spiritum
trahere sufficiens inter sauentium manus & verbera, plangentes se deuot-
as mulieres respexit, & consolatus est? Quod immanissimos in sui super
crucem extensione dolores, perferens pro crucifixoribus suis non solum o-
rauit, sed etiam excusauit dicens: quia nescirent, quid facerent? Denique, quod
lacroni veniam petenti & regnum promisit? Quod in super matrem tam pie
commendauit, & nos matri sub nomine Ioannis, plus sollicitus (ut semper
solebat) pro nobis, quam pro se. Hanc pietatem voluit etiam nobis demon-
strare in figura siue in dispositione corporis sui in cruce, ne desereremus ad
eum accedere, eò quod mortis eius causa exitimus. Habet enim hæc dispo-
sitione corporis sui formam pietatis. Vnde Bernardus: Quis non rapiatur ad
spem vel fiduciam impetranda salutis, dum eius in cruce considerat corpo-
ris dispositionem, videlicet caput inclinatum ad osculandum, brachia ex-
tensa ad amplexandum, manus apertas ad largiendum, latus apertum ad dis-
ligendum, pedes clauis affixos ad nobiscum commanendum, totiusq; cor-
poris

VI

poris extensionem ad se totum nobis impendendum. Septima virtus est, summa largitas, quia omnia sua, suos & se totum exhibuit nobis, & pro nobis expendit. Dedit enim se nobis in socium, in fratrem, in amicum, in cibum, in precium & in primum. Vnde canitur in hymno: Se nascens dedit socium, conuiscens in edulium, se moriens in primum, se regnans dat in primum. Vnde Bern. Torus expensus est agnus in vltus nostros. Vide nunc quanta in passione sua & cruce de se & de suis fecit xenia largitatis. Etenim corpus dedit crucifixoribus, dorsum flagellatoribus, faciem cadentibus & conspuentibus, genas percutientibus, barbam vellentibus, cor redire volentibus, vestes dedit latoribus, sanguinem reis, sudorem infirmis, fontem lateris immundis, lachrymas perditis, discipulo matrem, Simoni Cyrenæo crucem, paradysum latroni, animam Patri, vitam morti. Et alius quidam deuotus dicit: Verè largus est ille dispensator qui carnem suam dedit in cibum, & sanguinem in potum, animam in precium, vulnera in remedium, brachia in refugium, crucem in clypeum, cor in amoris iudicium, aquam in balneum, sudorem in medicamentum, clauos in falsamentum, spineam coronam in ornamentum, verba in documentum, vitam & mortem vtrumque in exemplum. Hi sunt duodecim fructus ligni vite, & duodecim panes in mensa propositionis. Ecce charissimi, totum se dedit nobis nihil sibi reseruans tantum vt sint qui velint recipere. Quam putatis districte exiget à nobis, si hæc tam preciosa dona, vel neglexerimus, vel contempserimus. Octaua virtus est immensa charitas, quæ mater est & regina omnium virtutum. Hæc ipsum plenè & potestatiue possedit, ex cuius inextimabili fornace procedens zelus ardentissimus animarum, ipsum de cælis eduxit, in hoc exilium mundanum adduxit, tuniculam nostræ carnis & mortalitatis paupertatem extremam induit, cum peccatoribus conuersari fecit, tanquam medicum cum infirmis, pro nobis ieiunare, vigilare, & in orationibus pernoctare, predicando discurrere, fatigari, esurire, sitire, frigora & caumata sustinere, contumelias, blasphemias, opprobria, ludibria, contradictiones in verbis, infidias mortis, & tentationes in factis. Tandem & ipsius mortis supplicium sustinere, & pro nobis animam suam ponere, & à sacratissimo corpore suo separari. Vnde ait Ioannes: *In hoc cognouimus charitatem Dei in nobis, quoniam ille pro nobis animam suam posuit.* Maiorem autem hæc dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Reuera dulcissime Iesu tu maiorem habuisti, qui tuam beatissimam animam pro inimicis actualiter nequissima voluntate persequentibus posuisti, pro te deridentibus, blasphemantibus, & crucifigentibus exorasti: & plus iniquitatibus eorum, quam tibi ipsi compatiens, longè plus de ipsorum ingratitude & damnatione, quam de passionis tue supplicio doluisti. Charissimi fratres, nunquam legitur Dominum fleuisse super doloribus suis, contempu sui aut super iniuria: sæpius tamen fleuisse inuenitur super nobis, fundens lachrymas compassionis & gemitus charitatis. De hac charitate dicit Bernardus: Nesciui quod tantum me diligeret Deus. Amplius mihi vilis esse non debeo, qui Deum pro me crucifigi & mori conspicio: qui tantum ei placui, vt pro me mori eligeret, ne me perderet.

Largitas Christi.
Bernard.
Esaie 53.
Esaie 50.
Ioan 19.
Lucæ 24.
Marc. 14.
Ioan. 19.
Marc. 15.
Lucæ 23.
Math. 27.
Apoc. 22.
Exod. 25.
Leuit. 24.
Charitas Christi immensa.
Math. 4.
Lucæ 9.
Ioan. 4.
Marc. 4. 21.
Lucæ 11.
Lucæ 2.
Math. 26.
Marc. 10.
Ioan. 3.
Ioan. 15.
Lucæ 9.
Ioan. 13.
Bernard.

Huius autem charitatis magnitudinem si vultis scire, pendite & considera.

II. 4. sidera.

Charitatis
Christi mag-
nitudinem
quomodo con-
sideranda.

siderate, quis sit ipse qui diligit: quales sint, quos diligit. Ecce ipse immen-
sus, infinitus, æternus, omnipotens, summus Deus, qui omnia scit, omnia
potest, nullius eget, dignatur cogitare, curam habere, & diligere infinitas
plusquam pater vel mater carnalis filium. Quos pauperes, infirmos, vermi-
culos terræ, pessimos, ingratisimos, obduratos peccatores, contemneret
se & sua præcepta. Hi sumus nos & ceteri, quibus quando dicit, faciatis hoc
sine timore vel eius reuerentia faciunt contrarium, qui non sunt digni, vt
morsellum panis accipiant ab eo. Hos diligit, non solum pascens & custo-
diens, sed & mortem sustinens pro peccatis eorum in se commissis, & que
potius debebat vindicare & punire quam nostri misereri. Et reuera ipse vin-
dicauit peccata nostra, ipse sufficienter puniuit, sed non in nobis. Vbi tunc
Super semetipsum, vt nobis parceret. Et hoc charissimum est charitas, quod
ipse voluit debita nostra exoluere: non solum sufficienter, id est, quantum
congruebat: sed superabundanter, quantum placebat immensa eius erga nos
charitati. Suffecisset etenim ad redemptionem nostram vnica gutta sangui-
nis eius pro nobis fusa. Sed non sufficere sibi videbatur, ad faciendam in se
& monstrandam nobis suam dilectionem, nisi totum effunderet sanguinem,
quem habebat, vt non reseruaret sibi vnica guttam. Legitur reuelatum
& habetur etiam in Alano de rupe, quod si quis quotidie C. Pater noster,
& tot Aue Maria legeret, & hoc continuaret per XV. annos, tunc saluasset
vnamquamlibet guttam Dominici sanguinis vno Pater noster & Aue Ma-
ria. De hac charitate dicit S. Bernardus: Considera Filium Virginis de-
turpatum spolis, luidum plagis, confixum clavis. Attende cæli rectorem
stantem in cruce, pallidum morte, deformem carne. Ne pertranscas Do-
minum Angelorum, virum percussum à Deo & humiliatum, virum quasi
leprosum, & omnibus detrimentis expositum. Considera apud eum copio-
sam redemptionem. Et verè copiosam, quia per quinque partes corporis
eius, vna gutta sanguinis emanauit, cum tamen ad redemptionem totius orbis
vna gutta sanguinis sufficeret. Sed ideo data est gratis copiosa, vt virtus gra-
titudinis in beneficio redundante claresceret. Et hoc egit, vt tibi ostenderet,
quantum te diligeret, qui non aliter, quam sic moriendo à morte te voluit
liberare. Præterea, sicut idem S. Bernardus dicit: Extensione brachiorum &
membrorum ostendit, quod tantum nos dilexit, quantum diligere potuit
(cuius dilectionis formam puer paruulus, dum fari incipit, interrogatus ab
aliquo quantum eum dum diligit: postquam respondit plura, ad vltimum
extensis brachijs & manibus, quantum potest, & inclinato capite in modum
crucifixi, dicit: Tantum vos diligo) quasi diceret: Totum me expono amo-
ri vestro, & exhibeo vobis quicquid sum, quicquid possum. Tantum vos
diligo, quod exprimere nequeo verbo, ideo quod indicibile est, exprimo si-
gno. Postremo, ad suæ charitatis ostensionem voluit sibi latus perforari
& aperiri cor, vt videamus vnde procederent hæc tam mira indicia chari-
tatis: & quod ab extra non potuit ostendere tantam charitatem, quam ab
intra habebat. Fecit enim sicut amicus loqui solet ad amicum. Qui cum af-
fectum dilectionis & benevolentia, quem habet erga illum, ipsi cupit, inno-
tescere dicit: O vtinam videretis cor meum, scilicet quantum vos diligam
& faueam. Sic fecit Christus, ostendendo nobis cor suum.

Sanguinis
guttas quot
fuderit Cari-
stus.

Bernard.

Ioan. 19.

Latus cui
ibi perforari
voluerit
Christus.

Ecce

Ecce charissimi mei, he sunt octo virtutes, quas nobis in passione sua Dominus in exemplum reliquit. Quarum septem etiam per septem verba docuit in cruce viuens: & octauam etiam inuenimus. Nam primo cum oraret pro crucifixoribus, & quos potuisset viuos facere absorberi à terra in infernum, non vindicauit se de eis, sed apud Patrem excusauit, quid aliud quam mansuetudinis, & mititatis præbuit exemplum, vt non indignemur contra iniurantes nos, sed magis oremus pro eis? Item cum latroni in ultimo vitæ poenitenti & petenti sui reminisci, statim regni sui promitteret consortium, nonne largus fuit? Nam quàm cito latro dicebat: *Domine, memenis mei*, Dominus respondit: *Amen dico tibi, quia hodie mecum eris in Paradiso*. Quanta deinde pietatis exemplum monstrauit, quando in tantis angustijs passionum pressus, tam diligentem habuit suæ matris curam, quam sub cruce videbat sibi tam fideliter assistentem, & vsque ad mortem sibi condolentem? vnde commendauit eam discipulo Ioanni dicens: *Mulier ecce filius tuus*. Deinde discipulum, & nos omnes in persona discipuli commendat matri dicens: *Ecce mater tua*. Sed non debet vos mouere quod nominat eam matrem potius quàm matrem, quia hoc fecit non ex duritia cordis, sed ad parcendum doloribus matris. Si enim blandius fuisset ei locutus nominando eam matrem, crepuisset cor eius præ dolore. Patientiam verò maximam indicauit magnitudo dolorum eius, quos dolores in isto verbo satis patefecit, dum ad Patrem clamauit. *Eli, Eli, &c.* Quod verbum ante etiam exposui, quia non intelligitur, quod diuinitas sit ab humanitate separata, sed quia nullum refrigerium, nullam poenarum alleviationem prestitit patienti. Paupertas nimia & miseranda patuit in hoc verbo, cum diceret: *Vltio*. Quia in tanta siti, quam patiebatur (quia per effusionem sanguinis & humorum exaruerat) acerrimè, non habuit modicum aquæ: sed acetum propinauerunt ei, quod tamen cum gustasset, noluit bibere, vt scilicet linguam gustando amaricaret, & tamen sitim non extingueret, & sic inde poenam sibi sponte duplicauit. Obedientiam testatus est in verbo consequente, cum dixit: *Consummatum est*: id est, ego omnia compleui, quæ scripta sunt de me, & quæ mihi Pater iniunxit, vsque ad mortem. Humilitati verò possumus applicare vltimum verbum, quod opprobrium crucis inter duos latrones sustinens, & patri se humiliter commendans, lachrymabiliter & valde clamauit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*. Et sic ignominiosissima morte expirauit. Postremo charitatem magis signo voluit demonstrare, quàm verbo, quia ineffabilis erat. Signum eius ante dixi, quia permisit sibi cor perfollo latere aperiri, ac si diceret: *Ecce omnem sanguinem in cæteris membris effudi, & nunc fando quod supererat, scilicet sanguinem & aquam, omnia membra pro vobis laceranda dedi, & animam insuper in mortem dedi*. Quid restat, nisi vt cor meum, quo vos dilexi, aperiat, vt non solum ad me accedatis ad crucem, sed etiam per illud vulnus quæsi per ostium in cor meum introeatis.

Cæterum, nolo vt putetis Christum solum has virtutes exhibuisse, quas enumeravi, sed omnes perfectissimè in omnibus & singulis actibus. Quanta ibi fuit iustitia, quanta misericordia? (vt de reliquis omnibus taceam ob temporis breuitatem) quod potius quàm peccatum dimitteret impunitum,

Nota septem virtutes in septis verbis. Luca 23.

Ibidem.

Ioan. 19.

Ibidem.

Matth. 27.

Marc. 5.

Lucæ 23.

Matth. 26.

Ioan. 19.

VI

Exemplum
in misericordia
& charitate
Dei erga
nos.
Thomas.

tanta voluit pati, quæ audistis: & potius, quàm nos damnaret ipsemet voluit pro nobis pati. Maior etenim fuit misericordia, secundùm S. Thomam, per quam voluit nostri misereri pro nobis satisfaciendo, quàm simpliciter dimittendo. Unde potestis notare misericordiam & charitatis eius exemplum. Si esset rex aliquis magnus vnicum habens filium, inter seruos verò suos haberet vnum, qui committeret crimen, scilicet læsæ maiestatis, scilicet quòd vellet Dominum suum in mortem tradere, vel interficere, vel aliquid tale morte dignum perpetrare: quapropter rex confestim seruum carceri manciparet (sicut iustitiæ lex iubet) interficiendum, licet alius seruum diligeret, & doleret, quòd in tale periculum, mortisq; damnationem cecidisset. Si tunc vnigenitus regis compatiens calamitati serui, rogaret patrem pro seruo, vt parceret vel dimitteret ei peccatum & pœnam mortis, quam meruerat, responderetquæ pater se velle, vt seruari possit seruus in vita: sed hoc sufficere non posse, quia lex iubet tale peccatum morte expiari, filius autem replicaret dicens: Ecce pater ego offero me tibi ad satisfaciendum pro seruo, ego volo ire in carcerem & mori pro seruo, tantum seruus maneat in vita: pater verò diceret: Bene, sic fiat, ego pœnam peccatum serui super te filio nœo, & seruus liberabitur. Ecce qualis charitas, qualis misericordia, tam patris, quàm filij erga seruum, quis sufficit enarrare? Tanta est, quòd non potest quis admirari satis. Et multo maior quàm si seruus gratis esset liberatus, quia iam non solum est seruatus à morte, sed etiam emptus per mortem filij regis. Quando ille seruus potest regratiari regi vel filio? Quicumque audierit talem amorem regis erga seruum, diceret eum factum infantum præ amore, quòd daret filium pro seruo. Et quisquis videret innocentem filium regis mori ex charitate pro seruo, nonne lugeret maxime & fletet super eum? Ecce sic est etiam, & multo amplius in proposito. Deus propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, proprio filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et filius dedit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est. Et tamen quasi nemo est qui cum dolore & compunctione talem charitatem retractet: qui Deo deuotè gratias agat, & beneficium eius immensum recognoscat, qui ve patienti pro se filio compatiatur. Quantum putatis ille seruus (de quo prædixi) regem offenderet, & quanta pœna dignus foret, qui postquam sic esset à morte liberatus per vnigenitum regis, si beneficium hoc parui pendat, aut si Domino suo iterum infidelis existat. Nam sic ingratus Dominum & mandata eius contemnit. Ecce hoc nos facimus quotidie post tantam charitatem nobis exhibitam, Dominum Deum nostrum ita ceruicosa præsumptione offendimus & contemnimus, sine quo ad momentum non possumus viuere, & tamen non vlcisitur se de nobis, sed quotidie expectat pœnitentiam nostram, paratus nos recipere semper, quando cunque desideramus, paratus etiam esset mori (si necesse foret) quotiescunque expediret, iterum pro nobis. O quanta est misericordia Dei super peccatores etiam ingratos & inauratos, & quot nunquam conuertendos nouerit, quòd sustinet, & omnibus benefacit, etiam contemptus & iniuriatus. Nos autem charissimi sumus grati Deo, vel nunc incipiamus. Meditemur quotidie quilibet iuxta suam vocationem & possibilitatem, passionem eius, quia nihil est, quòd facere possumus, quòd

Ephes. 2.

1. Jo. 3.

Meditatio
passionis
Christi quid.

quod Deo magis placeat & nostrę salutı profectuique plus expediat, quã passionem Christi meditari, quia tempore etiam passionis eius fuit vnus de maioribus doloribus, quod sciuit passionem suam negligendam, id est, non recogitandam ab his, pro quibus patiebatur. Sed forte aliqui dicunt se nescire vel non posse meditari. Applicetis voluntatem ad hoc studium & incipiat: Dominus Iesus iuuabit vos, si non statim sentiretis deuotionẽ, nihilominus perseueretis, quia velle esse deuotum & studere ad hoc, sepe maioris est meriti, quã esse. Si tamen sunt adeo simplices aliqui, offerant Patrem nostrum, quę ex debito legunt vel alia in Articulos scilicet in angustiam, & in captiuitatem, accusationem falsam, conspurationem, &c. & petant virtutes quę in tali Articulo relucunt à Domino Iesu sibi dari. Vel saltem accipiant figuram passionis ante se, id est, crucifixum, & pensent quid in quolibet membro passus sit. Huic membro siue illi dolori offerat vnum vel plura Patrem nostrum pro gratiarum actione. Quod si fecerimus, sentiemus quotidianam profectum in gratia Dei & virtutibus, & post finem passionis nostrę, id est, post finem miserę vitę nostrę, perueniemus ad requiem eternę glorię. Quam mihi & vobis omnibus cõcedat Iesus Christus Dominus nostrus, qui cum Patre & Sancto Spiritu viuunt & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

PARTIS PRIMÆ HVIVS PRIMI TOMI,
qua vocatur pars Hyemalis, Finis.

IN SANCTISSIMA SOLENNITATE RESURRECTIONIS

DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI,
Epistola B. Pauli Apost. I. Cor. V.

EXPURGATE vetus fermentum, ut sitis noua conspersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est CHRISTVS. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitię & nequitię, sed in azymis sinceritatis & veritatis.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Inter Corinthios delictum detestabile ab vno magno peccatore fuerat admissum, de quo Paulus Corinthios, quia illum non corripuerunt, obiurgat, existimans hanc peccandi impunitam licentiam alijs fore in scandalum, quo facilius peccarent. Error nanque aut delictum vnius non raro vniuersę nocet communitati. Quę enim est illa bonitas, aut misericordia, vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Ante hanc itaque lectionem Apostolus Paulus dixerat: Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpat? Sequitur igitur nunc: Expurgate